

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
«Διοίκηση, Τεχνολογία και Ποιότητα»

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Ανάλυση Τουριστικού Τομέα, Στρατηγική και Προοπτικές.
Μελέτη Περίπτωσης: Περιφέρεια Ηπείρου

Λαμπρινή Μελισσόβα

Επιβλέπων Καθηγητής
Δρ. Πάρις Κλεάνθους

Μάιος 2022

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Λαμπρινή Μελισσόβα, 2022

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Allrightsreserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Πρόγραμμα Σπουδών [Διοίκηση, Τεχνολογία και Ποιότητα] του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Προγράμματος Σπουδών.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή μου για την καθοδήγησή του καθώς και όσους/όσες συνέβαλαν στην εκπόνηση της διατριβής.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της έρευνας είναι η –όσο το δυνατό- λεπτομερής προσέγγιση του τουριστικού τομέα στην Περιφέρεια Ηπείρου. Από τη συλλογή στοιχείων και την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης έχουν εξαχθεί τα αποτελέσματα που αναδεικνύουν τις προοπτικές ανάπτυξης του τουριστικού τομέα στην Ήπειρο. Με αυτό τον τρόπο έχει επιλεγθεί η βέλτιστη στρατηγική προώθησης του τουριστικού προϊόντος για το μέλλον.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για τη συλλογή των απαραίτητων στοιχείων, προκειμένου να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα από την έρευνα, βασίζεται σε ιστότοπους διαφόρων φορέων της Περιφέρειας Ηπείρου (όπως Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, Περιφέρεια Ηπείρου, Δήμοι, Επιμελητήρια, SETE κλπ.), σε συνεντεύξεις καθώς και στην παροχή στοιχείων από στελέχη των ανωτέρω φορέων. Επίσης έχει συνδυαστεί με τη μελέτη βιβλιογραφίας που αφορά το στάδιο της ανάπτυξης του τουριστικού τομέα της περιοχής και τις μελλοντικές προοπτικές.

Συνεπώς η εκπόνηση της παρούσας έρευνας επιχειρεί να συμβάλει στη μακροπρόθεσμη τουριστική ανάπτυξη της Ηπείρου, μέσω της απεικόνισης της υφιστάμενης κατάστασης, της καταγραφής του γεωγραφικού ανάγλυφου και λαμβάνοντας υπόψη τις παραμέτρους αυτές, έχουν εξαχθεί συμπεράσματα ως προς τα είδη τουρισμού που μπορούν να αναπτυχθούν ή αν έχουν ήδη αναπτυχθεί στην περιοχή, να αποτυπωθεί το στάδιο ανάπτυξής τους.

Λέξεις κλειδιά: Ήπειρος, είδη τουρισμού, τουριστική προβολή, καταλύματα, εστίαση.

SUMMARY

The purpose of the research is -as far as possible- a detailed approach of the tourism sector in the Region of Epirus. From the collection of data and the portrayal of the existing situation, the results elicited highlight the development prospects of the tourism sector in Epirus. In this way, an optimal strategy of promoting touristic products in the future will be chosen.

The methodology, which was used to collect the required data in order to elicit accurate conclusions from the research, is based on websites of various bodies of the Epirus District (such as Greek Tourist Organization, Epirus Region, Municipalities, Chambers, SETE, etc.), on interviews and also on the provision of data from executives of the above mentioned bodies. In addition, it will be combined with the study of bibliography concerning the stages of development of the tourism sector of the region and future prospects.

Therefore, the elaboration of this research will attempt to contribute to the long term tourism development in Epirus, through the illustration of the existing situation, the recording of the geographical bas-relief and taking into account these parameters, conclusions will be given as to the types of tourism which could be developed, or, if these have already been developed to report the stage of their development.

Keywords: Epirus, tourism products, tourism projection, accommodation, catering

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iv
SUMMARY	iv
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	vi
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	ix
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	xi
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	xii
ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ	xiii
Κεφάλαιο 1	1
Εισαγωγή.....	1
Κεφάλαιο 2	4
Μεθοδολογία της Έρευνας:	4
Κεφάλαιο 3	6
Συνοπτική Παρουσίαση Της Περιφέρειας Ηπείρου:.....	6
3.1 Διοικητική Διαίρεση:.....	6
3.2 Κατανομή Πληθυσμού Περιφέρειας Ηπείρου:.....	7
3.3 Οικονομικά Στοιχεία Και Απασχόληση:.....	8
3.4 Γεωγραφικό Ανάγλυφο:.....	9
Κεφάλαιο 4	12
Μορφές Τουρισμού Στην Ήπειρο Και Υφιστάμενη Κατάσταση:.....	12
4.1 Μαζικός Τουρισμός.....	13
4.2 Ειδικές Μορφές Τουρισμού-Θεματικός Τουρισμός	13
4.2.1 Τουρισμός Υπαίθρου.....	13
4.2.1.1 Αγροτουρισμός	14
4.2.1.2 Οινοτουρισμός	14

4.2.1.3	Οικοτουρισμός-Πράσινος Τουρισμός	14
4.2.1.4	Περιηγητικές διαδρομές-πεζοπορία.....	19
4.2.1.5	Γεωτουρισμός	22
4.2.1.6	Αλιευτικός τουρισμός.....	23
4.2.2	Αθλητικός τουρισμός	24
4.2.3	Αεροπορικός τουρισμός.....	26
4.2.4	Θαλάσσιος τουρισμός.....	27
4.2.5	Πολιτιστικός τουρισμός.....	30
4.2.6	Τουρισμός Γαστρονομίας.....	37
4.2.7	Θρησκευτικός-Προσκυνηματικός Τουρισμός.	38
4.2.8	Συνεδριακός Τουρισμός.....	40
4.2.9	Εκπαιδευτικός Τουρισμός.....	41
4.2.10	Τουρισμός Υγείας	42
Κεφάλαιο 5		44
Ανάλυση Υπάρχουσας Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Ηπείρου.....		44
5.1	Επιχειρήσεις Εστίασης και Διαμονής στην Περιφερειακή Ενότητα Άρτας.....	44
5.2	Επιχειρήσεις Εστίασης και Διαμονής στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας:	46
5.3	Επιχειρήσεις εστίασης και διαμονής στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων:.....	48
5.4	Επιχειρήσεις εστίασης και διαμονής στην Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας.....	50
Κεφάλαιο 6		53
Φορείς Προβολής Τουριστικού Προϊόντος Ηπείρου και Τρόπος Συμβολής τους.....		53
6.1	Δράσεις τουριστικής προβολής της Ηπείρου.....	53

6.2 Δράσεις προβολής και προώθησης αγροδιατροφικών προϊόντων Ηπείρου:.....	60
Κεφάλαιο 7	62
Έναρξη Τουριστικής δραστηριότητας στην Ήπειρο και ρυθμός ανάπτυξης.	62
Κεφάλαιο 8	66
Μέγεθος Τουριστικού Προϊόντος Ηπείρου και Συσχέτιση με το Συνολικό Τουριστικό Προϊόν της Ελλάδας.....	66
Κεφάλαιο 9	71
Επίλογος.....	71
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	75
Παράρτημα Α -Παροχή Στοιχείων από Επιμελητήρια.....	75
Παράρτημα Α.1-Επιμελητήριο Θεσπρωτίας: Συνέντευξη από κ.Ζουμπούλη Πέτρο.....	75
Παράρτημα Α.2-Επιμελητήριο Ιωαννίνων: Συνέντευξη από κα Ζιώγα Μαρία.....	76
Παράρτημα Α.3-Επιμελητήριο Πρέβεζας: Συνέντευξη από κ.Καραμάνη Νικόλαο.....	77
Παράρτημα Β-Παροχή Στοιχείων από Περιφέρεια Ηπείρου: Συνέντευξη από την κα Μαρούλα Ιουλία.....	79
Παράρτημα Γ-Παροχή Στοιχείων από Περιφερειακή Υπηρεσία Τουρισμού Ηπείρου: Συνέντευξη από τον κ.Γκιώκα Γεώργιο.....	89
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	93

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Εθνικοί Δρυμοί, υγρότοπος, περιοχές NATURA 2000.....	17
Πίνακας 2: Ορειβατικά-πεζοπορικά μονοπάτια.....	21
Πίνακας 3: Γεωτουρισμός.....	23
Πίνακας 4: Γαλάζιες σημαίες σε παραλίες της Ηπείρου έτους 2021.....	29
Πίνακας 5: Επιχειρήσεις Διαμονής & Εστίασης στην Π.Ε. Άρτας.....	44
Πίνακας 6: Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις ανά κατηγορία και Δήμο.....	45
Πίνακας 7: Επιχειρήσεις διαμονής & εστίασης στην Π.Ε. Θεσπρωτίας.....	46
Πίνακας 8: Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις ανά κατηγορία και Δήμο.....	47
Πίνακας 9: Επιχειρήσεις διαμονής & εστίασης στην Π.Ε. Ιωαννίνων.....	48
Πίνακας 10: Ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ανά κατηγορία και Δήμο.....	49
Πίνακας 11: Επιχειρήσεις εστίασης & διαμονής στην Π.Ε. Πρέβεζας.....	50
Πίνακας 12: Ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ανά κατηγορία και Δήμο.....	51
Πίνακας 13: Πρώτοι παραδοσιακοί οικισμοί σύμφωνα με το ΦΕΚ αρ.594/τ.4/13-11-1978.....	63
Πίνακας 14: Διαχρονική Εξέλιξη Επιχειρήσεων και κλινών τουριστικών καταλυμάτων Ηπείρου από το 2005 έως το 2022.....	64
Πίνακας 15: Αριθμός επισκέψεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε χιλιάδες) κατά τα έτη 2016-2020.....	67
Πίνακας 16: Έσοδα από τουριστικό κλάδο στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε εκατ. ευρώ), έτη 2016-2020.....	68
Πίνακας 17: Απασχολούμενοι στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια έτη 2015-2020.....	69

Πίνακας 18: Απασχολούμενοι στην Περιφέρεια Ηπείρου ανά κατηγορία απασχόλησης κατά τα έτη: 2015-2020.....	69
-------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Διάγραμμα 1:Χάρτης Περιφερειακών Ενοτήτων Ηπείρου.....11

Διάγραμμα 2: Χάρτης Περιφέρειας Ηπείρου.....12

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
Δ.Κ.	Δημοτική Κοινότητα
εκατ.	εκατομμύρια
ΕΛ.ΣΤΑΤ.	Ελληνική Στατιστική
ΕΟΤ	Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
Ε.Π.	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΣΠΑ	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
INSETE	Ινστιτούτο Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων
κ.α.	και άλλα
κλπ.	και τα λοιπά
Ν.	Νόμος
Ο.Τ.Α.	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Ε.	Περιφερειακή Ενότητα
π.χ.	Παραδείγματος χάρη
SETE	Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων
τ.	Τεύχος
Τ.Κ.	Τοπική Κοινότητα
ΤτΕ	Τράπεζα της Ελλάδας
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
χλμ.	χιλιόμετρα

ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ

B2B	Business to Business
B2C	Business to Costumer
beach volley	Πετοσφαίριση στην άμμο
blog	ιστολόγια
bloggers	κάποιος που γράφει άρθρα ή κείμενα άλλου περιεχομένου σε ιστολόγια
canoe	άθλημα με βάρκα με μονά ίσια κουπιά
canyoning	διάσχιση φαραγγιού ή χαράδρας
Covid-19	κορωνοϊός
extreme sports	ακραία ή ριψοκίνδυνα αθλήματα
fam ή familization trips	ταξίδια εξοικείωσης ή ταξίδια γνωριμίας
kayak	άθλημα με βάρκα με διπλά κοίλα κουπιά
kitesurf	αετοσανίδα (θαλάσσιο σπορ)
Natura 2000	ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο προστασίας ζωνών προστασίας φύσης, απειλούμενων ειδών και ενδιαιτημάτων
Press Trips	ταξίδια με δημοσιογράφους ή bloggers
rafting	άθλημα με φουσκωτή βάρκα χωρητικότητας 6-12 ατόμων
Ramsar	συνθήκη που υπογράφηκε στο Ramsar της Περσίας το έτος 1971 για την προστασία των υδροβιότοπων και των ειδών χλωρίδας και πανίδας που διαβιούν σε αυτούς
Tour Operators	Τουριστικοί Πράκτορες
Trekking	ορειβατική πεζοπορία
Workshop	ημερίδες-εργαστήρια με συγκεκριμένη θεματολογία

yachting

ταξίδι με θαλαμηγό, γιοτ ή ιστιοφόρο

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται στην Ήπειρο ραγδαία αύξηση τουριστών που την επισκέπτονται. Ακόμη και εν μέσω έξαρσης της πανδημίας COVID-19, κατά την περίοδο της άρσης των περιοριστικών μέτρων, η περιοχή προσέλκυε αρκετούς τουρίστες. Όμως για να αναπτυχθεί ο τουριστικός τομέας στην Ήπειρο στο μέγιστο βαθμό θα πρέπει να υπάρξει πλήρης καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης, προκειμένου να επιλεγεί η καλύτερη στρατηγική προώθησης του τουριστικού προϊόντος και να επιτευχθεί η βέλτιστη ανάπτυξη της περιοχής στον τομέα αυτό.

Μέχρι τις μέρες μας δεν έχει πραγματοποιηθεί εκτενής μελέτη του τουριστικού τομέα στην Ήπειρο. Εξαιτίας του πολυποίκιλου γεωγραφικού ανάγλυφου της περιοχής (ορεινές και παραθαλάσσιες περιοχές), παρατηρούμε ότι έχουν αναπτυχθεί διάφορα είδη τουρισμού (ορεινός, περιπατητικός, συνεδριακός κλπ). Όμως ποτέ ως σήμερα δεν έχει μελετηθεί σε βάθος ο τουριστικός κλάδος στην Ήπειρο, προκειμένου να εφαρμοστεί η σωστή στρατηγική μάρκετινγκ που θα δώσει ώθηση στον τομέα αυτό.

Σκοπός της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής είναι η κάλυψη αυτού του κενού σημείου, το οποίο όμως κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό για τη μελλοντική ορθολογική ανάπτυξη του τουριστικού τομέα της περιοχής. Για πρώτη φορά θα επιχειρηθεί με την παρούσα διατριβή μια -όσο το δυνατό-πλήρης και αναλυτική καταγραφή των δράσεων στον τουριστικό τομέα διαφόρων φορέων (όπως της Περιφέρειας Ηπείρου, των Επιμελητηρίων Άρτας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων και Πρέβεζας, των Δήμων που υποδέχονται τουρίστες) καθώς και καταγραφή των λειτουργούντων τουριστικών επιχειρήσεων ανά Δήμο.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημάνουμε ότι επειδή δεν υπάρχει βιβλιογραφία που να αφορά την τουριστική ανάπτυξη της Ηπείρου, θα πρέπει εκτός από τη συλλογή στοιχείων (όπως προαναφέραμε) παράλληλα να εντοπιστεί και ο βαθμός ανάπτυξης του τουριστικού τομέα στην παρούσα φάση. Συνεπώς θα πρέπει να αντληθούν στοιχεία και από φορείς όπως ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας και το Υπουργείο Τουρισμού, που να αναλύουν το τουριστικό προϊόν της Ηπείρου σε σχέση με το σύνολο του τουριστικού τομέα της Ελλάδας. Επίσης θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί η βιβλιογραφία που να αφορά τη στρατηγική μάρκετινγκ, προκειμένου να εντοπιστεί ο βαθμός ανάπτυξης του κάθε είδους τουρισμού που έχει αναπτυχθεί σε κάθε περιοχή της Ηπείρου και στη συνέχεια να αναζητηθούν οι προοπτικές ανάπτυξης της κάθε περιοχής που δραστηριοποιείται στον τομέα αυτό.

Η παρούσα διατριβή επιχειρεί να διασαφηνίσει το εξής ερευνητικό ερώτημα: «Πώς θα επιτευχθεί η βέλτιστη τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας Ηπείρου με ορθολογισμό και μακροχρόνια προοπτική;»

Για να απαντηθεί αυτό το ερώτημα θα πρέπει να εξεταστούν οι εξής παράμετροι: 1)συνοπτική παρουσίαση της Περιφέρειας Ηπείρου με αναφορές στο γεωγραφικό ανάγλυφο, 2)μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή στοιχείων, 3)ανάλυση των ειδών τουρισμού που έχουν αναπτυχθεί στην Ήπειρο, 4)στοιχεία που αφορούν την ήδη υπάρχουσα τουριστική ανάπτυξη της περιοχής (αριθμός επιχειρήσεων σε εστίαση, ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια κλπ. ανά Δήμο ή ανά Περιφερειακή Ενότητα που παρουσιάζει τουριστική ανάπτυξη), 5)φορείς που εμπλέκονται στην προβολή του τουριστικού προϊόντος της Ηπείρου και τρόπος συμβολής τους, 6)χρόνος έναρξης της τουριστικής δραστηριότητας και ο βαθμός που έχει αναπτυχθεί ως σήμερα, 7)μέγεθος τουριστικού προϊόντος Ηπείρου και συσχέτισή του με το συνολικό τουριστικό προϊόν της Ελλάδας και τέλος 8)ο επίλογος όπου θα εξαχθούν τα συμπεράσματα της παρούσας διατριβής και θα προταθεί η επιλογή στρατηγικής μάρκετινγκ, η οποία θα επιφέρει τη μέγιστη δυνατή τουριστική ανάπτυξη της περιοχής στο μέλλον με μακροχρόνια προοπτική.

Η πλήρης αυτή καταγραφή κρίνεται απαραίτητη, διότι θα αποτυπωθεί πλήρως η υπάρχουσα κατάσταση που επικρατεί στον τουριστικό κλάδο στην Ήπειρο και μέσα από τη μελέτη αυτή θα διασαφηνιστεί το στάδιο της ανάπτυξης σε κάθε περιοχή που παρουσιάζει τουριστική ανάπτυξη. Αυτό θα συμβάλει στην επιλογή της καλύτερης στρατηγικής μάρκετινγκ που θα πρέπει να ακολουθήσει η κάθε περιοχή της Ηπείρου, γεγονός που θα οδηγήσει στην μακροχρόνια τουριστική ανάπτυξή της. Μόνο με αυτό τον τρόπο θα επιτευχθεί ορθολογική και μακροχρόνια τουριστική ανάπτυξη στο σύνολο της περιφέρειας Ηπείρου.

Συνεπώς η διατριβή θα επιχειρήσει να προσεγγίσει την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα της Ηπείρου καθώς και να αναδείξει τη βέλτιστη στρατηγική που θα ακολουθήσει. Μόνο με αυτή την πολιτική θα δοθεί ώθηση στον τουριστικό τομέα της περιοχής, γεγονός που συνεπάγεται τόνωση της οικονομίας και της απασχόλησης στην περιοχή.

Κεφάλαιο 2

Μεθοδολογία της Έρευνας:

Η έρευνα της παρούσας διατριβής βασίστηκε σε:

- στοιχεία Δήμων, μέσω των ιστοσελίδων που παρέχουν έγκυρη ενημέρωση σε πολίτες και επισκέπτες,
- έντυπες δημοσιεύσεις του τύπου,
- αναζήτηση στοιχείων και στατιστικών μελετών από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή,
- αναζήτηση και χρήση στατιστικών μελετών του INSETE, που συστήθηκε με πρωτοβουλία του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) και παραμένει βασικός εταίρος του INSETE
- συλλογή στοιχείων από διάφορους εξειδικευμένους φορείς, όπως ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου, Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας-Αναρρίχησης κ.α. φορείς)
- χρήση στατιστικών στοιχείων από την Ελληνική Στατιστική Αρχή,
- στοιχεία από την Περιφέρεια Ηπείρου, συμπεριλαμβανομένων και των Περιφερειακών Ενοτήτων Άρτας, Θεσπρωτίας και Πρέβεζας,
- αναζήτηση στοιχείων από τα Επιμελητήρια Άρτας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων και Πρέβεζας (τα 3 τελευταία λήφθησαν και συνεντεύξεις)
- Χρήση στοιχείων από τον ΕΟΤ (Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού)
- Και τέλος παραχώρηση συνεντεύξεων για συλλογή στοιχείων από τα Επιμελητήρια που προαναφέρθηκαν, από τη Διεύθυνση Δια Βίου Μάθησης, Απασχόλησης, Εμπορίου και Τουρισμού της Περιφέρειας Ηπείρου και από την Περιφερειακή Υπηρεσία Τουρισμού Ηπείρου που υπάγεται στο Υπουργείο Τουρισμού.

Στόχος της μεθοδολογίας της έρευνας ήταν η λήψη στοιχείων που να ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα και να αποτυπωθεί η υπάρχουσα κατάσταση με αξιοπιστία.

Κεφάλαιο 3

Συνοπτική Παρουσίαση Της Περιφέρειας Ηπείρου:

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμη μια συνοπτική παρουσίαση της Ηπείρου, με στοιχεία διοικητικά, δημογραφικά, οικονομικά και γεωγραφικά, για τη διαμόρφωση μιας εικόνας για την περιοχή.

3.1 Διοικητική Διαίρεση:

Η Περιφέρεια Ηπείρου βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Ελλάδας, συνορεύει εδαφικά με την Αλβανία και αποτελεί πύλη εισόδου από την Ιταλία (θαλάσσια σύνορα: Αδριατική Θάλασσα και Ιόνιο Πέλαγος από δυτικά). Η έκτασή της είναι 9.203km² (σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής) και αποτελεί το 6,9% της συνολικής έκτασης της χώρας. Το γεωγραφικό ανάγλυφο της Περιφέρειας Ηπείρου συνίσταται κατά κύριο λόγο από ορεινές εκτάσεις. Απαρτίζεται από τις 4 Περιφερειακές Ενότητες (Π.Ε.): Άρτας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων και Πρέβεζας. Η έδρα της Περιφέρειας Ηπείρου είναι τα Ιωάννινα.

Σύμφωνα με το Ν.3852/2010 ο οποίος δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ (αρ.87/τ.Α'/7-6-2010) η κάθε Π.Ε. περιλαμβάνει τους εξής Δήμους:

Η Π.Ε. Άρτας έχει έδρα την Άρτα και αποτελείται από τους εξής τέσσερις (4) Δήμους: α)Άρτας με έδρα την Άρτα, β)Γεωργίου Καραϊσκάκη με έδρα την Άνω Καλεντίνη, γ)Κεντρικών Τζουμέρκων με έδρα το Βουλγαρέλι και δ)Νικολάου Σκουφά με έδρα το

Πέτα και ιστορική έδρα το Κομμένο. Στην Π.Ε. Άρτας οι Δήμοι Γεωργίου Καραϊσκάκη και Κεντρικών Τζουμέρκων είναι ορεινοί.

Η Π.Ε. Θεσπρωτίας έχει έδρα την Ηγουμενίτσα και αποτελείται από τους παρακάτω τρεις (3) Δήμους: α) Ηγουμενίτσας με έδρα την Ηγουμενίτσα, β) Σουλίου με έδρα την Παραμυθιά και ιστορική έδρα τη Σαμονίδα Σουλίου και γ) Φιλιατών με έδρα τους Φιλιάτες. Στην Π.Ε. Θεσπρωτίας ο Δήμος Φιλιατών έχει χαρακτηριστεί ορεινός.

Η Π.Ε. Ιωαννίνων με έδρα τα Ιωάννινα συμπεριλαμβάνει τους εξής οκτώ (8) Δήμους: α) Βορείων Τζουμέρκων με έδρα τα Πράμαντα, β) Δωδώνης με έδρα την Αγία Κυριακή, γ) Ζαγορίου με έδρα τους Ασπραγγέλους, δ) Ζίτσας με έδρα την Ελεούσα, ε) Ιωαννιτών με έδρα τα Ιωάννινα, στ) Κόνιτσας με έδρα την Κόνιτσα, ζ) Μετσόβου με έδρα το Μέτσοβο και η) Πωγωνίου με έδρα το Καλπάκι και ιστορική έδρα το Δελβινάκι.

Οι δήμοι Βορείων Τζουμέρκων, Ζαγορίου, Κόνιτσας, Μετσόβου και Πωγωνίου χαρακτηρίζονται ορεινοί.

Η Π.Ε. Πρέβεζας με έδρα την Πρέβεζα, απαρτίζεται από τους εξής τρεις (3) Δήμους: α) Ζηρού με έδρα τη Φιλιπιάδα, β) Πάργας με έδρα το Καναλλάκι και ιστορική έδρα την Πάργα καθώς και γ) Πρέβεζας με έδρα την Πρέβεζα.

Επομένως η Ήπειρος είναι χωρισμένη σε τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες: Άρτας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων και Πρέβεζας (Ο.Τ.Α. Β΄ βαθμού) και σε 18 Δήμους (Ο.Τ.Α. Α΄ βαθμού).

3.2 Κατανομή Πληθυσμού Περιφέρειας Ηπείρου:

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας Ηπείρου σύμφωνα με την τελευταία απογραφή της Στατιστικής Υπηρεσίας του έτους 2011 (ΦΕΚ αρ.698/τ.Β΄/20-3-2014) είναι 336.856

κάτοικοι, οι οποίοι κατανέμονται ως εξής: στην Π.Ε. Άρτας 67.877 κάτοικοι, στην Π.Ε. Ιωαννίνων 167.901 κάτοικοι, στην Π.Ε. Θεσπρωτίας 43.587 κάτοικοι και στην Π.Ε. Πρέβεζας 57.491 κάτοικοι. Η μεγαλύτερη πληθυσμιακή συγκέντρωση μόνιμων κατοίκων παρουσιάζεται στους Δήμους που περιλαμβάνουν τις έδρες των Περιφερειακών Ενοτήτων και πιο συγκεκριμένα ο Δήμος Αρταίων με 43.166 κατοίκους, ο Δήμος Ηγουμενίτσας με 25.814 κατοίκους, ο Δήμος Ιωαννιτών με 112.486 κατοίκους και ο Δήμος Πρέβεζας με 31.733 κατοίκους.

Επομένως το 49,84% του πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου βρίσκεται στην Π.Ε. Ιωαννίνων, το 20,15% στην Π.Ε. Άρτας, το 17,07% στην Π.Ε. Πρέβεζας και το 12,94% στην Π.Ε. Θεσπρωτίας.

3.3 Οικονομικά Στοιχεία Και Απασχόληση:

Η Περιφέρεια Ηπείρου κατατάσσεται στις λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες της Ελλάδας. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με έκθεση της στατιστικής υπηρεσίας στα τέλη του έτους 2016 (ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, 01 Μαρτίου 2018), η Ήπειρος συγκαταλέγεται ανάμεσα στις τρεις πιο φτωχές περιφέρειες της Ελλάδας, με 48% κατά κεφαλήν ΑΕΠ του μέσου κοινοτικού όρου. Πρώτη θέση κατέχει η Ανατολική Μακεδονία-Θράκη με 46% και την τρίτη θέση η Δυτική Ελλάδα με 49%.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή πύλη για την επαγγελματική κινητικότητα EURES(τελευταία τροποποίηση 7/2021) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Ήπειρος διαθέτει υψηλά ποσοστά ανεργίας 15,5% το Δ΄ τρίμηνο του 2020 με ελαφρώς πτωτική τάση σε σχέση με το Δ΄ τρίμηνο του 2019 όπου η ανεργία κυμαινόταν στο 16,7%.

Ως προς την απασχόληση στην Ήπειρο παρατηρείται ότι οι περισσότεροι εργαζόμενοι απασχολούνται στον τριτογενή τομέα σε ποσοστό 60% επί του συνόλου των απασχολούμενων της περιοχής και ακολουθούν ο πρωτογενής τομέας με ποσοστό 20% και ο δευτερογενής με ποσοστό 15%. Τα τελευταία έτη έχει ενισχυθεί ο πρωτογενής

τομέας περισσότερο και έχει συρρικνωθεί ο δευτερογενής ενώ αντίθετα παραμένει σταθερός ο τριτογενής τομέας.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των εργαζομένων είναι πλήρους απασχόλησης (σε ποσοστό 94% επί του συνόλου το έτος 2019) ενώ τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν αυξητική τάση μορφές εργασίας όπως η μερική απασχόληση (6% επί του συνόλου των απασχολούμενων το έτος 2019) και η εκ περιτροπής εργασία. Στην ανάπτυξη αυτών των μορφών εργασίας συνετέλεσε τα τελευταία χρόνια η έξαρση της πανδημίας COVID-19. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας του INSETE (Ινστιτούτο Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων), η Ήπειρος διαθέτει το μικρότερο ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (ηλικίες 15+ ετών) της χώρας 47%. Το ποσοστό αυτό αντιπροσωπεύει το 3% του συνολικά οικονομικού ενεργού πληθυσμού της Ελλάδας. Στην Ήπειρο το 88% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού απασχολείται στους λοιπούς κλάδους και το 12% στην εστίαση και τα καταλύματα. Επίσης παρατηρείται αυξητική τάση στην απασχόληση στην εστίαση τα τελευταία χρόνια –από 7% στην εστίαση το 2014 σε 10% το έτος 2019-.

Συνεπώς η Ήπειρος αποτελεί μία από τις φτωχότερες Περιφέρειες της Ευρώπης, αφού κατέχει τη δεύτερη θέση σε ένα από τα πιο χαμηλά κατά κεφαλήν ΑΕΠ με 48%, με υψηλά ποσοστά ανεργίας, η οποία διαμορφώνεται σε 15% και με το μικρότερο ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού σε όλη τη χώρα.

3.4 Γεωγραφικό Ανάγλυφο:

Σύμφωνα με τη μελέτη του INSETE, το γεωγραφικό ανάγλυφο της Ηπείρου είναι πολυποίκιλο. Κι αυτό γιατί ενώ η Ήπειρος διαθέτει κατά κύριο λόγο ορεινούς όγκους σε ποσοστό 77% με κυριότερη την οροσειρά της Πίνδου που αποτελεί φυσικό σύνορο με τη Δυτική Μακεδονία και τη Θεσσαλία, ωστόσο βρέχεται και από το Ιόνιο Πέλαγος και τον Αμβρακικό Κόλπο. Ως εκ τούτου σχηματίζεται μια εκτεταμένη ακτογραμμή από την Ηγουμενίτσα έως την Πρέβεζα και διαμέσου του Αμβρακικού Κόλπου φτάνει ως το

Μενίδι της Άρτας. Επίσης η Ήπειρος διαρρέεται και από τους εξής ποταμούς: Άραχθος, Αχελώος, Αχέροντας, Αώος, Καλαμάς, Λούρος.

Επίσης υπάρχουν στην Ήπειρο φυσικές, τεχνητές καθώς και αλπικές λίμνες. Οι φυσικές είναι η Ζαραβίνα, η λίμνη Ζηρού, η λίμνη της Λαιψίστας, η Μαύρη και η Παμβώτιδα (Λίμνη Ιωαννίνων) που είναι και μεγαλύτερη σε έκταση. Ακόμη έχουν δημιουργηθεί και τεχνητές λίμνες όπως αυτή των πηγών Αώου, της Άρτας, του Λούρου και του Πουρναρίου για παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας. Επιπρόσθετα θα πρέπει να αναφερθούν και οι τέσσερις λιμνοθάλασσες που υπάρχουν και είναι οι εξής: η Λογαρού, η Ροδιά και η Τσουκαλιό (που βρίσκονται στον Αμβρακικό Κόλπο) και η λιμνοθάλασσα της Σαγιάδας.

Θα θέλαμε να αναφέρουμε και τις σπάνιες ομορφιάς αλπικές λίμνες, όπως η Δρακόλιμνη που βρίσκεται στο όρος Τύμφη και η Δρακόλιμνη του όρους Σμόλικα, που βρίσκονται σε μεγάλο υψόμετρο και σε οροπέδια. Ακόμη υπάρχουν και άλλες αλπικές λίμνες (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2019), οι οποίες είναι: η Βερλίγγα που βρίσκεται στο όρος Λάκμος ή Περιστέρι, οι δύο λίμνες Φλέγκα που βρίσκονται στην κορφή Τσουκαρέλα και οι Αρένες στο όρος Γράμμο. Όλες οι αλπικές λίμνες βρίσκονται στην Π.Ε Ιωαννίνων και συνιστούν τοπία απείρου κάλλους.

Οι πεδινές εκτάσεις στην Ήπειρο συνιστούν το 23% της συνολικής έκτασης της Ηπείρου και συναντώνται κατά κύριο λόγο στις Π.Ε. Άρτας και Πρέβεζας, με την τελευταία να διαθέτει τις περισσότερες σε ποσοστό 32,8% (σύμφωνα με τη μελέτη του INSETE).

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι το έδαφος της Ηπείρου παρουσιάζει ποικιλία, διότι παρόλο που το μεγαλύτερο μέρος της απαρτίζεται από την οροσειρά της Πίνδου ωστόσο παρατηρείται στα νότια και δυτικά της σημεία μια ακτογραμμή που εκτείνεται από περιοχές της Π.Ε Θεσπρωτίας, σε περιοχές της Π.Ε. Πρέβεζας και τελειώνει σε περιοχές της Π.Ε Άρτας εντός του Αμβρακικού Κόλπου. Σε αυτό το σημείο δε θα πρέπει να παραλείψουμε και τους ποταμούς που διαρρέουν πολλά τμήματα της Ηπείρου καθώς και τις φυσικές, αλπικές, τεχνητές λίμνες, λιμνοθάλασσες που βρίσκονται σε πολλά σημεία της περιοχής.

Ως προς τις υποδομές σε οδικά δίκτυα, η Ήπειρος διαθέτει δύο βασικούς αυτοκινητόδρομους: α) την Ιόνια οδό (ή αυτοκινητόδρομο Α5, που ενώνει το Αντίρριο με τα Ιωάννινα μήκους 196 χλμ.) και β) την Εγνατία οδό (ή αυτοκινητόδρομο Α2, που ενώνει την Ηγουμενίτσα με τους Κήπους Έβρου, μήκους 670 χλμ.). Επίσης ως προς τις θαλάσσιες μεταφορές, διαθέτει το λιμάνι της Ηγουμενίτσας, το οποίο αποτελεί πύλη εισόδου στη χώρα από τη γειτονική Ιταλία (συνδέεται με τις πόλεις Αγκόνα, Μπάρι και Πρίντεζι). Επιπρόσθετα πραγματοποιούνται ακτοπλοϊκές συνδέσεις με την Κέρκυρα, τους Παξούς την Πάτρα και υποδέχεται κρουαζιερόπλοια από διάφορες περιοχές. Τέλος ως προς τις αεροπορικές υποδομές, διαθέτει το Αεροδρόμιο Ιωαννίνων, που τα τελευταία χρόνια εμπλουτίζει την επισκεψιμότητα με πτήσεις και από άλλες χώρες (π.χ Σουηδία, Ισραήλ). Ακόμη οι παραθαλάσσιες περιοχές της Ηπείρου (Πρέβεζα-Πάργα) υποδέχονται τουρίστες και από το αεροδρόμιο του Ακτίου που βρίσκεται στη γειτονική Βόνιτσα της Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας.



Διάγραμμα 1:Χάρτης Περιφερειακών Ενοτήτων Ηπείρου.

Πηγή: <https://podilato98.blogspot.com/2011/07/contact-podilato98.html>

Κεφάλαιο 4

Μορφές Τουρισμού Στην Ήπειρο Και Υφιστάμενη Κατάσταση:

Στο παρόν κεφάλαιο θα αναφερθούμε στις μορφές τουρισμού που είτε έχουν αναπτυχθεί είτε μπορούν αναπτυχθούν στην Ήπειρο και παράλληλα θα εξετάσουμε την υφιστάμενη κατάσταση. Στην Ήπειρο -εξαιτίας της ποικιλότητας του τοπίου- όπως προαναφέραμε, έχουν αναπτυχθεί ή μπορούν να αναπτυχθούν αρκετά είδη τουρισμού.



Διάγραμμα 2: Χάρτης Περιφέρειας Ηπείρου

Πηγή: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cc/EpirusInLayers.svg>

4.1 Μαζικός Τουρισμός

Αρχικά η μορφή τουρισμού που είχε επικρατήσει σε προηγούμενες δεκαετίες ήταν ο *μαζικός τουρισμός*, αφορούσε ομάδες τουριστών από διάφορα μέρη και η διαμονή τους καθώς και το πρόγραμμα διαμονής τους είχαν οργανωθεί από tour operators. Ήδη στην περιοχή της Ηπείρου έχει αναπτυχθεί αυτό το είδος σε πιο γνωστές περιοχές (είτε παραθαλάσσιες είτε ορεινές), όπως τα Σύβοτα, η Πάργα και τα Ζαγοροχώρια. Όμως τα τελευταία χρόνια αυτή η τάση τείνει να εγκαταλειφθεί, διότι δεν ήταν φιλική προς το περιβάλλον και δε συνέβαλλε στη διατήρηση της τοπικής ιδιαιτερότητας της περιοχής.

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται αλλαγή από το μοντέλο του μαζικού τουρισμού σε ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού, με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος και τη διαφύλαξη της πολιτιστικής ταυτότητας κάθε περιοχής που αναπτύσσει τουριστική δραστηριότητα. Μέσα στο γενικότερο αυτό πλαίσιο και η Ελληνική Κυβέρνηση έχει θεσμοθετήσει με το Ν.4528/2018, (που δημοσιεύτηκε στο Φ.Ε.Κ. με αρ.φύλλου 208/τ.Α'/11-12-2018), τις εξής ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού:

4.2 Ειδικές Μορφές Τουρισμού-Θεματικός Τουρισμός

Με την έννοια του θεματικού τουρισμού ορίζονται οι ειδικές μορφές τουρισμού που με βάση τις αρχές της αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης, με σεβασμό τόσο στις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής όσο και στα πολιτιστικά της στοιχεία, με απώτερο στόχο την οικονομική ανάπτυξη των περιοχών αυτών, προσελκύει συγκεκριμένη κατηγορία τουριστών που θέλουν να βιώσουν ιδιαίτερες εμπειρίες. Ειδικές μορφές τουρισμού είναι οι εξής:

4.2.1 Τουρισμός Υπαίθρου

Ο τουρισμός υπαίθρου απευθύνεται σε συγκεκριμένες κατηγορίες τουριστών, οι οποίοι θέλουν να βιώσουν ξεχωριστές εμπειρίες κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους

πραγματοποιώντας δραστηριότητες πάντα εναρμονισμένες με το φυσικό περιβάλλον και τον πολιτισμό της κάθε περιοχής, ενώ παράλληλα συμβάλλουν και στην οικονομική της δραστηριότητα. Αυτές οι μορφές είναι οι εξής:

4.2.1.1 Αγροτουρισμός

Ο αγροτουρισμός (σύμφωνα με το αρ.4, παρ.3, του Ν.4582/2018, ΦΕΚ αρ.208/τ.Α'/11-12-2018) αφορά στην παροχή φιλοξενίας και χώρου εστίασης για τους τουρίστες σε ενοποιημένο χώρο με την αγροτική εκμετάλλευση και με αποκλειστικό σκοπό την συμβολή των τουριστών στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων.

4.2.1.2 Οινοτουρισμός

Ο οινοτουρισμός (σύμφωνα με το αρ.4, παρ.4, του Ν.4582/2018, ΦΕΚ αρ.208/τ.Α'/11-12-2018), περιλαμβάνει επίσης την παροχή υπηρεσιών φιλοξενίας και χώρου εστίασης για τους τουρίστες σε ενοποιημένο χώρο με τους αμπελώνες και με αποκλειστικό σκοπό τη συνεισφορά τους στην αμπελοκαλλιέργεια και την παραγωγή προϊόντων οίνου.

Όσον αφορά τις δύο προαναφερόμενες μορφές τουρισμού (δηλαδή τον αγροτουρισμό και τον οινοτουρισμό) δεν έχουν αναπτυχθεί ιδιαίτερα στην Ήπειρο, διότι δεν υπάρχουν ενοποιημένοι χώροι τόσο με τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις όσο και με τους αμπελώνες, προκειμένου να φιλοξενηθούν τουρίστες αυτού του είδους. Επίσης εξαιτίας της ανεργίας που υπάρχει στην περιοχή, προτιμώνται κάτοικοι της ευρύτερης περιοχής που απασχολούνται στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων με συμβάσεις εξαρτημένης εργασίας.

4.2.1.3 Οικοτουρισμός-Πράσινος Τουρισμός

Ο οικοτουρισμός ή Πράσινος Τουρισμός (σύμφωνα με το αρ.4, παρ.5 του Ν.4582/2018, ΦΕΚ αρ.208/τ.Α'/11-12-2018) απευθύνεται σε τουρίστες που θέλουν να επισκεφτούν περιοχές που είναι χαρακτηρισμένες είτε ως Εθνικά Πάρκα, είτε ως υγρά τοπία RAMSAR, είτε ως περιοχές NATURA 2000. Οι επισκέψεις αυτές έχουν επιστημονικό ή εκπαιδευτικό χαρακτήρα.

- Στην Ήπειρο τα **Εθνικά Πάρκα** είναι τα εξής:

1)το Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου, το οποίο χαρακτηρίστηκε με την απόφαση αρ.23069 (και δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ αρ.639/τ.Δ'/14-6-2005) και περιλαμβάνει τις εξής ζώνες προστασίας της φύσης: α)το τμήμα Βίκου, β)το τμήμα Αώου, γ)το τμήμα Βάλια Κάλντα που αποτελούν τον πυρήνα του Εθνικού Πάρκου και γενικότερα εκτείνεται εντός και εκτός οικισμών των κάτωθι Τοπικών Κοινοτήτων: Παπίγκου, Δίστρατου, Βοβούσας, Μηλέας εντός των ορίων των Δήμων Ζαγορίου, Ιωαννιτών, Κόνιτσας και Μετσόβου.

2)το Εθνικό Πάρκο υγρότοπων Αμβρακικού κόλπου, που έχει χαρακτηριστεί με την απόφαση αρ.11989 (δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ αρ.123/τ.Δ'/21-3-2008). Το Εθνικό πάρκο Αμβρακικού περιλαμβάνει περιοχές των Δήμων Πρέβεζας, Ζαλόγγου, Λούρου, Φιλιπιάδας, Αράχθου, Άρτας, Αμβρακικού, Κομμένου, Κομποτίου. Αυτές πλέον οι περιοχές σύμφωνα με το Ν.3852/2010-Πρόγραμμα Καλλικράτης έπειτα από το 2010 ανήκουν στο Δήμο Άρτας (οι περιοχές της Άρτας και Αμβρακικού),στο Δήμο Ζηρού (η περιοχή Φιλιπιάδας), στο Δήμο Νικολάου Σκουφά (οι περιοχές Αράχθου, Κομμένου και Κομποτίου), στο Δήμο Πρέβεζας (οι περιοχές Ζαλόγγου, Λούρου και Πρέβεζας)

Και 3)το Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων-Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου, το οποίο έχει χαρακτηριστεί με Διάταγμα όπως αυτό δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ αρ.49/τ.Δ'/12-02-2009). Όσον αφορά την Ήπειρο, οι περιοχές που εντάσσονται στο παρόν Εθνικό Πάρκο είναι οι εξής: η χερσαία περιοχή της κεντροδυτικής Πίνδου και περιλαμβάνει περιοχές των παρακάτω Δήμων: Αγνάντων, Αθαμανίας, Ξηροβουνίου, Εγνατίας, Κατσανοχωρίων, Μετσόβου, Παμβώτιδας, Πραμάντων, Τζουμέρκων καθώς και των κάτωθι κοινοτήτων: Μελισουργών, Θεοδώριανων, Βαθυπέδου, Καλαρρυτών, Ματσουκίου και Συρράκου. Σύμφωνα με το Ν.3852/2010-Πρόγραμμα Καλλικράτης, οι προαναφερόμενες περιοχές ανήκουν πλέον στους εξής Δήμους: στο Δήμο Κεντρικών Τζουμέρκων (οι περιοχές Αγνάντων, Αθαμανίας, Θεοδώριανων και Μελισουργών), στο Δήμο Αρταίων (η περιοχή Ξηροβουνίου), στο Δήμο Μετσόβου (οι περιοχές Εγνατίας και Μετσόβου), στο Δήμο Βορείων Τζουμέρκων (οι περιοχές Κατσανοχωρίων, Πραμάντων, Τζουμέρκων, Βαθυπέδου, Καλαρρυτών, Ματσουκίου και Συρράκου) και στο Δήμο Ιωαννιτών (η περιοχή Παμβώτιδας).

- Στην Ήπειρο ως **υγρότοπος Ramsar** έχει χαρακτηριστεί ο Αμβρακικός Κόλπος, ο οποίος διαθέτει σπάνια και προστατευόμενα είδη χλωρίδας και πανίδας όπως ο αργυροπελεκάνος καθώς και πολλά είδη ψαριών. Εκτείνεται σε περιοχές της Π.Ε. Άρτας και Π.Ε. Πρέβεζας.

- Τέλος στην Ήπειρο έχουν ενταχθεί στο δίκτυο **Natura 2000** (πανευρωπαϊκό δίκτυο προστασίας ειδών και ενδιαιτημάτων) πλήθος περιοχών οι εξής:

α)στην Π.Ε. Άρτας: Αμβρακικός Κόλπος-Δέλτα Λούρου και Αράχθου (Πέτρας, Μύτικας, ευρύτερη περιοχή), όρη Αθαμάνων (Νεράιδα), Αμβρακικός Κόλπος Λιμνοθάλασσα Κατάφουρκο και Καροκονήσια, Κοιλιάδα Αχελώου και Όρη Βάλτου

β)στην Π.Ε. Θεσπρωτίας: Εκβολές (Δέλτα) Καλαμά, έλος Καλοδίκι, Λίμνη Λιμνοπούλα, Στενό Καλαμά, Υγρότοπος εκβολών Καλαμά και Νήσος Πρασούδι, έλη Καλοδίκι-Μαργαρίτι-Καρτέρι και Λίμνη Προντάνη, Στενά Παρακαλάμου, όρη Παραμυθιάς-Στενά Καλαμά και Στενά Αχέροντα, όρη Τσαμαντά-Φιλιατών-Φαρμακοβούνι-Μεγάλη Ράχη

γ)στην Π.Ε. Ιωαννίνων: Εθνικός Δρυμός Βίκου-Αώου, κορυφές όρους Σμόλικα, κεντρικό τμήμα Ζαγορίου, Λίμνη Ιωαννίνων, περιοχή Μετσόβου (Ανήλιο-Κατάρα), όρος Λάκμος (Περιστέρι), όρος Μιτσικέλι, όρος Τύμφη (Γκαμήλα), όρος Δούσκον-Ωραιόκαστρο-Δάσος Μερόπης-Κοιλιάδα Γορμού-Λίμνη Δελβινακίου, Κεντρικό Ζαγόρι και Ανατολικό Τμήμα Όρους Μιτσικέλι, ευρύτερη περιοχή πόλης Ιωαννίνων, ευρύτερη περιοχή Αθαμανικών Όρεων

δ)στην Π.Ε.Πρέβεζας: εκβολές Αχέροντα (από Γλώσσα έως Αλωνάκι) και Στενά Αχέροντα, παράκτια θαλάσσια ζώνη από Πάργα έως Ακρωτήριο Άγιος Θωμάς (Πρέβεζα)-Ακρωτήριο Κελαδιό-Άγιος Θωμάς.

Λαμβάνοντας υπόψη το πλήθος των προαναφερόμενων περιοχών και πάντα με σεβασμό προς τους όρους όλων των παραπάνω σχεδίων και δικτύων, έχει αναπτυχθεί ήπια επιχειρηματική δραστηριότητα με δράσεις σε extremesportsτους ποταμούς Άραχθο,

Αχέροντα, Βοϊδομάτη, Καλαρρύτεκο (παραπόταμος του Αράχθου) και Καλαμά (όπως rafting, canoe, kayak κλπ). Σε καθένα από τα ποτάμια αυτά ποικίλλουν οι διαδρομές και ο βαθμός δυσκολίας τους (ορισμένες διαδρομές απευθύνονται σε αρχάριους και άλλες σε πιο έμπειρους οπαδούς αυτών των δράσεων). Άλλη κατηγορία extremesports είναι το canyoning(με διαδρομές σε φαράγγια όπως του Βίκου, το Παπαδήμαστο, της Κλειδωνιάς ή το Δέος του Μετσόβου), το trekkingπου θα αναφερθούμε εκτενέστερα παρακάτω, το ποδήλατο βουνού (με διαδρομές όπως η Τσούκα Ρόσσα-Βοβούσα,, γύρος Σμόλικα, γύρος Γκαμήλας κλπ), το αλεξίπτωτο πλαγιάς (με διάφορες διαδρομές όπως Κόνιτσα-Προφήτης Ηλίας, Ασπράγγελοι-Ζαγόρια κλπ.). Τέλος πραγματοποιούνται και άλλες πιο ήπιες δράσεις που απευθύνονται σε περισσότερους τουρίστες (όπως τοξοβολία, κυνήγι μανιταριών σε περιοχές του Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου). Τέλος στον Αμβρακικό Κόλπο διοργανώνονται κάθε χρόνο αγώνες καθώς και kitesurf για τους λάτρεις του σπορ στην παραλία της Κορωνησίας (θα γίνει εκτενέστερη αναφορά στον αθλητικό τουρισμό που ακολουθεί).

Πίνακας 1: Εθνικοί Δρυμοί, υγρότοπος, περιοχές NATURA 2000

Εθνικά Πάρκα		
A/A	Ονομασία	Έκταση εντός ορίων ΟΤΑ
1	Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου	Δήμοι: Ζαγορίου, Ιωαννιτών, Κόνιτσας, Μετσόβου-Π.Ε. Ιωαννίνων
2	Εθνικό Πάρκο Υγρότοπων Αμβρακικού Κόλπου	Δήμοι: Αρταίων, Νικολάου Σκουφά-Π.Ε.Αρτας, Δήμοι: Ζηρού, Πρέβεζας- Π.Ε. Πρέβεζας
3	Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων-Περικτερίου και Χαράδρας Αράχθου	Δήμοι: Αρταίων, Κεντρικών Τζουμέρκων-Π.Ε. Αρτας Δήμοι: Βορείων Τζουμέρκων, Ιωαννιτών, Μετσόβου- Π.Ε. Ιωαννίνων
Υγρότοπος RAMSAR		
1	Αμβρακικός Κόλπος	Π.Ε. Αρτας-Π.Ε. Πρέβεζας

A/A	Όνομασία	Έκταση εντός ορίων ΟΤΑ
Περιοχές Δικτύου NATURA 2000		
1	Αμβρακικός Κόλπος-Δέλτα Λούρου και Αράχθου (Πέτρας, Μύτικας ευρύτερη περιοχή)	Π.Ε. Άρτας
2	Όρη Αθαμάνων (Νεράιδα)	
3	Αμβρακικός Κόλπος, Λιμνοθάλασσα Κατάφουρκο και Καρακονήσια	
4	Κοιλιάδα Αχελώου και Όρη Βάλτου	
5	Εκβολές (Δέλτα) Καλαμά	Π.Ε. Θεσπρωτίας
6	Έλος Καλοδίκι	
7	Λίμνη Λιμνοπούλα	
8	Στενό Καλαμά	
9	Υγρότοπος Εκβολών Καλαμά και Νήσος Πρασούδι	
10	Έλη Καλοδίκι-Μαργαρίτι-Καρτέρι και Λίμνη Προντάνη	
11	Στενά Παρακαλάμου	
12	Όρη Παραμυθιάς-Στενά Καλαμά και Στενά Αχέροντα	
13	Όρη Τσαμαντά-Φιλιατών-Φαρμακοβούνι-Μεγάλη Ράχη	
14	Εθνικός Δρυμός Βίκου-Αώου	Π.Ε. Ιωαννίνων
15	Κορυφές όρους Σμόλικα	
16	Κεντρικό Τμήμα Ζαγορίου	
17	Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων	
18	Περιοχή Μετσόβου (Ανήλιο-Κατάρα)	

19	Όρος Λάκμος (Περιστέρι)	
20	Όρος Μιτσικέλι	
21	Όρος Τύμφη (Γκαμήλα)	
A/A	Ονομασία	Έκταση εντός ορίων ΟΤΑ
Περιοχές Δικτύου NATURA 2000		
22	Όρος Δούσκον-Ωραιόκαστρο-Δάσος Μερόπης-Κουλάδα Γορμού-Λίμνη Δελβινακίου	Π.Ε. Ιωαννίνων
23	Κεντρικό Ζαγόρι-Ανατολικό Τμήμα Όρους Μιτσικέλι	
24	Ευρύτερη Περιοχή Πόλης Ιωαννίνων	
25	Ευρύτερη περιοχή Αθαμανικών Όρεων	
26	Εκβολές Αχέροντα (από Γλώσσα έως Αλωνάκι) και Στενά Αχέροντα	Π.Ε. Πρέβεζας
27	Παράκτια Θαλάσσια Ζώνη από Πάργα έως Ακρωτήριο Άγιος Θωμάς (Πρέβεζα)-Ακρωτήριο Κελαδιό-Άγιος Θωμάς	

4.2.1.4 Περιηγητικές διαδρομές-πεζοπορία

Οι περιηγητικές διαδρομές σε ορειβατικά-πεζοπορικά μονοπάτια (σύμφωνα με το αρ.4 παρ.6 του Ν.4582/2018, ΦΕΚ αρ.208/τ.Α'/11-12-2018), αποτελούν μια μορφή τουρισμού υπαίθρου, διαμορφώνονται με σεβασμό στη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά του εκάστοτε τόπου.

Σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ορειβασίας-Αναρρίχησης, από τμήμα της Ηπείρου διέρχεται το ευρωπαϊκό μονοπάτι E6 το οποίο ξεκινά από τη Φιλανδία-Δανία-Γερμανία-Τσεχία-Αυστρία-Σλοβενία-Κροατία και καταλήγει στην Ελλάδα. Ειδικότερα διέρχεται από την Ηγουμενίτσα και συνεχίζει οριζόντια μέχρι την

Αλεξανδρούπολη και τη Σαμοθράκη. Το συνολικό μήκος του είναι 6.000χλμ ενώ από αυτά τα 1.400χλμ βρίσκονται στην Ελλάδα.

Την Ήπειρο διασχίζουν και **Εθνικά μονοπάτια** τα εξής:

A) το 01 που ενώνει τα ευρωπαϊκά μονοπάτια E6 και E4 και το οποίο εκτείνεται από περιοχές των Δήμων Μετσόβου και Βορείων Τζουμέρκων (Μέτσοβο-βουνό Περιστερί-Συρράκο-Καλαρρύτες-Ματσούκι-βουνό Κακαρδίτσα) και ως τώρα καταλήγει στην Τ.Κ.Γαρδικίου της Π.Ε. Τρικάλων

B) το 03 που συνδέει τα Γιάννενα με το βουνό Γράμμο (όπου συναντά το ευρωπαϊκό μονοπάτι E6) και ακολουθεί τη διαδρομή Λίμνη Ιωαννίνων-βουνό Μιτσικέλι-Κήποι-Βίτσα-Μονοδένδρι-Φαράγγι Βίκου-Πάπιγγο-βουνό Τύμφη-Βρυσοχώρι-Πάδες-βουνό Σμόλικας-Αγία Παρασκευή-Σαραντάπορος-Γράμμος. Διασχίζει δηλαδή περιοχές της Π.Ε. Ιωαννίνων και ειδικότερα των Δήμων Ιωαννιτών, Ζαγορίου και Κόνιτσας.

Υπάρχουν και άλλα Εθνικά μονοπάτια, που όμως δεν έχουν χαρτογραφηθεί ή/και δεν έχουν σημανθεί ακόμη, όπως τα 05, 06, 07 και 09.

Όσον αφορά την Ήπειρο, από το έτος 2015 η Περιφέρεια Ηπείρου σε συνεργασία με την Αναπτυξιακή ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε. και με τη συνδρομή ειδικών της εταιρείας ΚΕΔΡΟΣ Α.Ε. ανέπτυξαν το μεγαλύτερο ορεινό μονοπάτι της Ελλάδας με την ονομασία Epirustrail, το οποίο αρχικά ήταν μήκους 363χλμ και σταδιακά επεκτείνεται με νέες εναλλακτικές διαδρομές και προσθήκες. Το μονοπάτι αυτό εκτείνεται προς το παρόν εντός της Ηπείρου (κυρίως στην Π.Ε. Ιωαννίνων και σε ένα μικρό τμήμα της Π.Ε. Άρτας) ενώ απώτερος στόχος είναι να επεκταθεί και σε άλλες περιοχές της Ηπείρου και προς τη Μακεδονία.

Το μονοπάτι αυτό έχει χαραχτεί πάνω σε διαδρομές αιώνων που αποτελούσαν σημεία διέλευσης των Ηπειρωτών και διέρχεται από σημεία απaráμιλλης φυσικής ομορφιάς. Αποτελείται από τρία σκέλη:

α) το ανατολικό, μήκους 190χλμ. και είναι χωρισμένο σε 14 ημερήσια τμήματα τα εξής: Κόνιτσα-Σαραντάπορος, Σαραντάπορος-Λουτρά Αμαράντου, Αμάραντος-Πυρσόγιαννη, Πυρσόγιαννη-Ασημοχώρι, Ασημοχώρι-Αετομηλίτσα, Αετομηλίτσα-Σαραντάπορος, Σαραντάπορος-Δροσοπηγή, Δροσοπηγή-Αγία Παρασκευή, Αγία Παρασκευή-Καταφύγιο Σμόλικα, Καταφύγιο Σμόλικα-Βρυσοχώρι, Βρυσοχώρι-Λάιστα, Λάιστα-Βοβούσα, Βοβούσα-Καταφύγιο Μαυροβουνίου και Καταφύγιο Μαυροβουνίου-Μέτσοβο

β) το δυτικό, μήκους 110χλμ. και έχει διαχωριστεί σε 8 ημερήσια τμήματα τα κάτωθι: Κόνιτσα-Καταφύγιο Αστράκας, Καταφύγιο Αστράκας-Μεγάλο Πάπιγγο, Μεγάλο Πάπιγγο-Μονοδένδρι, Μονοδένδρι-Κήποι, Κήποι-Φραγκάδες, Φραγκάδες-Δόλιανη, Δόλιανη-Γρεβενίτι, Γρεβενίτι-Χρυσοβίτσα και Χρυσοβίτσα-Μέτσοβο

και γ)το νότιο, μήκους 90χλμ. το οποίο κατατμήθηκε σε 6 ημερήσια τμήματα τα παρακάτω: Μέτσοβο-Ανθοχώρι, Ανθοχώρι-Συρράκο, Συρράκο-Χριστοί-Τσόπελα ή εναλλακτικά Συρράκο-Ματσούκι-Τσόπελα, Τσόπελα-Άγναντα και Άγναντα-Καταρράκτης.

Τα δύο πρώτα σκέλη εκτείνονται σε περιοχές της Π.Ε. Ιωαννίνων και πιο συγκεκριμένα σε τμήματα των Δήμων Ζαγορίου, Κόνιτσας και Μετσόβου ενώ το τρίτο σκέλος διέρχεται από περιοχές της Π.Ε.Ιωαννίνων (κατά κύριο λόγο) καθώς και από ένα μικρό κομμάτι της Π.Ε. Άρτας και πιο συγκεκριμένα από τμήματα των Δήμων Μετσόβου, Βορείων και Κεντρικών Τζουμέρκων.

Πίνακας 2: Ορειβατικά-πεζοπορικά μονοπάτια.

Εθνικά μονοπάτια		
A/A	Ονομασία	Έκταση εντός ορίων ΟΤΑ

1	01 (ενώνει τα ευρωπαϊκά μονοπάτια E6 και E4)	Δήμοι: Βορείων Τζουμέρκων, Μετσόβου – Π.Ε. Ιωαννίνων
2	03 (ενώνει τα Ιωάννινα με το όρος Γράμμο και συναντά το μονοπάτι E6)	Δήμοι: Ζαγορίου, Ιωαννιτών, Κόνιτσας- Π.Ε. Ιωαννίνων
Άλλο πεζοπορικό μονοπάτι		
3	Μονοπάτι EpirusTrail (χωρίζεται σε 3 τμήματα: ανατολικό-δυτικό-νότιο)	Δήμοι: Ζαγορίου, Κόνιτσας, Μετσόβου- Π.Ε. Ιωαννίνων Δήμος Κεντρικών Τζουμέρκων- Π.Ε. Άρτας

4.2.1.5 Γεωτουρισμός

Σύμφωνα με την παρ.7 του αρ.4 του Ν.4582/2018 (ΦΕΚ αρ.208/τ.Α'/11-12-2018), ο γεωτουρισμός ορίζεται ως ήπια μορφή ειδικού τουρισμού, που αφορά τουρίστες που επισκέπτονται μέρη ιδιαίτερης γεωλογικής σημασίας, γεωπάρκα, φαράγγια, σπήλαια, στα πλαίσια της διαφύλαξης της ισορροπίας του φυσικού περιβάλλοντος.

Τα Γεωπάρκα αποτελούν περιοχές ιδιαίτερης γεωμορφολογικής σπουδαιότητας ή κάλλους, κρίνεται απαραίτητη η διατήρηση και η προστασία τους και αποτελούν αντικείμενο έρευνας και εκπαίδευσης. Στην Ελλάδα υπάρχουν πέντε Γεωπάρκα ενταγμένα στο Ευρωπαϊκό δίκτυο της UNESCO. Ένα από αυτά είναι το Γεωπάρκο Βίκου-Αώου που βρίσκεται στην Ήπειρο και αποτελεί μέρος του Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου. Εντός του Εθνικού Δρυμού αναπτύσσονται δράσεις όπως πεζοπορικές διαδρομές, σεμινάρια κλπ.

Το μοναδικό φαράγγι της Ηπείρου είναι το φαράγγι του Βίκου. Το φαράγγι του Βίκου βρίσκεται στον πυρήνα του Εθνικού Πάρκου Βίκου-Αώου, είναι μήκους 11χλμ. και έχει ενταχθεί στο βιβλίο των ρεκόρ Γκίνες, διότι σε ένα σημείο το βάθος του φτάνει τα 900μ. και το πλάτος του τα 1100μ.(αναλογία βάθους-πλάτους), συνιστά περιοχή απaráμιλλης φυσικής ομορφιάς όπου διαβιούν σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας. Ομοίως και σε αυτό το σημείο του Εθνικού Πάρκου οργανώνονται πεζοπορίες διάσχισης του φαραγγιού.

Όσον αφορά τα σπήλαια της Ηπείρου, αξιοσημείωτα από γεωλογικής σημασίας κρίνονται:

α) το Σπήλαιο του Περάματος, που απέχει 5χλμ. από την πόλη των Ιωαννίνων, μήκους 1.100μ. και διαθέτει 19 διαφορετικά είδη σταλακτιτών και σταλαγμιτών, γεγονός που το συγκαταλέγει σε ένα από τα πιο σπάνια στον πλανήτη. Ανακαλύφθηκε στη διάρκεια του Β' παγκόσμιου πολέμου και η γένεσή του χρονολογείται πριν 1.500.000 χρόνια. Κάθε χρόνο το επισκέπτεται πλήθος τουριστών για να θαυμάσει αυτό το -ιδιαίτερης γεωλογικής αξίας- σπήλαιο.

β) το Σπήλαιο της Ανεμότρυπας, απέχει 3χλμ. από τα Πράμαντα (έδρα του Δήμου Βορείων Τζουμέρκων-Π.Ε. Ιωαννίνων). Είναι χωρισμένο σε 3 επίπεδα και επισκέψιμο είναι μόνο ένα μέρος του, μήκους 250μ., διαθέτει στο εσωτερικό του σταλαγμίτες, μικρές λιμνούλες καθώς και ένα καταρράκτη στο βάθος του. Είναι προσβάσιμο στους επισκέπτες σε καθημερινή βάση.

Πίνακας 3: Γεωτουρισμός

A/A	Όνομασία	Έκταση εντός ορίων ΟΤΑ
1	Γεωπάрко Βίκου-Αώου	Π.Ε. Ιωαννίνων
2	Φαράγγι Βίκου	Π.Ε. Ιωαννίνων
3	Σπήλαιο του Περάματος	Δήμος Ιωαννιτών- Π.Ε. Ιωαννίνων
4	Σπήλαιο «Ανεμότρυπα»	Δήμος Βορείων Τζουμέρκων- Π.Ε. Ιωαννίνων

4.2.1.6 Αλιευτικός τουρισμός

Λαμβάνοντας υπόψη το Ν.4528/2018 αρ.4 παρ.9, ο αλιευτικός τουρισμός συνίσταται στην παροχή υπηρεσιών φιλοξενίας σε τουρίστες με σκοπό την παροχή υπηρεσιών στους

τομείς αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Αυτό το είδος θεματικού τουρισμού δεν έχει αναπτυχθεί ως σήμερα στην Ήπειρο, διότι οι απασχολούμενοι στην αλιεία είναι κατά κύριο λόγο αυτοαπασχολούμενοι. Στον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας υπάρχουν είτε μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις είτε απασχολούν μικρό αριθμό μισθωτών.

4.2.2 Αθλητικός τουρισμός

Σύμφωνα με το άρθρο 6 του Ν.4528/2018, ο αθλητικός τουρισμός αφορά σε άτομα που συμμετέχουν ενεργά σε αθλητικές διοργανώσεις ή ως θεατές και πραγματοποιούν τις διακοπές τους με βάση αυτές τις διοργανώσεις. Χωρίζεται σε τέσσερις υποκατηγορίες: α) τον τουρισμό αθλητικών διοργανώσεων που αφορά αφενός επισκέπτες-θεατές των αθλητικών διοργανώσεων, που συνδυάζουν παράλληλα την παρουσία τους με τις διακοπές τους και αφετέρου σε αθλητές, ομάδες αθλητών, προπονητές, που συμμετέχουν στις αθλητικές διοργανώσεις όπως επίσης και δημοσιογράφους, τεχνικούς που τις προβάλλουν.

β) τουρισμός υπαίθριων δραστηριοτήτων αθλητικής αναψυχής και περιπέτειας, ο οποίος απευθύνεται σε τουρίστες που επισκέπτονται ένα τόπο, με σκοπό να συμμετέχουν σε κάποια υπαίθρια δραστηριότητα. Οι υπαίθριες δραστηριότητες μπορεί να είναι ήπιες (πεζοπορία, τρέξιμο, κλπ), έντονες (π.χ. rafting, κωπηλασία κλπ), χειμερινές σε χιονοδρομικά κέντρα (π.χ. αγώνες σκι, χιονοσανίδα, κ.λπ) και αυξημένης επικινδυνότητας (π.χ. αλεξίπτωτο πλαγιάς κ.α.)

γ) ποδηλατικός τουρισμός. Περιλαμβάνει τουρίστες οι οποίοι επισκεπτόμενοι ένα τόπο, πραγματοποιούν διαδρομές με τα ποδήλατά τους, προκειμένου να απολαύσουν τις διακοπές τους και να γνωρίσουν τον τόπο και τις ιδιαιτερότητές του.

Και δ) προπονητικός τουρισμός. Η κατηγορία αυτή αφορά μεμονωμένους αθλητές ή ομάδες οι οποίοι μαζί με τους προπονητές τους επισκέπτονται ως τουρίστες ένα τόπο, για λόγους αποθεραπείας ή προετοιμασίας.

Τα τελευταία χρόνια διοργανώνονται όλο και περισσότερες αθλητικές δραστηριότητες σε περιοχές της Ηπείρου, γεγονός που συνεπάγεται την προοδευτική αύξηση του αθλητικού τουρισμού. Στην Π.Ε. Ιωαννίνων ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένες από τις πιο σημαντικές αθλητικές διοργανώσεις, όπως:

α) στο άθλημα του θαλάσσιου σκι: Πρωτάθλημα Ευρώπης-Αφρικής από 1-7 Σεπτεμβρίου 2018, Πανευρωπαϊκό Πρωτάθλημα +35 και Ανδρών-Γυναικών 2019 +35 Championships για το έτος 2019 (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2018). Διοργανώθηκε στη Λίμνη Παμβώτιδα της πόλης των Ιωαννίνων με πλήθος επισκεπτών.

β) στην κωπηλασία: στις 20-9-2020 πραγματοποιήθηκε ο 1^{ος} Διεθνής Αγώνας Κωπηλασίας στη λίμνη Παμβώτιδα των Ιωαννίνων. Επίσης κατά καιρούς πραγματοποιούνται και άλλες συναντήσεις/διοργανώσεις μικρότερης εμβέλειας με άλλους κωπηλατικούς ομίλους στην πόλη των Ιωαννίνων.

γ) RUNGREECE: πρόκειται για αγώνες δρόμου 5χλμ. και 10χλμ. σε περιοχές της πόλης των Ιωαννίνων, οι οποίοι πραγματοποιούνται τα τελευταία 8 χρόνια και προσέρχονται αθλητές από πολλές περιοχές της Ελλάδας.

δ) Zagori Mountain Running: τα τελευταία 10 χρόνια (από το 2011 και έπειτα) διοργανώνονται αγώνες ορεινού τρεξίματος στο Δήμο Ζαγορίου, σε 4 διαφορετικές διαδρομές καλύπτοντας αποστάσεις από 10-80χλμ. ενώ παράλληλα καλύπτουν πλέον και διαδρομές για παιδιά, προκειμένου να δύναται να συμμετέχει και όλη η οικογένεια.

ε) URSATRIL: κάθε χρόνο από το 2013 ως σήμερα διοργανώνονται αγώνες ορεινού τρεξίματος με 5 διαφορετικές διαδρομές μήκους 4,6χλμ., 11χλμ., 21χλμ., 40χλμ. και 100χλμ. με εκκίνηση το Μέτσοβο και εκτείνονται σε περιοχές όπως το Ανήλιο, η Κατάρρα, η Βοβούσα (του Δήμου Ζαγορίου) κ.α.

στ) Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Χιονοδρομίας 2021: διεξήχθη από 17/3/2021 έως και 27/3/2021 στα χιονοδρομικά κέντρα Ανήλιου (Π.Ε. Ιωαννίνων) και Βασιλίτσας (Π.Ε. Γρεβενών). Το 2 χιονοδρομικά κέντρα που λειτουργούν στην Ήπειρο βρίσκονται στο Δήμο Μετσόβου και συγκεκριμένα είναι το χιονοδρομικό κέντρο Ανηλίου (AnilioPark), το οποίο προσφέρει τη δυνατότητα στον τουρίστα να πραγματοποιήσει διάφορες δραστηριότητες, όπως χιονοδρομίες, σκι, trekking, ορειβασία, ποδηλασία και άλλες εναλλακτικές δράσεις χαλάρωσης και διασκέδασης. Το 2^ο χιονοδρομικό κέντρο της περιοχής βρίσκεται στην περιοχή Πολιτισιές ή Προφήτης Ηλίας και προσφέρει μόνο περιορισμένες δραστηριότητες για σκι και χιονοδρομίες αφού διαθέτει μόνο 2 μικρές πίστες και 1 παιδική. Συνεπώς προσφέρεται μόνο για ερασιτέχνες αυτών των σπορ.

Στην Π.Ε. Άρτας θα πρέπει επίσης να αναφερθούμε σε δύο από τις σημαντικότερες δράσεις αθλητικού τουρισμού τις εξής:

α) Διάπλους Αμβρακικού: εδώ και 17 χρόνια πραγματοποιείται ο Διάπλους Αμβρακικού, που είναι αγώνες μαραθώνιας κολύμβησης 11χλμ. από την Κορωνησία της Π.Ε. Άρτας ως τη Βόνιτσα της Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας.

β) KORONISIA SPRINT TRIATHLON: τα τελευταία 4 έτη διοργανώνονται αγώνες τρίαθλου στην Κορωνησία, οι οποίοι περιλαμβάνουν 750μ. κολύμβηση, 20χλμ. ποδήλατο και 5χλμ. τρέξιμο.

Στις Π.Ε. Θεσπρωτίας και Π.Ε. Πρέβεζας δεν έχουν αναπτυχθεί δράσεις τέτοιας εμβέλειας που να έλκουν τουρίστες αθλητικού τουρισμού.

Τέλος όσον αφορά τον προπονητικό τουρισμό, τα τελευταία χρόνια προτιμώνται μέρη της Ηπείρου για την προετοιμασία διαφόρων ομάδων. Ενδεικτικά αναφέρουμε την Ολυμπιακή Ομάδα της Σουηδίας, όπου επέλεξε τα Σύβοτα της Π.Ε. Θεσπρωτίας για την προετοιμασία της, ομάδες όπως τη Μακάμπι Τελ Αβίβ (το έτος 2021) και την ομάδα μπάσκετ του Ολυμπιακού (τα έτη 2016 και 2020), να κάνουν την προετοιμασία τους στο Μέτσοβο της Π.Ε. Ιωαννίνων.

4.2.3 Αεροπορικός τουρισμός

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Ν.4582/2018, ο αεροπορικός τουρισμός συνίσταται στην επίσκεψη ενός τόπου με ιδιόκτητο ή μισθωμένο πτητικό μέσο. Δεν έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα αυτό το είδος τουρισμού στην Ήπειρο, διότι το αεροδρόμιο των Ιωαννίνων δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλης χωρητικότητας. Επομένως καλύπτει κατά κύριο λόγο πτήσεις αεροσκαφών αεροπορικών εταιρειών ενώ υπάρχει μικρή χωρητικότητα για ιδιόκτητα ή μισθωμένα σκάφη.

4.2.4 Θαλάσσιος τουρισμός

Λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 12 του Ν.4582/2018, ο θαλάσσιος τουρισμός αφορά τουρίστες που επισκέπτονται περιοχές που βρέχονται από θάλασσα και δραστηριοποιούνται γύρω από αυτή. Χωρίζεται σε υποκατηγορίες όπως:

α)τουρισμός κρουαζιέρας. Οι τουρίστες ταξιδεύουν με κρουαζιερόπλοια, πραγματοποιώντας στάσεις σε λιμάνια, όπου πραγματοποιούν επισκέψεις σε πολιτιστικούς, ιστορικούς προορισμούς και σε μέρη ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.

Στην Ήπειρο τα δύο λιμάνια που υποδέχονται κρουαζιερόπλοια είναι το λιμάνι της Ηγουμενίτσας και το αντίστοιχο της Πρέβεζας. Όσον αφορά το λιμάνι της Ηγουμενίτσας –σύμφωνα με στοιχεία του Οργανισμού Λιμένος Ηγουμενίτσας- από το έτος 2010 άρχισε να υποδέχεται κρουαζιερόπλοια με σταδιακή αύξηση ανά έτος με εξαίρεση τα τελευταία 2 έτη , όπου παρατηρείται κάμψη, εξαιτίας των περιοριστικών μέτρων από την έξαρση της πανδημίας COVID-19. Αντίθετα το λιμάνι της Πρέβεζας δεν έχει αναπτύξει ιδιαίτερη δράση στον τομέα της κρουαζιέρας, αφού από τα έτη 2016 έως και το 2021 αγκυροβόλησαν συνολικά 2 κρουαζιερόπλοια.

β) τουρισμός yachting. Οι τουρίστες αυτής της κατηγορίας επισκέπτονται τουριστικούς προορισμούς με ιδιόκτητα ή μισθωμένα ταχύπλοα σκάφη, ιστιοφόρα, θαλαμηγούς, τα οποία παρέχουν υπηρεσίες διαμονής και εστίασης.

Στην Π.Ε. Θεσπρωτίας λειτουργούν 2 μαρίνες στην Πλαταριά και στα Σύβοτα ενώ κατασκευάζεται και νέα στην πόλη της Ηγουμενίτσας. Στην Π.Ε. Πρέβεζας λειτουργεί 1 μαρίνα στην πόλη της Πρέβεζας, η οποία βραβεύτηκε με Γαλάζια Σημαία το έτος 2021, σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης. Ο τουρισμός αυτού του είδους αναπτύσσεται ραγδαία τα τελευταία χρόνια στις αναφερόμενες περιοχές. Σε αυτό συμβάλλει και το ανάγλυφο της περιοχής, που προσφέρει ειδικά στην περιοχή της Θεσπρωτίας πρόσβαση σε παραλίες που είτε δεν έχουν οδικό δίκτυο είτε βρίσκονται κατά μήκος της ακτογραμμής Πρέβεζας-Ηγουμενίτσας, καθώς και εξορμήσεις σε κοντινά νησιά όπως οι Παξοί, Αντίπαξοι, η Κέρκυρα και η Λευκάδα.

γ) τουρισμός παραλίας. Αφορά τουρίστες που επιλέγουν παραθαλάσσιες τοποθεσίες για τις διακοπές τους και επιδίδονται σε δραστηριότητες όπως κολύμβηση, ηλιοθεραπεία, άλλες ομαδικές και ατομικές δραστηριότητες π.χ.θαλάσσιο σκι, αλεξίπτωτο θαλάσσης, beach volley, ρακέτες κ.λ.π.

Με ακτογραμμή που εκτείνεται από την πόλη της Ηγουμενίτσας ως την πόλη της Πρέβεζας, με ενδιαμέσους σταθμούς πολλές παραθαλάσσιες κωμοπόλεις και παραλίες άλλες περισσότερο γνωστές (όπως το Δρέπανο, τα Σύβοτα, το Καραβοστάσι, η Πέρδικα, η Πάργα, η Καστροσυκιά, τα Αρτολίθια, το Μονολίθι, η Λυγιά, η Κυανή Ακτή κ.α.), οι οποίες κατακλύζονται από χιλιάδες τουρίστες από τον Απρίλιο έως και τα μέσα Νοεμβρίου και άλλες λιγότερο γνωστές που βρίσκονται κατά μήκος της. Σύμφωνα με την ιστοσελίδα EpirusBeaches(Παραλίες της Ηπείρου) οι παραλίες της ακτογραμμής αυτής είναι 85. Οι περισσότερες παραλίες της ακτογραμμής είναι οργανωμένες, διαθέτουν ξαπλώστρες, ομπρέλες και προσφέρουν δραστηριότητες όπως θαλάσσιο σκι, αλεξίπτωτο θαλάσσης και άλλες συναφείς δραστηριότητες. Εκεί ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει τον καφέ, το ποτό και το φαγητό του δίπλα στη θάλασσα. Επιπρόσθετα σε οργανωμένες παραλίες της Π.Ε. Πρέβεζας, όπως στις παραλίες Βράχου-Λούτσας, Βάλτου στην Πάργα,

Καστροσυκιάς, Μονολιθίου και Πρέβεζας καθώς και στην παραλία Δρέπανο της Π.Ε. Θεσπρωτίας που είναι μεγαλύτερες σε έκταση, ο τουρίστας μπορεί να απολαύσει και επιπλέον δραστηριότητες όπως beachvolley. Στο σημείο αυτό θα ήταν σκόπιμο να αναφερθεί ότι 11 παραλίες κατά μήκος της ακτογραμμής αυτής βραβεύτηκαν κατά το έτος 2021 με Γαλάζια Σημαία για την ποιότητά τους και είναι οι εξής:

Πίνακας 4: Γαλάζιες σημαίες σε παραλίες της Ηπείρου έτους 2021

Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας:	
Όνομασία παραλίας:	Δήμος που εντάσσεται:
Αγία Παρασκευή, Δρέπανο*, Καραβοστάσι, Μέγα Άμμος*	Δήμος Ηγουμενίτσας
Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας:	
Όνομασία παραλίας:	Δήμος που εντάσσεται:
Κυανή Ακτή*, Μέγα Άμμος*, Μονολίθι*, Πλατάνια*	Δήμος Πρέβεζας
Αμμουδιά, Βάλτος/PargaBeachResort*, Λούτσα*	Δήμος Πάργας
Οι παραλίες με *βραβεύονται από το 2016 έως και το 2021 (κάθε χρόνο) με Γαλάζια Σημαία. Οι παραλίες Αμμουδιά και Καραβοστάσι βραβεύονται κάθε χρόνο από το 2017 έως και το 2021 (με Γαλάζια Σημαία). Τέλος οι παραλίες Αγία Παρασκευή και Πλατάνια βραβεύτηκαν με Γαλάζια Σημαία από το έτος 2018 έως και το 2021.	

Στην Π.Ε. Άρτας υπάρχουν άλλες δύο παραλίες που βρίσκονται στον Αμβρακικό Κόλπο, του Μενιδίου και της Κορωνησίας, λιγότερο γνωστές οι οποίες δεν είναι εφάμιλλες των προαναφερόμενων παραλιών ούτε τόσο αξιοποιημένες, ενώ δεν παρατηρείται αντίστοιχη επισκεψιμότητα.

δ) καταδυτικός τουρισμός. Αφορά τουρίστες που συνδυάζουν τις διακοπές τους με οργανωμένες καταδύσεις σε ενδιαφέροντες υποβρύχιους προορισμούς.

Στην Ήπειρο δεν έχει αναπτυχθεί αρκετά αυτό το είδος τουρισμού. Σύμφωνα με το TripAdvisor, 5 επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε οργανωμένες καταδύσεις για τους λάτρεις των καταδύσεων 4 στην Πάργα της Π.Ε. Πρέβεζας και 1 στα Σύβοτα της Π.Ε. Θεσπρωτίας. Είναι εξειδικευμένο είδος τουρισμού και απαιτεί άρτια εκπαιδευμένο προσωπικό με άριστο εξοπλισμό.

4.2.5 Πολιτιστικός τουρισμός

Συνεχίζοντας την ανάλυση των ειδικών μορφών τουρισμού που έχουν αναπτυχθεί στην Ήπειρο και λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 13-Κεφ.Γ' του Ν.4582/2018 (που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ με αρ.φύλλου 208/τ.Α'/11-12-2018), σκόπιμο θα ήταν να επισημανθεί ότι και ο πολιτιστικός τουρισμός. Αυτό το είδος τουρισμού αφορά επισκέπτες που ενδιαφέρονται να γνωρίσουν την ιστορία, την παράδοση, τον πολιτισμό (σε κάθε έκφασή του), την κουλτούρα μιας περιοχής και χωρίζεται σε 5 υποκατηγορίες:

α)πολιτιστικός αστικός τουρισμός-τουρισμός πόλεων. Οι τουρίστες επισκέπτονται πόλεις ομαδικά ή μεμονωμένα για ολιγοήμερες ή πολυήμερες διακοπές,

β)τουρισμός νεολαίας, όπου νεαρά άτομα επισκέπτονται ένα τόπο είτε για εκπαιδευτικούς σκοπούς, είτε για τη συμμετοχή τους σε εθελοντικές δράσεις, είτε για την παραμονή τους σε κατασκηνώσεις,

γ)τουρισμός τρίτης ηλικίας. Αφορά άτομα τρίτης ηλικίας τα οποία επισκέπτονται ένα τόπο με σκοπό να έρθουν σε επαφή με τον πολιτισμό και την ιστορία του

δ)γαμήλιος τουρισμός. Αφορά ζευγάρια που επισκέπτονται ένα τόπο με στόχο την τέλεση του γάμου τους ή την πραγματοποίηση του γαμήλιου ταξιδιού

και ε)τουρισμός κινηματογραφικών ή τηλεοπτικών παραγωγών. Η υποκατηγορία αυτή αφορά αφενός επισκέπτες σε μέρη που έχουν προβληθεί σε κινηματογραφικές ή τηλεοπτικές παραγωγές και αφετέρου σε τηλεοπτικά ή κινηματογραφικά συνεργεία και μέλη των οικογενειών τους, οι οποίοι διαμένουν σε ένα τόπο ώσπου να πραγματοποιηθούν τα γυρίσματα (ή ίσως και λίγο παραπάνω αν αποφασίσουν να παρατείνουν τη διαμονή τους).

Εάν εξειδικεύσουμε στην Ήπειρο με τη μακραίωνη ιστορία της, από την αρχαιότητα ως σήμερα θα παρατηρήσουμε ότι διαθέτει αρκετά πολιτιστικά μνημεία. Βασικοί σταθμοί στην ιστορία της είναι: το Βασίλειο της Συμμαχίας των Ηπειρωτών (που δημιουργήθηκε με την εγκατάσταση των Θεσπρωτών, των Μολοσσών και των Χαόνων) με Βασιλιά τον Πύρρο κατά την πρώιμη Ελληνιστική περίοδο, η ίδρυση της Αμβρακίας, η ίδρυση της αρχαίας Νικόπολης από τους Ρωμαίους, το Δεσποτάτο της Ηπείρου κατά τη Βυζαντινή Περίοδο με έδρα την Άρτα και το Εγιαλέτι των Ιωαννίνων κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας.

Σύμφωνα με στοιχεία της Περιφέρειας Ηπείρου και ορισμένων Δήμων, παρατηρούμε ότι τα σημαντικότερα πολιτιστικά-ιστορικά μνημεία και μουσεία ανά Περιφερειακή Ενότητα είναι:

1. στην Περιφερειακή Ενότητα Άρτας: το Τείχος της Αμβρακίας το οποίο με προσθήκες κατά την πορεία των χρόνων αποτελεί και μέρος του Κάστρου της Άρτας, το Μικρό Θέατρο της Αμβρακίας, το Νεκροταφείο της Αμβρακίας, ο Ναός του Απόλλωνα, το Φεϋζούλ Τζαμί καθώς και το Τζαμί Φαϊκ Πασά ή Ιμαρέτ. Όλα τα μνημεία αυτά βρίσκονται εντός του Δήμου Αρταίων στην πόλη της Άρτας.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε και τα μουσεία που λειτουργούν στην πόλη της Άρτας και πιο συγκεκριμένα το Αρχαιολογικό Μουσείο της Άρτας, το Μουσείο Κλασικών Αρχαιοτήτων που βρίσκεται στην τράπεζα (εστιατόριο) της Μονής Παρηγορήτισσας ή Παρηγορήτριας της Άρτας, το ιστορικό μουσείο «Σκουφά», το Λαογραφικό Μουσείο

«Σκουφά». Στην ευρύτερη περιοχή συναντά κανείς την Ιδιωτική Συλλογή Λαογραφικού Υλικού Π.Καραλής στην Τ.Κ. Κυψέλης του Δήμου Κεντρικών Τζουμέρκων και τέλος τα Λαογραφικά Μουσεία των Τ.Κ.Αθαμανίου και Τ.Κ.Ανεμορράχης του Δήμου Κεντρικών Τζουμέρκων.

Επίσης δε γίνεται να παραλείψουμε το πολύτοξο γεφύρι της Άρτας στον ποταμό Άραχθο, το οποίο βρίσκεται κοντά στην πόλη της Άρτας και που αποτελεί σύμβολο της περιοχής με πολλούς θρύλους να το συνοδεύουν για τον τρόπο που χτίστηκε.

Μεταξύ της Τ.Κ. Αμμότοπου του Δήμου Αρταίων (Π.Ε. Άρτας) και Τ.Κ. Γυμνότοπου του Δήμου Ζηρού (Π.Ε. Πρέβεζας) σώζεται μέρος της Αρχαίας Πόλης Ορράον.

2. Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας: Σώζονται τμήματα αρχαίων οικισμών: α) των Γιτάνων, που περιλαμβάνει και το ομώνυμο αρχαίο θέατρο και βρίσκεται στη Δ.Κ.Φιλιατών του Δήμου Φιλιατών, β) της Φανοτής (ή Ντόλιανης) στην Τ.Κ. Παραποτάμου του Δήμου Ηγουμενίτσας. Επίσης σώζονται: γ) μέρος της Ακρόπολης της Ελέας, που βρίσκεται στην Τ.Κ. Χαραυγής του Δήμου Σουλίου και δ) το Δυμόκαστρο στην Τ.Κ. Πέρδικας του Δήμου Ηγουμενίτσας. Επιπρόσθετα στο Δήμο Σουλίου ο επισκέπτης μπορεί να δει το Κάστρο του Αγίου Δονάτου και τον Πύργο Κούλια στην Δ.Κ. Παραμυθιάς,

Στον ίδιο Δήμο και πιο συγκεκριμένα σε ορεινή περιοχή που βρίσκεται στα όρια των Περιφερειακών Ενοτήτων Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Πρέβεζας βρίσκεται ο ιστορικός χώρος του Σουλίου καθώς και το οχυρό Κούγκι, όπου κατά τα τέλη 18^{ου} αιώνα και στις αρχές του 19^{ου} αιώνα οι Σουλιώτες αποτέλεσαν το σύμβολο αυταπάρνησης και αυτοθυσίας ενάντια στους Τούρκους και τον Αλή Πασά. Ακόμη στη Θεσπρωτία λειτουργούν μουσεία στα οποία ο επισκέπτης έρχεται σε επαφή με την ιστορία και την παράδοση της περιοχής, με σημαντικότερα τα εξής: α) το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας που βρίσκεται στην εντός της πόλης στο Δήμο

Ηγουμενίτσας και β)4 Λαογραφικά Μουσεία, από τα οποία τα δύο βρίσκονται στις Τοπικές Κοινότητες Τσαμαντά και Φοινικίου του Δήμου Φιλιατών, το τρίτο στην Τοπική Κοινότητα Νεοχωρίου του Δήμου Σουλίου και το τέταρτο βρίσκεται στην Τοπική Κοινότητα Πέρδικας του Δήμου Ηγουμενίτσας.

3. Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων: στην περιοχή αυτή υπάρχει το Αρχαίο Θέατρο της Δωδώνης στην Τ.Κ. Δωδώνης του Δήμου Δωδώνης, που αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα και καλύτερα σωζόμενα αρχαία θέατρα του κόσμου. Στην πόλη των Ιωαννίνων υπάρχει το κάστρο της πόλης που χτίστηκε στην περίοδο της Τουρκοκρατίας και σώζεται ως σήμερα.

Επίσης λειτουργούν αρκετά Μουσεία στην πόλη των Ιωαννίνων που μαρτυρούν την μακραίωνη ιστορία της με κυριότερα τα εξής: α)το Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων, β)το Μουσείο του Αλή Πασά, στο Νησί των Ιωαννίνων, γ)η Δημοτική Πινακοθήκη-Οικία Β.Πυρσινέλλα και εντός του κάστρου των Ιωαννίνων βρίσκονται: δ) το Βυζαντινό Μουσείο Ιωαννίνων, ε)το Θησαυροφυλάκιο, στ)το Φετιχέ Τζαμί, στ)το Τζαμί Ασλάν Πασά, όπου στεγάζεται το Δημοτικό Εθνογραφικό Μουσείο.

Εκτός της πόλης των Ιωαννίνων λειτουργούν: α) το Μουσείο Κέρινων Ομοιωμάτων του Παύλου Βρέλλη στην Τ.Κ. Μπιζανίου του Δήμου Ιωαννιτών (ένα από τα 3 που υφίστανται στην Ελλάδα), β) το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας «Κώστας Λαζαρίδης», στην Τ.Κ. Κουκουλίου του Δήμου Ζαγορίου, γ)η Πινακοθήκη του Ευάγγελου Αβέρωφ στη Δ.Κ. Μετσόβου του Δήμου Μετσόβου και δ)το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης «Θεόδωρος Παπαγιάννης», με εκθέματα του ίδιου γλύπτη στην Τ.Κ.Ελληνικού του Δήμου Βορείων Τζουμέρκων.

Δε θα πρέπει να παραλείψουμε και Λαογραφικά Μουσεία που λειτουργούν στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων, με σημαντικότερα: α)το Λαογραφικό Μουσείο «Κώστας Φρόντζος», που βρίσκεται στην πόλη των Ιωαννίνων του Δήμου Ιωαννιτών, β)το Λαογραφικό Μουσείο Αγάπιου

Τόλη, το οποίο βρίσκεται στην Τ.Κ. Κήπων του Δήμου Ζαγορίου, γ)το Μουσείο Λαογραφικής Τέχνης Μετσόβου, που λειτουργεί στην Δ.Κ. Μετσόβου του Δήμου Μετσόβου.

Επίσης εξαιτίας του ιδιόμορφου γεωγραφικού ανάγλυφου της περιοχής έχουν κατασκευαστεί πλήθος πέτρινων γεφυριών, τα οποία αποτελούν κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ηπείρου και ορισμένα από αυτά σώζονται ως σήμερα.

Ενδεικτικά αναφέρουμε:

- στο Δήμο Βορείων Τζουμέρκων: α)το Γεφύρι τα Πλάκας, το οποίο κατέρρευσε το έτος 2015 και εξαιτίας της ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής και ιστορικής σημασίας του αναστηλώθηκε στην αρχική του μορφή, β)το Γεφύρι της Πολιτσάς, μεταξύ των Τ.Κ. Αμπελοχωρίου και Φορτωσίου, γ)το Γεφύρι Πάλτσας μεταξύ των Τ.Κ.Πραμάντων και Προσηλίου
- στο Δήμο Ζαγορίου: α) το Γεφύρι Νούτσου ή Κόκκορου, κοντά στην Τ.Κ. Κουκουλίου, β)το Γεφύρι Πλακίδα ή Καλογερικό, που ανήκει στην Τ.Κ. Κουκουλίου, γ)το Γεφύρι του Μίσιου ανάμεσα στις Τ.Κ. Βίτσας και Κουκουλίου, δ)το Γεφύρι Καμπέρ Αγά κοντά στη Δ.Κ. Μηλιωτάδων, ε)το Γεφύρι Τσίπιανης ή Γρεβενιτίου κοντά στην Τ.Κ. Γρεβενιτίου, στ)το Γεφύρι της Βοβούσας, που βρίσκεται εντός της Τ.Κ.Βοβούσας, ζ)το Γεφύρι της Γκαλντερούσας κοντά στην Τ.Κ.Δόλιανης, η)το Γεφύρι του Μύλου πλησίον της Τ.Κ. Κήπων, θ)το Γεφύρι του Κοντοδήμου στην Τ.Κ.Κήπων
- στο Δήμο Ζίτσας: το Γεφύρι της Βροσίνας στην Τ.Κ.Βροσίνας
- στο Δήμο Ιωαννιτών: η Γέφυρα Παπαστάθη μεταξύ Τ.Κ. Δρίσκου και Τ.Κ.Ανατολικής,

- στο Δήμο Κόνιτσας: α)το Γεφύρι της Κόνιτσας στη Δ.Κ. Κόνιτσας και β)το Γεφύρι της Κλειδωνιάς στην Τ.Κ. Κλειδωνιάς
- στο Δήμο Μετσόβου: το Γεφύρι του Ντούβλη μεταξύ των Τ.Κ. Ανθοχωρίου και Βοτονοσίου
- στο Δήμο Πωγωνίου: α)το Κατωγέφυρο που βρίσκεται κοντά στην Τ.Κ. Ωραιοκάστρου και β)το Γεφύρι Κουβαρά ανάμεσα στις Τ.Κ. Δολού και Πωγωνιανής.

4. Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας: Η ευρύτερη περιοχή της Πρέβεζας διαθέτει αρκετά πολιτιστικά και ιστορικά μνημεία, με σημαντικότερα: α)τον αρχαιολογικό χώρο της Νικόπολης που βρίσκεται κοντά στην πόλη της Πρέβεζας και περιλαμβάνει τα τείχη, το στάδιο, το θέατρο, το υδραγωγείο, τη Νεκρόπολη, το ωδείο, το Αρχαιολογικό Μουσείο της Νικόπολης, β)τον αρχαιολογικό χώρο της Κασσώπης, σε απόσταση 27 χιλιομέτρων από την Πρέβεζα και γ)την αρχαία Ελάτρεια στην Τ.Κ. Ωρωπού Δήμου Πρέβεζας.

Επίσης στην πόλη της Πρέβεζας σώζονται: α)το Κάστρο του Αγίου Ανδρέα, β)το Κάστρο του Αγίου Γεωργίου, γ)το Κάστρο του Παντοκράτορα, δ)το Φρούριο της Μπούκας, ε)ο Ενετικός Πύργος που διαθέτει και ηλιακό ρολόι, στ)το Θεοφάνειο Σχολείο και ζ)το μνημείο του γνωστού ποιητή Κώστα Καρυωτάκη, που έβαλε τέλος στη ζωή του σε αυτή την πόλη. Στο Δήμο Πρέβεζας ακόμη ανήκουν: α)το φρούριο της Λασκάρας στην Τ.Κ. Αγίου Θωμά, β)το Κάστρο των Ριζών στην Τ.Κ. Ριζών, γ)το μνημείο του Ζαλόγγου στην Τ.Κ. Ζαλόγγου. Στο Δήμο Πάργας συναντά κανείς: α)το Νεκρομαντείο του Αχέροντα ποταμού στην Τ.Κ. Μεσοποτάμου και β)το Ενετικό Κάστρο Πάργας στην ομώνυμη γραφική κωμόπολη.

Παρατηρώντας το πλήθος των πολιτιστικών-ιστορικών μνημείων της Περιφέρειας Ηπείρου, διαπιστώνουμε ότι η περιοχή προσφέρει πολλά ερεθίσματα σε επισκέπτες που θέλουν να έρθουν σε επαφή με την ιστορία, τον πολιτισμό και την κουλτούρα της. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι στην παρούσα κατηγορία δεν καταγράφηκαν τα βυζαντινά και θρησκευτικά μνημεία, που θα αναφερθούν στο θρησκευτικό-προσκυνηματικό τουρισμό. Αναλύοντας την κάθε υποκατηγορία του πολιτιστικού τουρισμού διαπιστώνουμε τα εξής:

- ως προς τον πολιτιστικό αστικό τουρισμό-τουρισμό πόλεων: Αυτή η υποκατηγορία έχει αναπτυχθεί περισσότερο στην πόλη των Ιωαννίνων, που υποδέχεται (μεμονωμένους ή σε ομάδες)τουρίστεςκαθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, οι οποίοι διαμένουν στην πόλη και έρχονται σε επαφή με τον πολιτισμό και την ιστορία της. Στη συνέχεια ακολουθούν η πόλη της Άρτας και της Πρέβεζας, όπου στην τελευταία παρατηρείται αυξημένη προσέλευση ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες. Η πόλη της Ηγουμενίτσας προσελκύει λιγότερους τουρίστες αυτού του είδους, αφού οι περισσότεροι είτε διέρχονται μέσω του λιμανιού της σε διάφορους προορισμούς (π.χ. Κέρκυρα, Παξοί, Ιταλία) χωρίς διαμονή, είτε διαμένουν κατά τους θερινούς μήνες σε μέρη που βρίσκονται κοντά στις γνωστές παραλίες της περιοχής.
- ως προς τον τουρισμό νεολαίας: θα γίνει αναφορά στην κατηγορία του εκπαιδευτικού τουρισμού.
- ως προς τον τουρισμό τρίτης ηλικίας: παρατηρείται προσέλευση τουριστών της κατηγορίας αυτής είτε μεμονωμένων είτε σε ομάδες καθ'όλη τη διάρκεια του έτους κυρίως στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων (που διαμένουν κυρίως στη πόλη των Ιωαννίνων ή σε χωριά του Δήμου Ζαγορίου ή στο Μέτσοβο). Ακολουθούν η Περιφερειακή Ενότητα Άρτας που διαμένουν κυρίως στην πόλη της Άρτας. Κατά τους μήνες Απρίλιο έως και Οκτώβριο σε περιοχές της Περιφερειακής Ενότητας Πρέβεζας (κυρίως στην πόλη Πρέβεζας και στην Πάργα) καθώς και της Θεσπρωτίας (κυρίως Σύβοτα, Πέρδικα κλπ) που είναι περισσότερο γνωστές και συγκεντρώνουν πλήθος τουριστών.

- ως προς το γαμήλιο τουρισμό: δεν παρατηρείται ιδιαίτερη επισκεψιμότητα σε τουρίστες αυτού του είδους στην Ήπειρο.
- τέλος ως προς τον τουρισμό κινηματογραφικών-τηλεοπτικών παραγωγών: διαπιστώνεται η πραγματοποίηση γυρισμάτων διαφόρων ελληνικών κινηματογραφικών παραγωγών σε περιοχές της Περιφερειακής Ενότητας Ιωαννίνων και κυρίως στην πόλη των Ιωαννίνων από τη δεκαετία του 1960 ως σήμερα («Λίμνη των στεναγμών», «Αστέρω», «Η αρχόντισσα και ο αλήτης», «Η επιστροφή», σκηνές στις ταινίες του Θεόδωρου Αγγελόπουλου: «Αναπαράσταση», «Θίασος», «Οι Κυνηγοί», «Μελισσοκόμος», «Τοπίο στην Ομίχλη») (ΤΥΠΟΣι,2017). Το γεγονός αυτό λειτούργησε θετικά ως προς την τουριστική προβολή της περιοχής με συνέπεια την προσέλκυση τουριστών από πολλές περιοχές της Ελλάδας.

4.2.6 Τουρισμός Γαστρονομίας

Σύμφωνα με το άρθρο 14, κεφάλαιο Γ΄ του Ν.4582/11-12-2018 (που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ αρ.φύλλου 208/τ.Α΄/11-12-2018) ο τουρισμός Γαστρονομίας συνδέεται άρρηκτα με την πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου. Οι επισκέπτες έρχονται σε επαφή εκτός από την πολιτιστική κληρονομιά μιας περιοχής και με τη γαστρονομία της (δηλαδή με τα τοπικά προϊόντα, τις ιδιαίτερες γεύσεις μιας περιοχής).

Στην Ήπειρο ο επισκέπτης μπορεί να γευτεί διάφορα προϊόντα όπως: εσπεριδοειδή (κυρίως πορτοκάλια, λεμόνια), ελαιόλαδο και βρώσιμες ελιές, κηπευτικά (που παράγονται κυρίως σε περιοχές των Περιφερειακών Ενοτήτων Άρτας, Θεσπρωτίας και Πρέβεζας), ακτινίδια που προέρχονται από την Περιφερειακή Ενότητα Άρτας, τυριά και γαλακτοκομικά προϊόντα που παράγονται σε περιοχές όλης της Περιφέρειας Ηπείρου (με πιο φημισμένα τα τυροκομικά είδη από τους Δήμους Μετσόβου και Ιωαννιτών της Περιφερειακής Ενότητας Ιωαννίνων και από το Δήμο Σουλίου της Περιφερειακής Ενότητας Θεσπρωτίας). Επίσης θα πρέπει να αναφέρουμε και τα παραδοσιακά ποτά της περιοχής (κρασί, τσίπουρο) που παράγονται στα γνωστά οινοποιεία της Ζίτσας και του Μετσόβου στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων. Σε όλη την Περιφέρεια Ηπείρου

παράγονται διάφορα είδη μελιού (π.χ. ανθέων, πευκόμελο, θυμαρίσιο, μέλι κουμαριάς κ.α.) και άλλων προϊόντων που προέρχονται από αυτό (π.χ.κηραλοιφές κ.λ.π.), όπως και διάφορα είδη κρεάτων και αλλαντικών που εκτρέφονται είτε ελευθέρως βοσκής είτε σε κτηνοτροφικές ή πτηνοτροφικές μονάδες καθώς και οι παραδοσιακές πίτες με υλικά της περιοχής (π.χ. λαχανόπιτα, αλευρόπιτα κ.α.). Θα πρέπει ακόμη να αναφερθούμε και σε διάφορα είδη ψαριών, που προέρχονται από τις θάλασσες, τις λίμνες και τα ποτάμια της περιοχής καθώς και από τα ιχθυοτροφεία (π.χ. πέστροφες) που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια Ηπείρου και διοχετεύουν με ψάρια τόσο τις εγχώριες αγορές όσο και αγορές του εξωτερικού. Τέλος δε θα πρέπει να παραλείψουμε και τους γνωστούς τραχανάδες και τα ζυμαρικά (χυλοπίτες-παπαρδέλες κ.α. προϊόντα που διατίθενται), γλυκά του κουταλιού ή λικέρ που παράγονται κυρίως στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων και ειδικότερα στο Ζαγόρι, στο Μέτσοβο και τα Ιωάννινα, από μικρές οικογενειακές κυρίως μονάδες παραγωγής ή από γυναικείους συνεταιρισμούς.

4.2.7 Θρησκευτικός-Προσκυνηματικός Τουρισμός.

Λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 15 κεφάλαιο Γ' του Ν.4582/11-12-2018 (που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ αρ.φύλλου 208/τ.Α'/11-12-2018), κατανοούμε ότι ο θρησκευτικός-προσκυνηματικός τουρισμός αφορά τουρίστες που επισκέπτονται μνημεία ή χώρους ιδιαίτερης θρησκευτικής σημασίας ή προκειμένου να συμμετέχουν σε θρησκευτικές τελετές ή προς εκπλήρωση τάματος ή των θρησκευτικών καθηκόντων τους.

Εστιάζοντας στην Ήπειρο, ο τουρίστας μπορεί να επισκεφτεί ενδεικτικά τα εξής μνημεία θρησκευτικού ενδιαφέροντος:

- ❖ στην Περιφερειακή Ενότητα Άρτας: τα σημαντικότερα βυζαντινά-θρησκευτικά μνημεία της περιοχής αποτελούν: α)ο Ιερός Ναός της Παναγίας Παρηγορήτισσας ή Παρηγορήτριας αφιερωμένος στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου (ο ναός αποτελεί μέρος μεγάλου μοναστηριού, τμήμα του οποίου σώζεται σήμερα), β) ο Ιερός Ναός της Αγίας Θεοδώρας πολιούχου της Άρτας και βασίλισσας του Δεσποτάτου της Ηπείρου, γ)ο Ιερός Ναός Αγίου Βασιλείου, ο οποίος λειτούργησε και ως ανώτερη

ελληνική σχολή από το 1662 έως το 1821 με ιδρυτή το Φίλιππο Μανωλάκη. Τα προαναφερόμενα βυζαντινά-θρησκευτικά μνημεία βρίσκονται εντός της πόλης της Άρτας. Κοντά στην πόλη της Άρτας υφίσταται η Ιερά Μονή Κάτω Παναγιάς, και το ξωκλήσι του Αγίου Βασιλείου Γέφυρας. Στην Τ.Κ. Βλαχέρνας υπάρχει ο Ιερός Ναός της Παναγίας της Βλαχέρνας. Στην Τ.Κ. Πλησιών είναι ο Ιερός Ναός Αγίου Δημητρίου Κατσούρη και τέλος ο μικρός Ιερός Ναός της Παναγίας της Κορωνησίας στην Τ.Κ. Κορωνησίας, αφιερωμένος στη Γέννηση της Θεοτόκου. Τα προαναφερόμενα θρησκευτικά μνημεία αυτά ανήκουν χωροταξικά στο Δήμο Αρταίων.

Συνεχίζοντας την αναφορά στα θρησκευτικά μνημεία στο Δήμο Νικολάου Σκουφά υπάρχει το βυζαντινό εκκλησάκι της Παναγίας Μπρυώνη στην Τ.Κ. Νεοχωρακίου. Στην έδρα του Δήμου Κεντρικών Τζουμέρκων στο Βουργαρέλι, βρίσκεται ο Ιερός Ναός των Γενεθλίων της Θεοτόκου ή Κόκκινη Εκκλησιά όπως αποκαλείται.

- ❖ στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας: στη Θεσπρωτία τα πιο αξιόλογα θρησκευτικά-βυζαντινά μνημεία ανήκουν στο Δήμο Φιλιατών και είναι: α)η Μονή Γηρομερίου, αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου, στη Δ.Κ. Φιλιατών και β)η Ιερά Μονή Αγίου Μηνά στην Τ.Κ. Κοκκινολιθάρι.

- ❖ στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων: τα σημαντικότερα βυζαντινά και θρησκευτικά μνημεία που είναι επισκέψιμα είναι: α)στο Δήμο Ιωαννιτών: η Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, η Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου των Φιλανθρωπινών ή του Σπανού, η Ιερά Μονή Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, η Ιερά Μονή Ντίλιου ή Στρατηγόπουλου, η Ιερά Μονή Προφήτη Ηλία, που βρίσκονται στο Νησί Ιωαννίνων, η Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου Τζώρας στην Τ.Κ. Βασιλικής, ο Ιερός Ναός Προφήτη Ηλία στην Τ.Κ.Πλατανιάς. Εντός της πόλης των Ιωαννίνων βρίσκονται ο Ιερός Ναός Αγίας Μαρίνας και το εκκλησάκι του Αγίου Ιωάννη του Νεομάρτυρα (που υπάρχει στον περίβολο του Ναού), ο Ιερός Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου (ή Αρχιμανδρειό), ο Ιερός Ναός του Νεομάρτυρα Αγίου Γεωργίου, (πολιούχου της πόλης), ο Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου Κοπάνων (στην είσοδο της πόλης), ο Ιερός Ναός Κοίμησης της Θεοτόκου της Περιβλέπτου, ο Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου Αγοράς, ο Ιερός Ναός Αγίου Αθανασίου (ο οποίος

είναι και ο μητροπολιτικός ναός) και πλησίον του Ναού βρίσκεται και το τάφος του Αγίου Γεωργίου (του πολιούχου), η Ιερά Μονή Αγίας Αικατερίνης η οποία αποτελεί και μετόχι της Μονής του Σινά. Επίσης μέσα στο Κάστρο Ιωαννίνων υπάρχει η Εβραϊκή Συναγωγή, που αναδεικνύει την έντονη παρουσία της εβραϊκής κοινότητας στην περιοχή. β)στο Δήμο Βορείων Τζουμέρκων: η Ιερά Μονή Κηπίνας στην Τ.Κ. Καλαρρυτών και η Ιερά Μονή Τσούκας στην Τ.Κ. Ελληνικού γ)στο Δήμο Κόνιτσας: η Ιερά Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου Μολυβδοσκεπάστης κοντά στην Τ.Κ. Μολυβδοσκεπάστου, δ)στο Δήμο Μετσόβου: η Ιερά Μονή Ζωοδόχου Πηγής στην Τ.Κ. Ανθοχωρίου, η Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου στην Δ.Κ. Μετσόβου, ε)στο Δήμο Πωγωνίου: η Ιερά Μονή Άβελ κοντά στην Τ.Κ. Βήσσανης, η Ιερά Μονή Σωσίνου (αφιερωμένη στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου) στην Τ.Κ. Παρακαλάμου

- ❖ στην Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας: στο Δήμο Πρέβεζας υπάρχουν 2 παλαιοχριστιανικοί ναοί: η Βασιλική Α΄Δομετίου και η Βασιλική Β΄ Αλκίσωνος (βρίσκονται εντός των τειχών της Αρχαίας Νικόπολης), β)στο Δήμο Πάργας υπάρχει η Ιερά Μονή Αγίου Δημητρίου στην Τ.Κ. Κυψέλης και το Εκκλησάκι της Παναγιάς στο νησάκι που βρίσκεται απέναντι από την παραλία της Τ.Κ. Πάργας (σε μικρή απόσταση).

Συνεπώς η Ήπειρος προσφέρει αρκετά θρησκευτικά μνημεία που μπορεί να επισκεφτεί ένας τουρίστας.

4.2.8 Συνεδριακός Τουρισμός

Συνεχίζοντας την ανάλυση των ειδικών μορφών τουρισμού λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 16, κεφάλαιο Γ΄ του Ν.4582/2018 (που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ με αρ.φύλλου 208/τεύχος Α΄/11-12-2018), παρατηρούμε ότι ο Συνεδριακός Τουρισμός αποτελεί μια μορφή που αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια στην Ήπειρο (ειδικότερα στην πόλη των Ιωαννίνων) και περιλαμβάνει τη διοργάνωση συνεδρίων, ημερίδων, συσκέψεων κ.λ.π. με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των συνέδρων, ομιλητών σε διάφορα

επιστημονικά πεδία καθώς και την ολιγοήμερη παραμονή τους ως τουρίστες στην περιοχή που διεξάγεται μια τέτοιου είδους εκδήλωση.

Σύμφωνα με στοιχεία του Ιατρικού Συλλόγου Ιωαννίνων, στην πόλη των Ιωαννίνων έχουν διοργανωθεί συνολικά 3 πανελλήνια ιατρικά συνέδρια σε συνεργασία με τμήματα της Ιατρικής Σχολής των Ιωαννίνων κατά τα έτη 2016-2022 και 3 επιστημονικές ημερίδες από 2012 έως σήμερα, με τη συμμετοχή συνέδρων-ομιλητών-παρισταμένων από διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Επίσης θα πρέπει να αναφερθούμε και σε 3 συνέδρια που διοργάνωσε το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων σε περιοχές της Ηπείρου (όπως η Άρτα, η Παραμυθιά και τα Ιωάννινα). Στο σημείο αυτό θα πρέπει να λεχθεί ότι εξαιτίας του ιού Covid-19 και των έκτακτων μέτρων που λήφθηκαν για την αντιμετώπισή του, υπήρξε και αναστολή πολλών επιστημονικών εκδηλώσεων ή πραγματοποιήθηκαν διαδικτυακά. Οι προαναφερόμενες εκδηλώσεις αποτελούν ενδεικτική αναφορά σε αυτό το είδος τουρισμού που αρχίζει να αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια στην Ήπειρο.

4.2.9 Εκπαιδευτικός Τουρισμός

Μία ακόμη μορφή θεματικού τουρισμού σύμφωνα με το άρθρο 19, κεφάλαιο Γ' του Ν.4582/2018 (όπως δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ με αρ.φύλλου 208/τεύχος Α'/11-12-2018), αποτελεί ο Εκπαιδευτικός Τουρισμός. Ο Εκπαιδευτικός Τουρισμός αφορά μεμονωμένους επισκέπτες ή ομάδες επισκεπτών που μπορεί να συνοδεύονται ή από εκπαιδευτικούς ή συγγενείς ή φίλους, οι οποίοι μεταβαίνουν σε κάποιο τόπο με σκοπό να συνδυάσουν την εκπαίδευση με την αναψυχή.

Η Ήπειρος αποτελεί πόλο έλξης σε αυτό το είδος τουρισμού, διότι κάθε χρόνο διοργανώνονται εκπαιδευτικές εκδρομές σχολείων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης από πολλά μέρη της Ελλάδας (με εξαίρεση τα τελευταία 2 έτη, που υπήρξε η έξαρση του ιού COVID-19), με σκοπό την επίσκεψη των μαθητών σε διάφορα αξιόλογα μνημεία και μουσεία της περιοχής. Επιπρόσθετα και το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων στα πλαίσια προγραμμάτων ανταλλαγής φοιτητών (π.χ. πρόγραμμα ERASMUS) καθώς και με διάφορες εκδηλώσεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα (ημερίδες, σεμινάρια κ.λπ.)προσελκύει φοιτητές από κάθε μέρος της Ελλάδας ή του εξωτερικού, οι οποίοι αναπόφευκτα

έρχονται σε επαφή με τον πολιτισμό, την κουλτούρα και τα αξιοθέατα της Ηπείρου. Ακόμη διοργανώνονται κατά καιρούς εκπαιδευτικά σεμινάρια και σε σημεία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους στην Ήπειρο (όπως π.χ. στον Εθνικό Δρυμό Βίκου –Αώου).

4.2.10 Τουρισμός Υγείας

Κλείνοντας με τις ειδικές μορφές τουρισμού και σύμφωνα με το άρθρο 20 κεφάλαιο Γ' του Ν.4582/2018 (όπως δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ με αρ.φύλλου 208/τεύχος Α'/11-12-2018), ο Τουρισμός Υγείας συνιστά με τη σειρά του μια άλλη μορφή θεματικού τουρισμού. Αφορά την προσέλκυση επισκεπτών με σκοπό την πρόληψη, θεραπεία ή βελτίωση είτε της σωματικής είτε της ψυχικής υγείας και περιλαμβάνει στις εξής υποκατηγορίες:

α)τον ιατρικό-οδοντιατρικό τουρισμό. Αφορά ασθενείς με χρόνια ή μη προβλήματα υγείας, που μεταβαίνουν σε κάποιο τόπο με σκοπό την πρόληψη ή παροχή θεραπειών ή εξειδικευμένης ιατρικής φροντίδας σε πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας βαθμίδας μονάδες υγείας. Οι ασθενείς αυτοί κατά το χρόνο παραμονής τους (συνήθως συνοδεύονται και από φιλικά ή συγγενικά τους πρόσωπα) συνδυάζουν αυτές τις παροχές με την αναψυχή. Στην Ήπειρο αυτού του είδους οι επισκέπτες προσελκύονται κυρίως στην πόλη των Ιωαννίνων, όπου λειτουργούν δύο νοσοκομειακές μονάδες το Γενικό Νοσοκομείο Χατζηκώστα και το Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων. Στο δεύτερο νοσοκομείο υπάρχουν και οι περισσότερες κλινικές, γεγονός προκαλεί την προσέλευση ασθενών από την ευρύτερη περιοχή. Εκτός από τις Π.Ε. Άρτας, Θεσπρωτίας, Πρέβεζας (και οι 3 Π.Ε. διαθέτουν νοσοκομεία μικρότερης δυναμικότητας) και Ιωαννίνων εξυπηρετούνται και ασθενείς από τα κοντινά Ιόνια Νησιά (π.χ. Κέρκυρα, Λευκάδα, Παξοί) και από άλλες όμορες περιοχές (όπως Γρεβενά, Αιτωλοακαρνανία κ.λπ.).

β)τον ιαματικό-θερμαλιστικό τουρισμό: συνίσταται από τουρίστες οι οποίοι επιλέγουν προορισμούς που διαθέτουν ιαματικούς πόρους, προκειμένου να βελτιώσουν τη σωματική υγεία και την ευεξία τους. Στην Ήπειρο υπάρχουν οι εξής ιαματικές πηγές: 1)στην Περιφερειακή Ενότητα Άρτας λειτουργούν τα ιαματικά λουτρά Χανόπουλου και

ανήκουν στην Τ.Κ. Γριμπόβου του Δήμου Αρταίων, 2)στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων υπάρχουν στο Δήμο Κόνιτσας: i)τα ιαματικά λουτρά Αμαράντου κοντά στην Τ.Κ. Αμαράντου και ii)τα ιαματικά λουτρά Καβασίλων σε μικρή απόσταση από την Τ.Κ. Καβασίλων. Τα λουτρά και στις δύο περιοχές –σύμφωνα με το Δήμο Κόνιτσας- λειτουργούν από τον Ιούνιο έως και το Σεπτέμβριο και 3)στην Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας λειτουργούν από τον Ιούνιο μέχρι τον Οκτώβριο (σύμφωνα με το Δήμο Πρέβεζας) στην πόλη της Πρέβεζας ιαματικά λουτρά σε μικρή απόσταση από την παραλία Κυανή Ακτή.

γ)τον τουρισμό ευεξίας. Αυτή η υποκατηγορία αφορά σε επισκέπτες που διαμένουν σε τουριστικές μονάδες υψηλού επιπέδου, (4 ή 5 αστερών) και απολαμβάνουν παροχές που προάγουν τη βελτίωση της φυσικής ή πνευματικής κατάστασης και γενικότερα την ευεξία. Σύμφωνα με στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος, στην Ήπειρο υπάρχουν αυτές οι παροχές σε 6 ξενοδοχεία της Π.Ε. Ιωαννίνων (τα οποία λειτουργούν: 1 στο Δήμο Δωδώνης, 3 στο Δήμο Ιωαννιτών, 1 στο Δήμο Ζαγορίου και 1 στο Δήμο Μετσόβου).

Συμπερασματικά λοιπόν η Ήπειρος απευθύνεται σε διάφορες κατηγορίες τουριστών, αφού προσφέρει πλούσιο γεωγραφικό ανάγλυφο και διαφορετικά ερεθίσματα και εμπειρίες στον επισκέπτη.

Κεφάλαιο 5

Ανάλυση Υπάρχουσας Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Ηπείρου:

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρατεθούν συγκεντρωτικά στοιχεία ανά Περιφερειακή Ενότητα και Δήμο (όπως παραχωρήθηκαν από διάφορους φορείς) και αποτυπώνουν την υπάρχουσα κατάσταση στον τουριστικό τομέα στην Ήπειρο.

5.1 Επιχειρήσεις Εστίασης και Διαμονής στην Περιφερειακή Ενότητα Άρτας

Εστιάζοντας λοιπόν στην Περιφερειακή Ενότητα Άρτας και αντλώντας στοιχεία από το Επιμελητήριο Άρτας, διαπιστώνουμε τα εξής στοιχεία, τα οποία παρατίθενται στον κάτωθι πίνακα:

Πίνακας 5: Επιχειρήσεις Διαμονής & Εστίασης στην Π.Ε. Άρτας:

Περιφερειακή Ενότητα Άρτας:			
A/A	Δήμος	Επιχειρήσεις Διαμονής	Εστίαση
1	Αρταίων	9	29
2	Γεωργίου Καραϊσκάκη	2	0
3	Κεντρικών Τζουμέρκων	15	2
4	Νικολάου Σκουφά	0	0

Γενικό κατηγορία:	Σύνολο ανά	26	31
------------------------------	-----------------------	-----------	-----------

Από τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα παρατηρούμε ότι ο Δήμος Αρταίων διαθέτει τις περισσότερες επιχειρήσεις εστίασης, διότι η πόλη της Άρτας είναι έδρα τόσο του Δήμου όσο και της Περιφερειακής Ενότητας και συνεπώς αποτελεί κέντρο της ευρύτερης περιοχής. Αντίθετα ο Δήμος Κεντρικών Τζουμέρκων διαθέτει τις περισσότερες επιχειρήσεις διαμονής σε σχέση με τους υπόλοιπους Δήμους, διότι είναι στο σύνολό του ορεινός και ελκύει τουρίστες που θέλουν να απολαύσουν ορεινά τοπία και δραστηριότητες βουνού.

Επιχειρώντας ακόμη μεγαλύτερη ανάλυση, από τις επιχειρήσεις διαμονής που αναφέρονται ανωτέρω πίνακα και σύμφωνα με στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδας οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κάθε Δήμο είναι:

Πίνακας 6: Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις ανά κατηγορία και Δήμο:

Περιφερειακή Ενότητα Άρτας:						
A/ A	Δήμος	Αριθμός Επιχειρή- σεων 5*	Αριθμός Επιχειρή- σεων 4*	Αριθμός Επιχειρή- σεων 3*	Αριθμός Επιχειρή- σεων 2*	Αριθμός Επιχειρή- σεων 1*
1	Αρταίων	0	2	3	1	1
2	Γεωργίου Καραϊσκάκη	0	0	0	2	0
3	Κεντρικών Τζουμέρκων	0	0	4	4	0
Γενικό Σύνολο ανά κατηγορία:		0	2	7	7	1

Από τον πίνακα 6 συμπεραίνουμε ότι -αφού η πλειοψηφία των επιχειρήσεων κατατάσσεται στην κατηγορία των 3* και 2*-οι τουρίστες που επισκέπτονται την περιοχή ενδιαφέρονται για οικονομικές διακοπές. Τα καταλύματα λοιπόν απευθύνονται –κατά κύριο λόγο σε τουρίστες μεσαίας τάξης.

5.2 Επιχειρήσεις Εστίασης και Διαμονής στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας:

Στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας και σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν από τον κ.Ζουμπούλη Πέτρο-Διοικητικό Προϊστάμενο του Επιμελητηρίου Θεσπρωτίας (Παράρτημα Α.1) καταρτίζεται ο κάτωθι πίνακας:

Πίνακας 7: Επιχειρήσεις διαμονής & εστίασης στην Π.Ε. Θεσπρωτίας:

Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας:			
A/A	Δήμος	Επιχειρήσεις Διαμονής	Εστίαση
1	Ηγουμενίτσας	313	344
2	Σουλίου	23	109
3	Φιλιατών	4	48
Γενικό Σύνολο ανά κατηγορία:		340	501

Από τα ανωτέρω στοιχεία συμπεραίνουμε ότι ο μεγαλύτερος όγκος επιχειρήσεων διαμονής και εστίασης παρατηρείται στο Δήμο Ηγουμενίτσας, ο οποίος περιλαμβάνει πολλούς και γνωστούς παραθαλάσσιους κόλπους που αποτελούν τουριστικό προορισμό για εκατοντάδες επισκέπτες από τους μήνες Απρίλιο έως Νοέμβριο. Μερικές από τις γνωστές παραλίες της περιοχής είναι το Δρέπανο, τα Σύβοτα, η Αγία Παρασκευή, η Μικρή

και η Μεγάλη Άμμος, το Ζέρι, το Καραβοστάσι, κ.α. που βρίσκονται κατά μήκος της ακτογραμμής της Περιφερειακής Ενότητας Θεσπρωτίας.

Ορισμένες από τις προαναφερόμενες επιχειρήσεις διαμονής είναι ξενοδοχειακές μονάδες. Σύμφωνα με στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδας στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας λειτουργούν 5 κάμπινγκ σε περιοχές του Δήμου Ηγουμενίτσας όπως επίσης και οι κάτωθι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που κατηγοριοποιούνται ως εξής:

Πίνακας 8: Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις ανά κατηγορία και Δήμο:

Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας:						
A/A	Δήμος	Αριθμός Επιχειρήσεων 5*	Αριθμός Επιχειρήσεων 4*	Αριθμός Επιχειρήσεων 3*	Αριθμός Επιχειρήσεων 2*	Αριθμός Επιχειρήσεων 1*
1	Ηγουμενίτσας	4	12	10	10	7
2	Σουλίου	0	2	0	4	1
3	Φιλιατών	0	0	0	1	0
Γενικό Σύνολο ανά κατηγορία:		4	14	10	15	8

Όσον αφορά τη διαμονή, ο μεγαλύτερος όγκος των επιχειρήσεων εστιάζεται στο Δήμο Ηγουμενίτσας, όπου βρίσκεται η έδρα της Περιφερειακής Ενότητας (συνεπώς είναι κέντρο της ευρύτερης περιοχής), υπάρχει το λιμάνι της Ηγουμενίτσας, που συνδέει ακτοπλοϊκά την Ήπειρο με μερικά Ιόνια Νησιά (Κέρκυρα, Παξοί) καθώς και με την Ιταλία. Συσχετίζοντας τα στοιχεία των δύο πινάκων συμπεραίνουμε ότι η μεγάλη πλειοψηφία των καταλυμάτων περιλαμβάνει ενοικιαζόμενα δωμάτια που διατίθενται από μικρές ατομικές επιχειρήσεις. Από τις ξενοδοχειακές μονάδες παρατηρούμε ότι οι περισσότερες ανήκουν στην κατηγορία των 4*, 3* και 2*, γεγονός που σημαίνει ότι ο μεγάλος όγκος επισκεπτών ανήκει στη μεσαία τάξη ενώ παράλληλα με την κατηγορία των 4* απευθύνονται και σε τουρίστες της ανώτερης κοινωνικής τάξης.

5.3 Επιχειρήσεις εστίασης και διαμονής στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων:

Ως προς την Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων και έπειτα από στοιχεία που παρασχέθηκαν από την κα Ζιώγα Μαρία-υπάλληλο του Επιμελητηρίου Ιωαννίνων (Παράρτημα Α.2) οι επιχειρήσεις διαμονής και εστίασης διαμοιράζονται ως εξής:

Πίνακας 9: Επιχειρήσεις διαμονής & εστίασης στην Π.Ε. Ιωαννίνων:

Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων:			
A/A	Δήμος	Επιχειρήσεις Διαμονής	Εστίαση
1	Βορείων Τζουμέρκων	21	20
2	Δωδώνης	14	40
3	Ζαγορίου	130	46
4	Ζίτσας	3	79
5	Ιωαννιτών	81	610
6	Κόνιτσας	207	47
7	Μετσόβου	27	46
8	Πωγωνίου	125	44
Γενικό κατηγορία:	Σύνολο ανά	608	932

Από τα προαναφερόμενα στοιχεία του πίνακα συμπεραίνουμε ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις διαμονής βρίσκονται στους Δήμους Κόνιτσας, Ζαγορίου και Πωγωνίου, γεγονός που σημαίνει ότι οι τουρίστες προσελκύονται από τους ορεινούς όγκους των περιοχών αυτών, συμμετέχουν σε δραστηριότητες αναψυχής και γενικότερα απολαμβάνουν την επαφή με τη φύση. Όσον αφορά τις αντίστοιχες επιχειρήσεις στον τομέα της εστίασης παρατηρούμε ότι οι περισσότερες συναντώνται στους Δήμους Ιωαννιτών και Ζίτσας, διότι τα Ιωάννινα αποτελούν κέντρο της ευρύτερης περιοχής,

επίσης έλκουν μεγάλο όγκο τουριστών, που επισκέπτονται την πόλη για να θαυμάσουν τη φυσική ομορφιά και τα αξιοθέατά της (έστω και χωρίς να διαμένουν σε αυτή). Ακόμη οι περιοχές οι οποίες συνιστούν και τους δύο Δήμους είναι –κατά κύριο λόγο- αστικές και παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη πληθυσμιακή συγκέντρωση.

Από τις παραπάνω επιχειρήσεις διαμονής -σύμφωνα με στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδας- οι ξενοδοχειακές μονάδες διαμοιράζονται στις πέντε κατηγορίες ως εξής:

Πίνακας 10: Ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ανά κατηγορία και Δήμο:

Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων:						
A/A	Δήμος	Αριθμός Επιχειρή- σεων 5*	Αριθμός Επιχειρή- σεων 4*	Αριθμός Επιχειρή- σεων 3*	Αριθμός Επιχειρή- σεων 2*	Αριθμός Επιχειρή- σεων 1*
1	Βορείων Τζουμέρκων	2	4	10	0	0
2	Δωδώνης	0	1	3	0	0
3	Ζαγορίου	1	10	10	10	0
4	Ζίτσας	0	0	0	0	0
5	Ιωαννιτών	7	10	10	10	3
6	Κόνιτσας	0	5	10	6	0
7	Μετσόβου	1	4	3	10	1
8	Πωγωνίου	0	2	0	2	0

Γενικό Σύνολο ανά κατηγορία:	11	36	46	38	4
-------------------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	----------

Επιπλέον και σύμφωνα με στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδας στην πόλη των Ιωαννίνων λειτουργεί και 1 κάμπινγκ (το μοναδικό σε όλη την Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων).

Εξετάζοντας τα στοιχεία του πίνακα αντιλαμβανόμαστε ότι τα περισσότερα ξενοδοχειακά καταλύματα ανήκουν στην κατηγορία των 4*, 3* και 2* και υφίστανται στους Δήμους Ζαγορίου και Ιωαννιτών. Από την αναλογία αυτή συμπεραίνουμε ότι οι περισσότεροι επισκέπτες της περιοχής είναι κυρίως μεσαίας κοινωνικής κατηγορίας (μικρότερος όγκος τουριστών ανώτερης κατηγορίας). Επιπρόσθετα τα περισσότερα καταλύματα της κατηγορίας 5* λειτουργούν στο Δήμο Ιωαννιτών, διότι προσέρχονται στην πόλη των Ιωαννίνων άτομα με ανώτερη κοινωνική θέση, πρόσωπα κύρους ή πολιτικά πρόσωπα, με αφορμή διάφορες εκδηλώσεις ή συνέδρια ή απλώς για αναψυχή.

5.4 Επιχειρήσεις εστίασης και διαμονής στην Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας.

Όσον αφορά την Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας και σύμφωνα με στοιχεία που δόθηκαν από το τηρούμενο Μητρώο Επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου Πρέβεζας, και συγκεκριμένα από τον κ.Καραμάνη Νικόλαο(Παράρτημα Α.3), παρατίθενται τα κάτωθι στοιχεία:

Πίνακας 11: Επιχειρήσεις εστίασης & διαμονής στην Π.Ε. Πρέβεζας:

Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας:			
A/A	Δήμος	Επιχειρήσεις Διαμονής	Εστίαση
1	Ζηρού	2	45

2	Πάργας	435	189
3	Πρέβεζας	192	297
Γενικό Σύνολο ανά κατηγορία:		629	531

Από τα στοιχεία αυτά συμπεραίνουμε ότι τα περισσότερα καταλύματα διαμονής λειτουργούν στους Δήμους Πάργας και Πρέβεζας, όπου προσέρχεται πλήθος τουριστών από τους μήνες Απρίλιο έως Νοέμβριο, διότι υπάρχουν πολλές, φημισμένες και εξαιρετικής ομορφιάς παραλίες κατά μήκος της ακτογραμμής Πρέβεζας- Πάργας (π.χ. Κυανή Ακτή, Μονολίθι, Αρτολίθια, Καστροσυκιά, Πάργα κλπ). Παρόμοια κατάσταση διαμορφώνεται και ως προς τις επιχειρήσεις εστίασης με τη μόνη διαφορά ότι οι περισσότερες εστιάζονται στο Δήμο Πρέβεζας, διότι εκτός από τον τουρισμό, διαμένουν οι περισσότεροι κάτοικοι καθ'όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Επικαλούμενοι στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδας κρίνεται απαραίτητη η αναφορά ότι λειτουργούν στην Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας συνολικά 11 κάμπινγκ από τα οποία τα 3 λειτουργούν στο Δήμο Πάργας και τα άλλα 8 σε παραλιακές περιοχές του Δήμου Πρέβεζας. Επίσης (σύμφωνα με την ίδια πηγή) οι Ξενοδοχειακές μονάδες κατανέμονται αριθμητικά στις εξής κατηγορίες:

Πίνακας 12: Ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ανά κατηγορία και Δήμο:

Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας:						
A/A	Δήμος	Αριθμός Επιχειρήσεων 5*	Αριθμός Επιχειρήσεων 4*	Αριθμός Επιχειρήσεων 3*	Αριθμός Επιχειρήσεων 2*	Αριθμός Επιχειρήσεων 1*
1	Ζηρού	0	0	1	0	0
2	Πάργας	2	10	10	10	8
3	Πρέβεζας	0	7	10	10	0

Γενικό Σύνολο ανά κατηγορία:	2	17	21	20	8
-------------------------------------	----------	-----------	-----------	-----------	----------

Μελετώντας τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα καταλήγουμε ότι και στην παρούσα Περιφερειακή Ενότητα οι Δήμοι Πρέβεζας και Πάργας διαθέτουν τα περισσότερα δωμάτια κατηγορίας 4*, 3* και 2*, γεγονός που αποτυπώνει ότι οι τουρίστες ανήκουν κατά κύριο λόγο στη μεσαία και λιγότερο στην ανώτερη κοινωνική τάξη.

Ανακεφαλαιώνοντας θα λέγαμε, ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις διαμονής λειτουργούν στην Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας (σύνολο: 629), έπεται η Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων (σύνολο: 608) και ακολουθεί η Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας (σύνολο:340). Ως προς τον αριθμό επιχειρήσεων εστίασης η Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων διαθέτει τις περισσότερες (συνολικός αριθμός: 932), ακολουθεί η Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας (σύνολο επιχειρήσεων: 531) και στη συνέχεια η Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας (σύνολο:501 επιχειρήσεις). Η Περιφερειακή Ενότητα Άρτας παρουσιάζει τη μικρότερη δραστηριότητα τόσο σε επιχειρήσεις διαμονής (σύνολο: 26) όσο και σε επιχειρήσεις εστίασης (σύνολο:31).

Κεφάλαιο 6

Φορείς Προβολής Τουριστικού Προϊόντος Ηπείρου και Τρόπος Συμβολής τους.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα εξετάσουμε τους φορείς που συμμετέχουν στην Τουριστική Προβολή της Ηπείρου καθώς και τη συμβολή τους. Κεντρικό ρόλο στην τουριστική προβολή της περιοχής διαδραματίζει η Περιφέρεια Ηπείρου, η οποία οργανώνει, συμμετέχει και συνεργάζεται με άλλους φορείς (π.χ. Δήμους και Επιμελητήρια, κλπ) με σκοπό την τουριστική προβολή της περιοχής. Σε συνέντευξη που μας παραχωρήθηκε από την κα Μαρκούλα Ιουλία (Προϊσταμένη Διεύθυνσης Δια βίου Μάθησης, Απασχόλησης, Εμπορίου και Τουρισμού της Περιφέρειας Ηπείρου) (Παράρτημα Β) αναφέρθηκαν τα εξής: από το 2011 που συστήθηκε η Περιφέρεια Ηπείρου, (ως Ο.Τ.Α. Βαθμού- σύμφωνα με το Ν.3852/2010), άρχισε να αναπτύσσει δράσεις τόσο τουριστικής προβολής της περιοχής, όσο και δράσεις που αφορούν στην προβολή των αγροδιατροφικών προϊόντων που παράγονται στην Ήπειρο.

6.1 Δράσεις τουριστικής προβολής της Ηπείρου.

Ειδικότερα ως προς τις δράσεις τουριστικής προβολής της Ηπείρου η Περιφέρεια:

- Συμμετέχει σε εκθέσεις τουρισμού σε χώρες όπως η Αγγλία, η Γερμανία, το Ισραήλ, η Κύπρος από το έτος 2011. Από το 2014 συμμετέχει επίσης σε τουριστική έκθεση στη Σερβία. Στις εκθέσεις αυτές πραγματοποιούνται συναντήσεις B2B (μεταξύ ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της Ηπείρου και TourOperators) ή B2C (μεταξύ ξενοδοχειακών επιχειρήσεων και μεμονωμένων υποψήφιων πελατών). Επιπρόσθετα με τη συμμετοχή σε αυτές τις εκθέσεις μπορεί να πραγματοποιούνται συναντήσεις μεταξύ στελεχών της Περιφέρειας Ηπείρου και touroperators. Οι συναντήσεις αυτές εξειδικεύονται πάντα με γνώμονα τις προτιμήσεις του κοινού που αναφέρονται (π.χ. στη Σερβία επειδή παρατηρείται αυξημένη ζήτηση για την επίσκεψη τουριστών σε θαλάσσιους προορισμούς, οι παρουσιάσεις αφορούν την προβολή των παραθαλάσσιων προορισμών της Ηπείρου). Επίσης τα τελευταία χρόνια η Περιφέρεια Ηπείρου διευρύνει τον κύκλο των επισκεπτών με τη συμμετοχή της σε εκθέσεις και σε άλλες χώρες, όπως το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ιταλία και η Ολλανδία. Ενδεικτικά θα αναφερθούμε στη συμμετοχή της Περιφέρειας Ηπείρου κατά το έτος 2021 σε **καμπάνιες και εκθέσεις**, (οι οποίες πραγματοποιήθηκαν διαδικτυακά εξαιτίας της έξαρσης του ιού COVID-19): α) σε καμπάνιες τουριστικής προβολής στη Γερμανία και το Ισραήλ, β)σε παρουσίαση της Ηπείρου και σε B2B συναντήσεις στις εκθέσεις: i) (TTR)ROMANIAN INTERNATIONAL TOURISM FAIR ROMEXPO I Γενικού Τουρισμού/Μεικτή, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Βουκουρέστι (Ρουμανία) από 18-21 Φεβρουαρίου 2021, ii) στην ITBΓενικού Τουρισμού, που διοργανώθηκε στο Βερολίνο (Γερμανία) από 9-12 Μαρτίου 2021, φιλοξενούμενη σε περίπτερο του ΕΟΤ, με τη συμμετοχή και την αγορά επιπλέον κωδικών σε B2B συναντήσεις που υλοποίησε η Ένωση Ξενοδόχων Ιωαννίνων με τη συνεργασία των Επιμελητηρίων Άρτας, Θεσπρωτίας και Πρέβεζας, iii)στη Διεθνή Τουριστική Έκθεση IMTMΓενικού Τουρισμού/ Μεικτή, η οποία διεξήχθη στο Τελ Αβίβ (Ισραήλ) από 15 Μαρτίου έως 16 Ιουνίου 2021, με τη συμμετοχή εκπροσώπων τουριστικών επιχειρήσεων της Ηπείρου και του Δήμου Αρταίων, όπου φιλοξενήθηκε σε περίπτερο του ΕΟΤ iv)στην έκθεση FERIENMESSEWIEN Γενικού Τουρισμού/Μεικτή, που διοργανώθηκε στη Βιέννη (Αυστρία) από 7-9 Μαΐου 2021 και όπου επίσης έγιναν προκαθορισμένες B2B συναντήσεις. Σε όλες τις

προαναφερόμενες εκθέσεις υπήρχε συμμετοχή της Περιφέρειας Ηπείρου με εικονικό περίπτερο.

Μέσα στο έτος 2021 υπήρξε και η συμμετοχή της Περιφέρειας Ηπείρου (με φυσική παρουσία και δικό της περίπτερο), στην έκθεση εναλλακτικού τουρισμού TOURNATUR στο Ντίσελντορφ (Γερμανία), η οποία λειτούργησε από 27 Αυγούστου έως 5 Σεπτεμβρίου 2021, με τη συμμετοχή των Δήμων Ιωαννιτών και Κόνιτσας και την πραγματοποίηση B2B συναντήσεων.

- Συμμετέχει επίσης σε *Workshop* με συγκεκριμένη θεματολογία κάθε φορά αναφορικά με θέματα τουρισμού. Με τελευταία αναφορά στο έτος 2021 σε συνεργασία με τον ΕΟΤ, η Περιφέρεια Ηπείρου (αποτέλεσε έναν από τους χορηγούς του Workshop) συμμετείχε με εικονικό περίπτερο και B2B συναντήσεις στο Greek Alternative Tourism & Gastronomy Workshop που πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι από 13-15 Απριλίου και στην Κοπεγχάγη από 19-20 Απριλίου. Επίσης συμμετείχε με δικό της περίπτερο και στο Workshop “Benvenuti in Grecia” (διοργανώθηκε από τον ΕΟΤ Ιταλίας) από τις 12-14 Μαΐου και εκεί έγινε ιδιαίτερη παρουσίαση της Ηπείρου με τη συμμετοχή του Δήμου Ιωαννιτών και του Επιμελητηρίου Πρέβεζας.
- Λαμβάνει μέρος σε *Forum*. Η Περιφέρεια Ηπείρου συμμετείχε στις 12 Απριλίου 2021 στο διαδικτυακό Forum NEW DEAL EUROPE στο Βελιγράδι με συναντήσεις B2B και εκπροσώπους του Δήμου Πάργας. Σε αυτό πραγματοποιήθηκε παρουσίαση της Ηπείρου στο NEW DEAL EUROPE B2B MARKET PLACE FOR BALKAN REGION.
- Συμμετέχει σε *συνέδρια*. Ενδεικτικά αναφέρουμε την παρουσίαση του προορισμού «Ήπειρος» στα πλαίσια του Διεθνούς Συνεδρίου «Tourman 2021», του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος, που διοργανώθηκε από 21-23 Μαΐου
- Συνεργάζεται με τα παραρτήματα *ΕΟΤ* σε άλλες χώρες, προκειμένου να έρθει σε επαφή με δημοσιογράφους της κάθε χώρας και να προβληθεί η περιοχή της Ηπείρου. Τέτοιου τύπου συνεργασίες πραγματοποιήθηκαν το έτος 2021 με τα

παραρτήματα: α)της Ιταλίας, και συγκεκριμένα με τη συμμετοχή στην ηλεκτρονική πλατφόρμα της ιστοσελίδας www.advtraining.it. Η πλατφόρμα αυτή ανήκει στην τουριστική εφημερίδα Turismo&Attualità (σημαντική εφημερίδα της Ιταλικής Τουριστικής Αγοράς), και συμμετείχαν εκπρόσωποι των τουριστικών πρακτορείων και των tour operators όπως και άλλοι επαγγελματίες, οι οποίοι παρακολούθησαν το τρίμηνο διαδικτυακό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την Ελλάδα με τίτλο «Γίνε ο Travel Greek Expert!». Επίσης συμμετέχει και σε πρόγραμμα προβολής της Ηπείρου σε συνεργασία με τον ΕΟΤ Ιταλίας, β)των Κάτω Χωρών (Βελγίου, Λουξεμβούργου και Ολλανδίας) με τη συμμετοχή της Ηπείρου στην πλατφόρμα www.linktogreece.com καθώς και σε webinar που διεξήχθη στις 4 Ιανουαρίου 2021 με παρουσίαση της Ηπείρου ως τουριστικού προορισμού, γ)της Κύπρου με συμμετοχή και παρουσίαση της Ηπείρου στην «4^η Ψηφιακή Τουριστική Συνάντηση Ελλάδας-Κύπρου», που υλοποιήθηκε στις 17 Νοέμβρη, δ)της Ρουμανίας σε πρόγραμμα προβολής.

- Προβαίνει στην αγορά αναμνηστικών δώρων, που είναι αντιπροσωπευτικά της Ηπείρου και είτε αφορούν σε τρόφιμα που παράγονται στην Ήπειρο είτε σε είδη που αποτελούν κομμάτι της ιστορίας της περιοχής (π.χ. είδη λαϊκής τέχνης).
- Πραγματοποιεί καταχωρήσεις προβολής της Ηπείρου σε έντυπα μέσα ή σε τηλεοπτικά. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το έτος 2021 πραγματοποιήθηκαν δράσεις προβολής όπως: α) διαφημιστικό βίντεο της περιοχής σε συνεργασία με το Ελληνοελβετικό Επιμελητήριο, β)προβολή των χιονοδρομικών κέντρων στο blog: <https://xionodromika.gr> γ)διαφημιστική καταχώρηση στα εξής έντυπα μέσα: ΔΙΑΚΟΠΕΣ (Χειμερινό-Θερινό τεύχος), ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΚΑΣ (Νέας Υόρκης), TRAVELINGGREECE (εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ), TRAVELΘεσσαλονίκης, LET'SGOPREVEZAκαι ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΑ ΝΕΑ. Θα πρέπει επίσης να αναφερθούμε και στην πραγματοποίηση τηλεοπτικών γυρισμάτων της εκπομπής ΚΥΡΙΑΚΗ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ σε 2 επεισόδια (1 στην Π.Ε. Άρτας και 1 στην Π.Ε. Θεσπρωτίας) και στην εκπομπή Πράσινες Ιστορίες (ΕΤ 3).
- Εκδίδει χάρτες και διαφημιστικά έντυπα προβολής της Ηπείρου.

- Διοργανώνει press trips και familization trips. Τα press trips αφορούν τη φιλοξενία δημοσιογράφων, τηλεοπτικών σταθμών ή bloggers με στόχο την τουριστική προβολή. Τα familization (fam) trips αφορούν τη φιλοξενία δημοσιογράφων και τουριστικών πρακτόρων ή μόνο tour operators σε κάποια περιοχή. Στις περιπτώσεις αυτές ο ΕΟΤ διαμεσολαβεί και ζητεί πρόγραμμα από την Περιφέρεια Ηπείρου για την επίσκεψη δημοσιογράφων κλπ. Αν εγκριθεί από αυτούς τότε επισκέπτονται την περιοχή. Τέτοιου τύπου φιλοξενία πραγματοποιήθηκε κατά το 2021 με τηλεοπτικά συνεργεία του τηλεοπτικού σταθμού RAI, του National Geographic, δημοσιογράφων από τις Βαλκανικές χώρες (Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία) για την ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού καθώς και Έλληνες δημοσιογράφους.
- Συμμετείχε στις εργασίες της 4^{ης} Πανελλήνιας Συνάντησης Μονοπατιών στην Ξάνθη με παρουσίαση του δικτύου μονοπατιών Epirustrail. Ως προς το δίκτυο μονοπατιών Epirustrail η Περιφέρεια Ηπείρου με ενέργειές της κατάφερε να κατοχυρώσει το σήμα και την ονομασία Epirustrail στο δίκτυο μονοπατιών.
- Επίσης έχει ενταχθεί σε έργα που χρηματοδοτούνται από ευρωπαϊκούς πόρους και υλοποιούνται από την Περιφέρεια Ηπείρου όπως: α) η πράξη «Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου», με κωδικό ΟΠΣ5070532 που εντάσσεται στο Ε.Π. «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020». Στόχος του προγράμματος είναι η διατήρηση και η ανάδειξη της πολιτιστικής διαδρομής σε 5 αρχαία θέατρα της Ηπείρου (Αμβρακίας, Γιτάνων, Δωδώνης, Κασσώπης και Νικόπολης), προκειμένου να αναπτυχθεί περαιτέρω ο πολιτιστικός τουρισμός στην περιοχή. Σε αυτό το πρόγραμμα εντός του 2021, υπήρξε προβολή ενιαία στο τηλεοπτικό κανάλι EURONEWS. Επιπρόσθετα μέσω του προγράμματος ΕΣΠΑ, δημιουργήθηκαν 2 διαδικτυακά παιχνίδια (1 που αναφέρεται σε ενήλικες και 1 σε παιδιά), τα οποία αφορούν αυτή την πολιτιστική διαδρομή. β) Δημιουργία εκθεσιακού κέντρου με διαδραστική οθόνη πληροφόρησης στο

λιμάνι της Ηγουμενίτσας, εντός του χώρου αναχωρήσεων-αφίξεων στα πλαίσια της Διακρατικής Συνεργασίας INTERREGADRION 2014-2020 “Adrion 5 senses”.

γ)στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας INTERREGΕλλάδα-Αλβανία 2014-2020, ανέπτυξε τη δράση με τίτλο: «Προσκυνηματικές διαδρομές και προσκυνήματα στην Ελλάδα και την Αλβανία» με το ακρωνύμιο PROSFORA. Στα πλαίσια της δράσης έγιναν οι εξής ενέργειες: i)διαδικασίες επιλογής και ένταξη νέων μελών-επιχειρήσεων στο Δίκτυο Επιχειρήσεων Προσκυνηματικών Τουριστικών Διαδρομών, ii)συλλογή, εμπλουτισμός υλικού και κειμένων που θα ανεβαίνουν στο αποθετήριο του έργου, iii)σχεδιασμός έντυπου τόμου με τίτλο: «Προσκυνηματικές διαδρομές και προσκυνήματα στην Ελλάδα και την Αλβανία», iv)ίδρυση και στελέχωση του Κέντρου Πολιτιστικής Κληρονομιάς στα Ιωάννινα, v)σχεδιασμός και έκδοση έντυπου ενημερωτικού και προωθητικού υλικού στις 2 γλώσσες (Αγγλικά-Αλβανικά), vi)διοργάνωση ενημερωτικών εκδηλώσεων και παραγωγή προωθητικού βίντεο για την υλοποίηση του έργου και τέλος vi)διοργάνωση 6 εργαστηρίων στα Ιωάννινα με τη συμμετοχή τοπικών επιχειρήσεων και με απώτερο στόχο την επέκταση του δικτύου παρεχόμενων και ποιοτικών υπηρεσιών στον τομέα του θρησκευτικού τουρισμού. δ) υλοποίηση του έργου: «Δικτύωση και προβολή του τουρισμού της Περιφέρειας Ηπείρου», με τη συγχρηματοδότηση του ΕΣΠΑ και εθνικών πόρων. Οι δράσεις του έργου αυτού που πραγματοποιήθηκαν το 2021 είναι οι εξής: i)διοργάνωση 1^{ου} Γαστρονομικού Φεστιβάλ Ηπείρου με τίτλο: «Μια Ήπειρος όλο γεύση», το οποίο διεξήχθη στις 16-19 Ιουλίου σε Πάργα και Πρέβεζα, ενώ συνοδεύτηκε από επισκέψεις σε επιχειρήσεις παραγωγής τοπικών προϊόντων τόσο στην Άρτα όσο και στην Πάργα και την Πρέβεζα. Τα προϊόντα παρουσιάστηκαν σε δημοσιογράφους από Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Η δράση αυτή πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Επιμελητήριο Πρέβεζας, Ενώσεις Ξενοδόχων της περιοχής καθώς και με άλλους τοπικούς φορείς, ii)υλοποίηση τριήμερης 1^{ης} συνδυαστικής εκστρατείας με την «Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου» και με θέμα «Πολιτισμός-Γαστρονομία», η οποία πραγματοποιήθηκε από 14-16 Οκτωβρίου 2021. Η εκστρατεία αυτή έγινε με τη συμμετοχή Ελλήνων και ξένων δημοσιογράφων, οι οποίοι επισκέφτηκαν τα 5 Αρχαία Θέατρα της Πολιτιστικής Διαδρομής, τον Ιερό Ναό Παρηγορήτριας στην Π.Ε. Άρτας και τα Ζαγοροχώρια

στην Π.Ε. Ιωαννίνων και γεύτηκαν τοπικά προϊόντα της Ηπείρου. Σε αυτή τη δράση συνέδραμαν και οι Εφορείες Αρχαιοτήτων Άρτας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Πρέβεζας. Η εκστρατεία αυτή περιελάμβανε και βιωματικό μέρος με δράσεις όπως συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες π.χ. rafting ή συμμετοχή σε βιωματικές δράσεις (όπως άνοιγμα φύλλου παραδοσιακής ηπειρώτικης πίτας κλπ.), iii) συμμετοχή στη Διεθνή Έκθεση Τουρισμού World Travel Market (WTM) Γενικού Τουρισμού, που πραγματοποιήθηκε στο Λονδίνο (Αγγλία) από 1-3 Νοεμβρίου 2021. Η Περιφέρεια Ηπείρου σε παράλληλη εκδήλωση με την έκθεση αυτή, παρουσίασε τη δράση «Ήλιος-Θάλασσα», σε βρετανούς δημοσιογράφους και πρόσφερε προϊόντα που παράγονται στην περιοχή. Η δράση πραγματοποιήθηκε σε εστιατόριο του Λονδίνου με τη συμμετοχή του Δήμου Ιωαννιτών και της Ένωσης Ξενοδόχων Πάργας, iii) στη Διεθνή Έκθεση Τουρισμού PHILOXENIA στη Θεσσαλονίκη από τις 12-14 Νοεμβρίου 2021.

- Στηρίζει αθλητικές διοργανώσεις διεθνούς ή πανελλαδικής εμβέλειας ή άλλα αθλητικά γεγονότα, με σκοπό την τουριστική προβολή της περιοχής και την προσέλκυση τουριστών. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι από το 2013 έως και το 2021 (με εξαίρεση το έτος 2020, που δεν πραγματοποιήθηκαν αγώνες εξαιτίας της πανδημίας COVID-19) διοργανώνονται κάθε χρόνο στα Ιωάννινα οι αγώνες RUNGREECE. Επιπρόσθετα φέτος που διεξάγεται ο Διεθνής Ποδηλατικός Γύρος Ελλάδας θα τερματίσει στην πόλη των Ιωαννίνων την 1^η Μαΐου 2022, αποτελεί σπουδαίο αθλητικό γεγονός. Τέλος θα πρέπει να αναφερθούμε ότι στις 20-2-2019 διοργανώθηκε φιλικός ποδοσφαιρικός αγώνας μεταξύ της πρωταθλήτριας ομάδας του 2004 και της Επίλεκτης Ομάδας Ηπείρου, στο Εθνικό Στάδιο Ζωσιμάδες στα Ιωάννινα και στο πλαίσιο του εορτασμού της απελευθέρωσης των Ιωαννίνων, με στόχο την προβολή της Ηπείρου. Ο αγώνας προβλήθηκε ζωντανά και σε αποκλειστικότητα από το τηλεοπτικό κανάλι NOVASPORTS 1 HD, ενώ για τους επόμενους 6 μήνες προβαλλόταν βίντεο (τουριστικής προβολής) της Περιφέρειας Ηπείρου πριν από ζωντανούς αγώνες.
- Τέλος η Περιφέρεια Ηπείρου παραμένει ενεργή σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Instagram κλπ), διενεργεί διαγωνισμούς και σε συνεργασία με Ενώσεις

Ξενοδόχων της Ηπείρου, προσφέρονται στους νικητές δωρεάν διαμονές σε καταλύματα της περιοχής.

6.2 Δράσεις προβολής και προώθησης αγροδιατροφικών προϊόντων Ηπείρου:

Η Περιφέρεια Ηπείρου επίσης σε συνεργασία με τοπικούς φορείς (Επιμελητήρια, Δήμους, παραγωγούς τοπικών προϊόντων) προσπαθεί παράλληλα με την τουριστική προβολή να παρουσιάσει και τα τοπικά προϊόντα της Ηπείρου, ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο την τοπική οικονομία. Συνεπώς συμμετέχει σε αρκετές δράσεις προβολής και προώθησης τοπικών προϊόντων. Ορισμένες από τις δράσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2021 είναι:

- Συμμετείχε σε *καμπάνιες προβολής προϊόντων και εκθέσεις*: α) “Bites of Greece”, που διοργανώθηκε στη Μεγάλη Βρετανία από 31 Μαΐου έως 31 Ιουλίου 2021 β) Delifair, που πραγματοποιήθηκε στις 4-8 Οκτωβρίου 2021 και γ) Food ExpoDigital 14-18 Ιουνίου 2021, δ) Διεθνή Έκθεση Τροφίμων ANUGA στην Κολωνία (Γερμανίας), από 9-13 Οκτωβρίου 2021, με τη συμμετοχή 13 επιχειρήσεων τυροκομικών προϊόντων, ελαιολάδου και γλυκισμάτων, ε) 1^η Διεθνής Έκθεση Εναλλακτικού Τουρισμού Γαστρονομίας και Οίνου, από 22-24 Οκτωβρίου 2021. Όλες οι προαναφερόμενες καμπάνιες και εκθέσεις διεξήχθησαν διαδικτυακά εξαιτίας του ιού COVID-19 με τη συμμετοχή παραγωγών τοπικών προϊόντων της Ηπείρου, οι οποίοι έλαβαν μέρος σε B2B συναντήσεις. Επίσης με φυσική παρουσία πραγματοποιήθηκαν: α) η ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ έκθεση στις 16-20 Οκτωβρίου 2021 στα Ιωάννινα με τη συνδρομή των Δήμων Δωδώνης, Ζίτσας και του Επιμελητηρίου Ιωαννίνων, όπου οι εκθέτες-παραγωγοί πωλούσαν λιανικά τα προϊόντα τους, β) η ECO LIFE SHOW & NORDIC FOOD FAIR, που έγινε στο Μάλμε (Σουηδίας) στις 17-18 Νοεμβρίου 2021, γ) στην 85^η Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης, που διεξήχθη στις 11-19 Σεπτεμβρίου 2021, με τη φιλοξενία παραγωγών τοπικών προϊόντων στο περίπτερο της Περιφέρειας Ηπείρου, δ) Διεθνής Έκθεση Τροφίμων και Ποτών FOOD and LIFE, από 1-5 Δεκεμβρίου 2021. Για τη συμμετοχή των παραγωγών αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων η Περιφέρεια Ηπείρου

αναλαμβάνει επίσης και τη διοργάνωση των επιχειρηματικών αποστολών σε κάθε έκθεση.

- Έλαβε μέρος σε *προωθητικές ενέργειες και εξαγωγικές δράσεις*. Από 15 Οκτωβρίου έως 15 Νοεμβρίου 2021 η Περιφέρεια Ηπείρου συμμετείχε στην προωθητική εξαγωγική δράση GREEKNORDIC-BALTICTRADE, η οποία περιελάμβανε προώθηση και τοποθέτηση προϊόντων σε σούπερ μάρκετ και εστιατόρια των Σκανδιναβικών Χωρών για ένα μήνα. Επίσης συμμετέχει και σε προωθητικές δράσεις και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, όπως π.χ. το Ηνωμένο Βασίλειο.
- Δημιούργησε καινοτόμα εφαρμογή κινητού με τίτλο «Βρες τοπικά προϊόντα γύρω σου», με την οποία ο υποψήφιος πελάτης αναζητά τα πλησιέστερα σημεία πώλησης τοπικών προϊόντων για να μπορεί να τα προμηθευτεί όπου κι αν βρίσκεται.
- Καταχώρησε τοπικές επιχειρήσεις αγροδιατροφικού τομέα στην ηλεκτρονική πλατφόρμα «MY FARM MARKET».
- Διοργάνωσε Fam Trip επιχειρηματιών από τη Γερμανία και πιο συγκεκριμένα από την ευρύτερη περιοχή της Ρηνανίας-Βεστφαλίας στις 7 Ιουλίου 2021 με σκοπό την εξαγωγή τοπικών προϊόντων της Ηπείρου και τη διεύρυνση της αγοράς των αγαθών αυτών. Επίσης πραγματοποίησε press trips με Γερμανούς δημοσιογράφους και αξιωματούχους για την προώθηση των αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων της περιοχής.

Ανακεφαλαιώνοντας, συμπεραίνουμε ότι η Περιφέρεια Ηπείρου αναπτύσσει σταδιακά όλο και περισσότερες δράσεις ως προς την προβολή της Ηπείρου και των αγαθών της (οι προαναφερόμενες ενέργειες είναι ένα μέρος από το σύνολο των δράσεων που αναπτύσσει από το 2011 ως σήμερα). Σε αυτή την προσπάθεια είναι αξιοσημείωτη και η συνεισφορά του ΕΟΤ, των Δήμων, των Επιμελητηρίων, των Ενώσεων καταλυμάτων καθώς και των Εφορειών Αρχαιοτήτων που υπάγονται στην περιοχή.

Κεφάλαιο 7

Έναρξη Τουριστικής δραστηριότητας στην Ήπειρο και ρυθμός ανάπτυξης.

Στο παρόν κεφάλαιο θα εξετάσουμε χρονικά την έναρξη τουριστικής δραστηριότητας σε οργανωμένα καταλύματα στην Ήπειρο και το βαθμό ανάπτυξης ως σήμερα.

Σύμφωνα με συνέντευξη που παραχωρήθηκε από τον κ.Γκιώκα Γεώργιο - Προϊστάμενο της Περιφερειακής Υπηρεσίας Τουρισμού Ηπείρου-Υπουργείο Τουρισμού (Παράρτημα Γ), στην Ήπειρο παρατηρούμε ότι με πρόγραμμα του ΕΟΤ κατασκευάστηκαν το έτος 1958 το Ξενία Άρτας και Ιωαννίνων και το Ξενία Ηγουμενίσσας κατασκευάστηκε το 1959.

Ως προς το θαλάσσιο τουρισμό, στην Ήπειρο άρχισαν να προσελκύονται τουρίστες στις αρχές της δεκαετίας του 1970 αρχικά στην Πάργα της Π.Ε. Πρέβεζας. Λίγα χρόνια αργότερα άρχισε να αναπτύσσεται σταδιακά και η ευρύτερη περιοχή, διότι με την αύξηση της επισκεψιμότητας, δεν υπήρχε επαρκής αριθμός καταλυμάτων που να μπορεί να καλύψει τις ανάγκες στέγασης των τουριστών. Έτσι άρχισαν να δημιουργούνται μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, όπως π.χ. το PrevezaBeach στην Καστροσυκιά Π.Ε.Πρέβεζας. Τα Σύβοτα της Π.Ε. Θεσπρωτίας αρχίζουν την τουριστική δραστηριότητα από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, όπου αρχικά λειτουργούσαν 2 τουριστικές μονάδες. Αυτές οι 2 περιοχές ήταν από τις πρώτες που είχαν επισκεψιμότητα σε τουρίστες. Από το 2000 και έπειτα, με την ολοκλήρωση του αυτοκινητόδρομου της Εγνατίας Οδού ξεκίνησε η ολοένα

και αυξανόμενη προσέλευση τουριστών και από άλλες περιοχές, γεγονός που συνέβαλλε και στη διεύρυνση της τουριστικής δραστηριότητας και σε άλλες κοντινές περιοχές, όπως η Αμμουδιά (Δήμος Πάργας), η Πέρδικα (Δήμος Ηγουμενίτσας) και το Κανάλι (Δήμος Πρέβεζας), διότι βρισκόταν κοντά στις ήδη πιο ανεπτυγμένες προαναφερόμενες περιοχές. Μέχρι το 2000 οι τουρίστες στην πλειοψηφία τους ήταν από περιοχές της Ηπείρου, διότι ως την κατασκευή της Εγνατίας Οδού και αργότερα της Ιόνιας Οδού η περιοχή αυτή ήταν σχετικά απομονωμένη οδικά.

Με το Διάταγμα χαρακτηρισμού Παραδοσιακών Οικισμών που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ αρ.594/τ.4/13-11-1978, στην Ήπειρο χαρακτηρίστηκαν αρχικά παραδοσιακοί οικισμοί οι εξής (προς διευκόλυνση αναφέρονται στην παρένθεση ο Δήμος που υπάγονται οι περιοχές αυτές με την τωρινή διοικητική διαίρεση-Ν.3852/2010):

Πίνακας 13: Πρώτοι παραδοσιακοί οικισμοί σύμφωνα με το ΦΕΚ αρ.594/τ.4/13-11-1978:

Περιφερειακή Ενότητα	Ονομασία Οικισμού	Δήμος που ανήκει σύμφωνα με το Ν.3852/2010
Θεσπρωτίας	Μαργαρίτι	Ηγουμενίτσας
	Παραμυθιά	Σουλίου
	Γιρομέρι, Καμίτσανη, Πλαίσιο, Σαγιάδα, Φανερωμένη, Φοινίκι	Φιλιατών
Ιωαννίνων	Καλαρρύτες, Ραφταναίοι, Συρράκο	Βορείων Τζουμέρκων
	Άνω Πεδινά, Αρίστη, Βίκος, Βίτσα, Βραδέτο, Δίκορφο, Δίλοφο, Ελάτη, Ελαφότοπος, Καλουτάς, Καπέσοβο, Κάτω Πεδινά, Κήποι, Κουκούλι, Μανασσής, Μικρό και Μεγάλο Πάπιγκο, Μονοδέντρι, Νεγάδες, Σκαμνέλι, Τσεπέλοβο, Φραγκάδες	Ζαγορίου
	Λιγκιάδες, Νησί Ιωαννίνων	Ιωαννιτών
	Γαναδιό	Κόνιτσας

	Μέτσοβο	Μετσόβου
	Δολό	Πωγωνίου
Περιφερειακή Ενότητα	Όνομασία Οικισμού	Δήμος που ανήκει σύμφωνα με το Ν.3852/2010
Πρέβεζας	Αγιά, Πάργα, Χρυσογιάλι (Βάλτος)	Πάργας
	τμήμα πόλης Πρέβεζας	Πρέβεζας

Σταδιακά διευρύνθηκε –υπό προϋποθέσεις- ο χαρακτηρισμός παραδοσιακών οικισμών και σε άλλες περιοχές της Ηπείρου.

Σε ορισμένους από τους προαναφερόμενους παραδοσιακούς οικισμούς, ο ΕΟΤ προκειμένου να τις αναπτύξει τουριστικά, προχώρησε στη μίσθωση κατοικιών για 10 έτη από ιδιώτες και τα μετέτρεψε σε τουριστικά καταλύματα, επιστρέφοντάς τα μετά την παρέλευση της δεκαετίας στους ιδιοκτήτες τους. Τέτοια χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν περιοχές του Ζαγορίου (όπως π.χ. το Πάπιγκο) και των Τζουμέρκων π.χ. το Συρράκο, οι Καλαρρύτες. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η περιοχή του Ζαγορίου δε διέθετε αρχικά ούτε 100 κλίνες ενώ στις μέρες μας είναι περίπου 3.200.

Επιπλέον από το 2010 και έπειτα άρχισε να αξιοποιείται τουριστικά και η περιοχή των Τζουμέρκων (ως προς τον ορεινό τουρισμό), όπου σήμερα απαριθμεί περίπου 850 κλίνες.

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται στοιχεία της Περιφερειακής Υπηρεσίας Τουρισμού(κ.Γκιώκας Γ.), με απόκλιση της τάξης του $\pm 1\%$:

Πίνακας 14: Διαχρονική Εξέλιξη Επιχειρήσεων και κλινών τουριστικών καταλυμάτων Ηπείρου από το 2005 έως το 2022:

Περιφερειακή Ενότητα	2005		2012		2022	
	Επιχειρήσεις	Κλίνες	Επιχειρήσεις	Κλίνες	Επιχειρήσεις	Κλίνες
<i>Ιωαννίνων</i>	280	5296	454	9998	551	12290
<i>Άρτας</i>	29	827	35	1021	46	1341
<i>Θεσπρωτίας</i>	250	4836	374	6737	480	10122
<i>Πρέβεζας</i>	619	12289	812	16524	1027	23492
Σύνολο:	1178	23248	1675	34280	2104	47245

Από τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις διαμονής από το 2005 έως και το 2022 αυξήθηκαν σε ποσοστό 78,6% ενώ οι κλίνες αυξήθηκαν σε ποσοστό 103%. Κατανοούμε λοιπόν την πολύ μεγάλη αλλαγή που έχει συντελεστεί τα τελευταία 20 χρόνια περίπου.

Κεφάλαιο 8

Μέγεθος Τουριστικού Προϊόντος Ηπείρου και Συσχέτιση με το Συνολικό Τουριστικό Προϊόν της Ελλάδας.

Λαμβάνοντας υπόψη την ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2020 του INSETE (INSETE, Δεκέμβριος 2021) εξάγουμε τα εξής συμπεράσματα ως προς το τουριστικό προϊόν της Ηπείρου:

Α) ως προς την *επισκεψιμότητα*: κατά τα έτη 2016-2019 στην Ήπειρο παρατηρείται αύξηση σε ποσοστό 44% (από 717.000 τουρίστες που επισκέφτηκαν την Ήπειρο το 2016 σε 1.033.000 το 2019) όταν κατά τα ίδια έτη την Ελλάδα επισκέφτηκαν συνολικά 28.376.000 τουρίστες το 2016 και 36.643.000 αντίστοιχα το 2019 (αύξηση σε ποσοστό 29%). Αντίθετα στην Ήπειρο το 2020 υπήρξε μεγάλη μείωση σε ποσοστό κατά 74% των επισκεπτών (265.000) ακολουθώντας και την αντίστοιχη μείωση επισκεψιμότητας τουριστών σε ποσοστό 77% στην Ελλάδα (συνολικά 8.288.000 τουρίστες). Καθοριστικός παράγοντας της μείωσης αυτής ήταν η λήψη περιοριστικών μέτρων από την έξαρση του ιού COVID-19 και με επακόλουθο την εξαιρετικά μειωμένη τουριστική περίοδο σε διάρκεια.

Πίνακας 15: Αριθμός επισκέψεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε χιλιάδες) κατά τα έτη 2016-2020:

Περιφέρεια	Έτος 2016	Έτος 2019	Έτος 2020	% Διαφορά 2016-2019	% Διαφορά 2019-2020
Αττικής	4.543	5.923	1.622	30%	-73%
Νότιο Αιγαίο	5.227	6.893	1.572	32%	-77%
Κεντρική Μακεδονία	6.395	6.761	1.280	6%	-81%
Κρήτη	4.537	5.288	1.236	17%	-77%
Ιόνια Νησιά	2.457	3.048	805	24%	-74%
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	1.363	3.833	602	181%	-84%
Πελοπόννησος	843	899	278	7%	-69%
Ήπειρος	717	1.033	265	44%	-74%
Δυτική Ελλάδα	513	817	188	59%	-77%
Θεσσαλία	714	806	176	13%	-78%
Στερεά Ελλάδα	409	679	148	66%	-78%
Δυτική Μακεδονία	330	304	73	-8%	-76%
Βόρειο Αιγαίο	328	359	44	10%	-88%
Σύνολο επισκεπτών στην Ελλάδα:	28.376	36.643	8.288	29%	-77%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας-Επεξεργασία INSETE Intelligence.

Συνεπώς και σύμφωνα πάντα με την ίδια μελέτη, η ποσοστιαία κατανομή των επισκέψεων που αντιστοιχεί στην Ήπειρο είναι 3% επί του συνολικού αριθμού επισκέψεων στην Ελλάδα.

Β)ως προς τις εισπράξεις. Τα έσοδα που προήλθαν από τον τουρισμό κατά τα έτη 2016-2020 κινήθηκαν αντίστοιχα με την επισκεψιμότητα, δηλαδή το έτος 2016 η Ήπειρος είχε εισπράξεις 218εκατ.ευρώ έναντι 12.749εκατ.ευρώ, που αποτέλεσαν τα έσοδα από τον τουρισμό στο σύνολο της Επικράτειας. Το έτος 2019 εισπράχθηκαν 261εκατ.ευρώ στην Ήπειρο επί συνόλου 17.680εκατ.ευρώ σε όλη την Ελλάδα. Η ποσοστιαία διαφορά μεταξύ του 2016-2019 είναι 20% αύξηση των εσόδων στο έτος 2019 για την Ήπειρο και 39% αύξηση των εσόδων στο σύνολο των εισπράξεων της Ελλάδας. Αντίθετα το έτος 2020 εισπράχθηκαν στην Ήπειρο 82εκατ.ευρώ και τα συνολικά έσοδα από τον τουρισμό κυμάνθηκαν στην Ελλάδα σε 4.310εκατ.ευρώ, γεγονός που σήμανε τη μείωση των εσόδων κατά 69% σε σχέση με το 2019. Το ποσοστό των εισπράξεων του έτους 2020 της Ηπείρου αντιστοιχεί στο 2% των συνολικών εισπράξεων της Ελλάδας.

Πίνακας 16: Έσοδα από τουριστικό κλάδο στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε εκατ.ευρώ), έτη 2016-2020.

Περιφέρεια	Έτος 2016	Έτος 2019	Έτος 2020	% Διαφορά 2016-2019	% Διαφορά 2019-2020
Αττικής	1.734	2.592	761	49%	-71%
Νότιο Αιγαίο	3.136	5.175	1.257	65%	-76%
Κεντρική Μακεδονία	1.688	2.250	412	33%	-82%
Κρήτη	3.095	3.601	861	16%	-76%
Ιόνια Νησιά	1.504	1.911	446	27%	-77%
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	288	440	91	53%	-79%
Πελοπόννησος	324	417	132	29%	-68%
Ήπειρος	218	261	82	20%	-69%
Δυτική Ελλάδα	146	257	70	77%	-73%
Θεσσαλία	301	355	87	18%	-76%
Στερεά Ελλάδα	117	180	59	54%	-67%
Δυτική Μακεδονία	68	76	27	12%	-64%
Βόρειο Αιγαίο	131	165	25	26%	-85%
Σύνολο Εισπράξεων στην Ελλάδα:	12.749	17.680	4.310	39%	-76%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας-Επεξεργασία INSETE Intelligence.

Γ)ως προς την απασχόληση: οι απασχολούμενοι στην Ήπειρο το 2015 ήταν 105.272 επί συνόλου 3.610.693 (της Ελλάδας) και το 2019 είχαν αυξηθεί στην Ήπειρο σε 112.748 (ποσοστό αύξησης 7% σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό το 2015) επί συνόλου 3.911.030 (ποσοστό αύξησης 8% σε σχέση με το αντίστοιχο συνολικό ποσοστό του 2015). Η εικόνα αυτή άλλαξε το 2020 όπου οι απασχολούμενοι τόσο στην Ήπειρο μειώθηκαν σε 108.753 (ποσοστό μείωσης 4% σε σχέση με το 2019) όσο και στο σύνολο της Επικράτειας σε 3.875.479 (συνολικό ποσοστό μείωσης 1%). Σε ποσοστιαία κατανομή ανά Περιφέρεια το ποσοστό των απασχολούμενων του 2020 αντιστοιχεί στο 3% του συνόλου των απασχολούμενων της χώρας.

Πίνακας 17: Απασχολούμενοι στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια έτη 2015-2020.

Περιφέρεια	Έτος 2015	Έτος 2019	Έτος 2020	% Διαφορά 2015-2019	% Διαφορά 2019-2020
Αττικής	1.335.896	1.442.366	1.471.711	8%	2%
Νότιο Αιγαίο	132.339	132.973	117.636	0%	-12%
Κεντρική Μακεδονία	600.756	642.691	638.820	7%	-1%
Κρήτη	209.134	252.984	231.493	21%	-8%
Ιόνια Νησιά	72.984	77.188	72.074	6%	-7%
Ανατολική Μακεδονία& Θράκη	197.901	214.647	203.593	8%	-5%
Πελοπόννησος	193.237	211.431	213.930	9%	1%
Ήπειρος	105.272	112.748	108.753	7%	-4%
Δυτική Ελλάδα	206.191	214.683	216.616	4%	1%
Θεσσαλία	229.766	253.248	252.071	10%	0%
Στερεά Ελλάδα	181.007	194.168	188.853	7%	-3%
Δυτική Μακεδονία	81.243	87.085	87.116	7%	0%
Βόρειο Αιγαίο	64.967	74.817	72.813	15%	-3%
Σύνολο Απασχολούμενων Ελλάδας:	3.610.693	3.911.030	3.875.479	8%	-1%

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ-Επεξεργασία INSETE Intelligence.

Σκόπιμο κρίνεται να αναφερθεί και η κατανομή του συνόλου των απασχολούμενων στην Ήπειρο:

Πίνακας 18: Απασχολούμενοι στην Ήπειρο ανά κατηγορία απασχόλησης κατά τα έτη: 2015-2020.

Κλάδος απασχόλησης	Έτος 2015	Έτος 2019	Έτος 2020	% Διαφορά 2015-2019	% Διαφορά 2019-2020
Λοιποί Κλάδοι	95.531	99.532	97.801	4%	-2%
Εστίαση	7.914	11.273	9.594	42%	-15%
Καταλύματα	1.827	1.943	1.357	6%	-30%
Σύνολο	105.272	112.748	108.752	7%	-4%

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ-Επεξεργασία INSETE Intelligence.

Από τον πίνακα συμπεραίνουμε ότι η ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στην εστίαση αποτελεί το 7,52% (επί του συνόλου) το 2015 και το 8,82% για το έτος 2020 και ομοίως στα καταλύματα συνιστά το 1,73% για το 2015 και το 1,25% για το 2020, ενώ η πλειοψηφία των απασχολούμενων εντοπίζεται στους λοιπούς κλάδους σε ποσοστό 90,75% για το έτος 2015 και 89,93% για το 2020.

Με βάση λοιπόν τη μελέτη του INSETE, συμπεραίνουμε ότι η Ήπειρος (όπως και η υπόλοιπη Ελλάδα), έχει πληγεί από την πανδημία COVID-19 και ο αριθμός των τουριστών για το έτος 2020 (που υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία) αποτελεί το 3% του συνόλου των τουριστών σε όλη την Επικράτεια ενώ τα έσοδα από τον τουρισμό της Ηπείρου αντιστοιχούν στο 2% των συνολικών εσόδων από τον τουρισμό. Επίσης σύμφωνα με στοιχεία της ΤτΕ, της ΕΛ.ΣΤΑΤ, του INSETE το 2020 η συνολική συμβολή του τουρισμού στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ήταν σε ποσοστό 9,7%, γεγονός που καθιστά τον τουριστικό τομέα ως ένα από τους βασικούς πυλώνες της ελληνικής οικονομίας.

Κεφάλαιο 9

Επίλογος.

Καταλήγοντας λοιπόν θα λέγαμε, ότι η Ήπειρος ενώ το 2016 αποτελούσε μία από τις τρεις φτωχότερες περιφέρειες της Ελλάδας, ωστόσο τα τελευταία χρόνια προσπαθεί να αντιστρέψει αυτή τη δύσκολη κατάσταση. Με την αντιστροφή αυτής της κατάστασης θα επιτευχθεί η συγκράτηση του πληθυσμού, η άνθιση της τοπικής οικονομίας και μέγιστη αξιοποίηση των πόρων της. Ένας από τους παράγοντες ανάπτυξης της περιοχής είναι και ο τουρισμός. Για την τουριστική αξιοποίηση της περιοχής στο μέγιστο βαθμό, θα πρέπει να εξεταστούν οι εξής παράμετροι:

α)η *ποικιλία του γεωγραφικού ανάγλυφου* της περιοχής σε συνδυασμό με τη μακραίωνη ιστορία και τον πολιτισμό της συνιστά την ανάπτυξη διαφόρων ειδών τουρισμού ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε Περιφερειακής Ενότητας. Και στις 4 Π.Ε. μπορεί να αναπτυχθεί Οικοτουρισμός ή Πράσινος τουρισμός, προβάλλοντας διαδρομές κάθε φορά σε συγκεκριμένη ομάδα επισκεπτών με τέτοιου είδους ενδιαφέροντα. Επίσης και στις 4 Π.Ε. μπορεί να αναπτυχθεί ο Πολιτιστικός, Θρησκευτικός-Προσκυνηματικός τουρισμός και να συνδυαστεί με τον τουρισμό Γαστρονομίας, προβάλλοντας με αυτό τον τρόπο παράλληλα στους επισκέπτες και τα τοπικά προϊόντα. Επιπρόσθετα και οι τέσσερις Π.Ε. Άρτας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων και Πρέβεζας, διαθέτουν ιαματικές πηγές

που μπορούν να αξιοποιηθούν ακόμη περισσότερο για να προσελκύουν τουρίστες αυτού του είδους. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθούμε στην ανάγκη αξιοποίησης των ιαματικών πηγών Σαγιάδας (Π.Ε. Θεσπρωτίας), τα οποία έχουν εγκαταλειφθεί τα τελευταία χρόνια και μπορούν να αναπτύξουν οικονομικά αυτή την παραμεθόρια περιοχή.

Όσον αφορά τις Π.Ε. Άρτας και Ιωαννίνων, εξαιτίας των ορεινών όγκων που αποτελούν σημαντικό στοιχείο τους, μπορούν να εστιάσουν σε τουρίστες οι οποίοι ενδιαφέρονται να επισκεφτούν ορεινές περιοχές και να αναπτύξουν περαιτέρω Περιηγητικές διαδρομές-Πεζοπορία και δράσεις Αθλητικού Τουρισμού, που μόλις την τελευταία δεκαετία άρχισαν να εμφανίζονται σιγά σιγά. Ακόμη η Π.Ε. Ιωαννίνων προσφέρεται για Γεωτουρισμό, διότι διαθέτει διάφορα αξιόλογα σημεία όπως έχουμε προαναφέρει και για την ανάπτυξη Τουρισμού Υγείας, αφού τα 2 νοσοκομεία που λειτουργούν στα Ιωάννινα εξυπηρετούν και Π.Ε. άλλων όμορων Περιφερειών.

Μορφές όπως ο Συνεδριακός και ο Εκπαιδευτικός Τουρισμός που έχουν αναπτυχθεί μέχρι στιγμής στην Π.Ε Ιωαννίνων μπορούν να συνδυαστούν και με παράλληλες δράσεις σε άλλες Π.Ε., γεγονός που θα αναπτύξει τον τουρισμό όλο το χρόνο σε όλη την Ήπειρο.

Όμως το σημαντικότερο είδος τουρισμού, που αποφέρει τα περισσότερα έσοδα στην Ήπειρο είναι ο Θαλάσσιος Τουρισμός που άρχισε να αναπτύσσεται σταδιακά από τις δεκαετίες του 1970, 1980 στις Π.Ε. Θεσπρωτίας και Πρέβεζας, εξαιτίας της μεγάλης ακτογραμμής και των πολυάριθμων διάσημων παραλιών που διαθέτουν. Τα τελευταία 10 έτη έχει παρουσιάσει μεγάλη ανάπτυξη αυτό το είδος τουρισμού ενώ σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης βρίσκεται σε αυτές τις περιοχές ο τουρισμός Κρουαζιέρα και Yachting που χρήζει περαιτέρω ανάπτυξης.

β)το προφίλ των τουριστών που επισκέπτονται την περιοχή: ο τουρισμός της Ηπείρου αφορά κυρίως εγχώριους τουρίστες όχι μόνο από την Ήπειρο (που ήταν ο κύριος όγκος τουριστών πριν το 2000) αλλά και από άλλες περιοχές της Ελλάδας που συνδέονται οδικά με την Ήπειρο (π.χ. Θεσσαλία, Μακεδονία κλπ) αλλά και τουρίστες από το

εξωτερικό. Ο κύριος όγκος τουριστών από το εξωτερικό είναι από την Ευρώπη και ειδικότερα από τη Γερμανία, την Αγγλία, τη Γαλλία και την Ιταλία αλλά και από όμορες Βαλκανικές χώρες (π.χ. Αλβανία, Βουλγαρία, Σερβία κλπ.) ή και από χώρες όπως η Ρωσία. Τα τελευταία 5 έτη γίνεται προσπάθεια προσέλκυσης τουριστών από το Ισραήλ. Ορισμένοι από τους τουρίστες έρχονται οδικώς στην Ήπειρο [από Γερμανία ή Ιταλία (μέσω Αδριατικής Θάλασσας και Ιόνιου Πελάγους από το λιμάνι της Ηγουμενίτσας), Βαλκανικές Χώρες] και οι υπόλοιποι έρχονται αεροπορικώς με πτήσεις που πραγματοποιούνται είτε στο αεροδρόμιο των Ιωαννίνων είτε σε αυτό του Ακτίου Π.Ε. Λευκάδας. Οι τουρίστες είναι κατά κύριο λόγο οικογένειες με παιδιά ή ζευγάρια αλλά και μεμονωμένοι, οι οποίοι έρχονται με τις παρέες τους ή σε ομάδες (γκρουπ) τουριστών μέσω πρακτορείων και ανήκουν κατά κύριο λόγο στη μεσαία κοινωνική τάξη.

Σε αυτή την πορεία της τουριστικής ανάπτυξης η Περιφέρεια Ηπείρου (ως ΟΤΑ Β΄ Βαθμού) έχει αναλάβει την τουριστική προβολή της περιοχής καθώς και της γαστρονομίας της σε συνεργασία με τον ΕΟΤ, με τη συνδρομή ενίοτε των Επιμελητηρίων, των Δήμων, των Ενώσεων τουριστικών καταλυμάτων και των παραγωγών προϊόντων, που δραστηριοποιούνται στην Ήπειρο με πολυάριθμες δράσεις σε στοχευμένες αγορές του εξωτερικού ενώ γίνεται παράλληλα άνοιγμα σε νέες για την προσέλκυση τουριστών.

γ) Να εξεταστούν οι γενικότερες εξωτερικές συνθήκες που μπορούν να επηρεάσουν τον τουρισμό στην Ήπειρο. Ειδικότερα την παρούσα χρονιά ο πόλεμος της Ρωσίας με την Ουκρανία, σε συνάρτηση με τις δυσχερείς παγκόσμιες οικονομικές συνέπειές του καθώς και ο φόβος για γενικευμένη παγκόσμια σύρραξη, προστίθενται στην ήδη υπάρχουσα δύσκολη κατάσταση που έχει προκύψει τα τελευταία χρόνια με την έξαρση του ιού COVID-19 (παράγοντας που δεν έχει εξαλειφθεί ακόμη αλλά στις μέρες μας είναι περισσότερο ελεγχόμενος).

Αυτοί οι παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν τη ροή τουριστών προς την Ήπειρο, συνεπώς θα πρέπει να γίνει το τουριστικό προϊόν της Ηπείρου πιο δελεαστικό στους υποψήφιους επισκέπτες, με συγκράτηση τιμών παροχής υπηρεσιών, με άρτια εξυπηρέτηση, με άλλου τύπου παροχές (ξεναγήσεις, σε κοντινά αξιοθέατα κ.λ.π), που θα

ικανοποιήσει τους τουρίστες στο μέγιστο βαθμό και θα τη διαφοροποιήσει από τους ανταγωνιστές της. Θα πρέπει λοιπόν το τουριστικό προϊόν της Ηπείρου να στοχεύει στην ικανοποίηση των επισκεπτών και να επικεντρώνεται στις ανάγκες και τις επιθυμίες τους, προκειμένου να αυξηθεί η επισκεψιμότητα στο μέλλον. Αυτό θα επιτευχθεί με τη στόχευση στις ανάγκες του κύριου όγκου των επισκεπτών (ομάδα στόχου) και με παράλληλο άνοιγμα σε νέες κατηγορίες επισκεπτών καθώς και σε περαιτέρω ανάπτυξη και άλλων μορφών τουρισμού, προκειμένου να διευρυνθεί η βάση των τουριστών και να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση του τουριστικού προϊόντος της περιοχής.

Τέλος κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί η κατάθεση της πρότασης για ένταξη του Ζαγορίου στα πολιτιστικά τοπία της UNESCO η οποία υλοποιήθηκε με τη συνεργασία του Υπουργείου Πολιτισμού με την Περιφέρεια Ηπείρου. Συνεπώς παρατηρούμε ότι η Περιφέρεια Ηπείρου στοχεύει στην τουριστική προβολή της περιοχής με κάθε πρόσφορο τρόπο.

Θα πρέπει η παρούσα διατριβή να αποτελέσει την αρχή για περαιτέρω -πιο εξειδικευμένη- έρευνα σχετικά με τη διερεύνηση των δυνατοτήτων τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής και την εξεύρεση τρόπων ανάπτυξης. Με αυτό τον τρόπο η Ήπειρος θα μπορέσει να ανακάμψει οικονομικά και δημογραφικά (διότι με την αύξηση των τουριστικών ροών θα επέλθει ανάπτυξη στην περιοχή, γεγονός που συνεπάγεται και αύξηση της απασχόλησης του μόνιμου πληθυσμού της περιοχής), συνδράμοντας περισσότερο στην τουριστική -και όχι μόνο- ανάπτυξη της χώρας γενικότερα.

Παράρτημα Α

Παροχή στοιχείων από Επιμελητήρια

Στο παρόν παράρτημα παρατίθενται συνεντεύξεις από απασχολούμενους στα Επιμελητήρια Άρτας, Ιωαννίνων και Πρέβεζας, που ήταν απαραίτητες για την πραγματοποίηση της παρούσας διατριβής.

A.1 Επιμελητήριο Θεσπρωτίας-Συνέντευξη από κ.Ζουμπούλη Πέτρο

Σε τηλεφωνική συνέντευξη που μας παραχώρησε ο κ.Ζουμπούλης Πέτρος- Διοικητικός Προϊστάμενος του Επιμελητηρίου Θεσπρωτίας, στις 1 Μαρτίου 2022 (και αφού ενημερώθηκε ότι τα στοιχεία που θα παραθέσει θα χρησιμοποιηθούν για την εκπόνηση μεταπτυχιακής διατριβής) αναφέρθηκαν τα εξής:

- Ερώτηση: κ.Ζουμπούλη καλημέρα σας. Θα ήθελα να μου αναφέρετε το συνολικό αριθμό των επιχειρήσεων διαμονής στην Π.Ε. Θεσπρωτίας.
- Απάντηση: Ο συνολικός αριθμός των επιχειρήσεων διαμονής στη Θεσπρωτία είναι 340.

- Ερώτηση: κ.Ζουμπούλη μπορείτε να μου πείτε πως επιμερίζεται αυτός ο αριθμός ανά Δήμο;
- Απάντηση: Στο Δήμο Ηγουμενίτσας λειτουργούν 313 επιχειρήσεις διαμονής, στο Δήμο Σουλίου 23 και στο Δήμο Φιλιατών 4. Θα πρέπει να αναφερθώ ότι στις επιχειρήσεις διαμονής συμπεριλαμβάνονται τόσο οι ξενοδοχειακές μονάδες όσο και τα ενοικιαζόμενα δωμάτια.

- Ερώτηση: Θα μπορούσατε να μου αναφέρετε και τον αριθμό επιχειρήσεων εστίασης;
- Απάντηση: Βεβαίως. Στη Θεσπρωτία λειτουργούν συνολικά 501 επιχειρήσεις εστίασης.
- Ερώτηση: Και πώς κατανέμεται ο αριθμός αυτός ανά Δήμο;
- Απάντηση: Στο Δήμο Ηγουμενίτσας λειτουργούν 344 επιχειρήσεις εστίασης, στο Δήμο Σουλίου 109 και στο Δήμο Φιλιατών 48. Εδώ θα πρέπει να σας αναφέρω ότι όλα τα παραπάνω στοιχεία μπορεί να έχουν απόκλιση της τάξης του $\pm 1\%$.
- Ερώτηση: Σας ευχαριστώ πολύ κ.Ζουμπούλη για την πολύτιμη βοήθειά σας.
- Απάντηση: Καλή επιτυχία στη διατριβή σας.

A.2 Επιμελητήριο Ιωαννίνων-Συνέντευξη από κα Ζιώγα Μαρία.

Στις 9 Μαρτίου 2022 σε τηλεφωνική συνέντευξη που παραχωρήθηκε από την κα Ζιώγα Μαρία-Υπάλληλο της υπηρεσίας ΓΕΜΗ/Μητρώου του Επιμελητηρίου Ιωαννίνων. Η κα Ζιώγα αφού ενημερώθηκε ότι τα στοιχεία που θα παραθέσει θα χρησιμοποιηθούν για την εκπόνηση μεταπτυχιακής διατριβής ανέφερε τα εξής:

- Ερώτηση: κα Ζιώγα καλημέρα σας. Θα ήθελα να μου αναφέρετε το συνολικό αριθμό επιχειρήσεων διαμονής που δραστηριοποιούνται στην Π.Ε. Ιωαννίνων.
- Απάντηση: Ο συνολικός αριθμός των επιχειρήσεων διαμονής σε όλη την Π.Ε. Ιωαννίνων είναι 608.
- Ερώτηση: Πώς κατανέμεται αυτός ο αριθμός ανά Δήμο;
- Απάντηση: Από τις 608 επιχειρήσεις οι 21 βρίσκονται στο Δήμο Βορείων Τζουμέρκων, οι 14 στο Δήμο Δωδώνης, οι 130 στο Δήμο Ζαγορίου, 3 στο Δήμο Ζίτσας, 81 στο Δήμο Ιωαννιτών, 207 στο Δήμο Κόνιτσας, 27 στο Δήμο Μετσόβου και 125 στο Δήμο Πωγωνίου.

- Ερώτηση: Θα μπορούσατε να μου αναφέρετε και το συνολικό αριθμό επιχειρήσεων εστίασης στην Π.Ε. Ιωαννίνων;
- Απάντηση: Μάλιστα. Σε όλη την Π.Ε. Ιωαννίνων δραστηριοποιούνται συνολικά 932 επιχειρήσεις εστίασης.

- Ερώτηση: Πόσες από αυτές αντιστοιχούν στον κάθε Δήμο;
- Απάντηση: Να σας πω ότι στο Δήμο Βορείων Τζουμέρκων βρίσκονται 20, στο Δήμο Δωδώνης 40, στο Δήμο Ζαγορίου 46, στο Δήμο Ζίτσας 79, στο Δήμο Ιωαννιτών 610 (που είναι και οι περισσότερες), στο Δήμο Κόνιτσας 47, στο Δήμο Μετσόβου 46 και στο Δήμο Πωγωνίου 44. Θα ήθελα επίσης να σας αναφέρω ότι οι αριθμοί αυτοί μπορεί να αποκλίνουν σε ποσοστό $\pm 1\%$ από την πραγματική εικόνα.

- Ερώτηση: Σας ευχαριστώ ιδιαίτερα για τα στοιχεία που μου δώσατε και για τον πολύτιμο χρόνο σας.
- Απάντηση: Παρακαλώ.

A.3 Επιμελητήριο Πρέβεζας-Συνέντευξη από τον κ.Καραμάνη Νικόλαο.

Σε τηλεφωνική συνέντευξη, που δόθηκε από τον κ.Καραμάνη Νίκο-Προϊστάμενο του Τμήματος ΓΕΜΗ του Επιμελητηρίου Πρέβεζας, στις 2 Μαρτίου 2022 και αφού ενημερώθηκε ότι τα στοιχεία που θα παραθέσει θα χρησιμοποιηθούν για την εκπόνηση μεταπτυχιακής διατριβής, αναφέρθηκαν τα εξής:

- Ερώτηση: Πόσες επιχειρήσεις διαμονής λειτουργούν στην Π.Ε. Πρέβεζας;
- Απάντηση: Οι επιχειρήσεις ενοικιαζόμενων δωματίων και ξενοδοχειακών καταλυμάτων στην Π.Ε. Πρέβεζας είναι συνολικά 629.

- Ερώτηση: Από το συνολικό αριθμό που μου είπατε πόσες αντιστοιχούν σε κάθε Δήμο;
- Απάντηση: Στο Δήμο Ζηρού δραστηριοποιούνται 2, στο Δήμο Πάργας 435 και στο Δήμο Πρέβεζας 192.

- Ερώτηση: Πόσες επιχειρήσεις εστίασης υπάρχουν συνολικά στην Π.Ε. Πρέβεζας και πώς κατανέμονται στον κάθε Δήμο;
- Απάντηση: Οι επιχειρήσεις εστίασης που λειτουργούν είναι συνολικά 531 στην Π.Ε. Πρέβεζας και αυτές κατανέμονται στον κάθε Δήμο ως εξής: 45 στο Δήμο Ζηρού, 189 στο Δήμο Πάργας και 297 στο Δήμο Πρέβεζας. Επίσης θα πρέπει να γνωρίζετε ότι τα στοιχεία αυτά μπορεί να αποκλίνουν από την πραγματική εικόνα σε ποσοστό $\pm 1\%$.

- Ερώτηση: Σας ευχαριστώ πολύ κ.Καραμάνη για το χρόνο και την πολύτιμη βοήθειά σας.
- Απάντηση: Παρακαλώ στη διάθεσή σας για οτιδήποτε άλλο χρειαστείτε.

Παράρτημα Β

Παροχή στοιχείων από Περιφέρεια Ηπείρου Περιφέρεια Ηπείρου- Συνέντευξη από την κα Μαρκούλα Ιουλία.

Σε συνέντευξη (με φυσική παρουσία), που δόθηκε στις 1 Απριλίου 2022 από την κα Μαρκούλα Ιουλία- Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Δια Βίου Μάθησης, Απασχόλησης, Εμπορίου και Τουρισμού της Περιφέρειας Ηπείρου και αφού ενημερώθηκε ότι τα στοιχεία από την παρούσα συνέντευξη θα χρησιμοποιηθούν για την εκπόνηση μεταπτυχιακής διατριβής, λέχθηκαν τα εξής:

- Ερώτηση: Πότε ξεκίνησαν δράσεις τουριστικής προβολής από την Περιφέρεια Ηπείρου;
- Απάντηση: Από το 2011 που συστήθηκε η Περιφέρεια Ηπείρου, άρχισε να αναπτύσσει δράσεις τουριστικής προβολής της περιοχής καθώς και δράσεις προβολής αγροδιατροφικών προϊόντων που παράγονται στην Ήπειρο.
- Ερώτηση: Σε τι δράσεις τουριστικής προβολής συμμετέχει η Περιφέρεια Ηπείρου;
- Απάντηση: Κατ'αρχάς συμμετέχει σε εκθέσεις τουρισμού σε χώρες, όπως η Αγγλία, η Γερμανία, το Ισραήλ, η Κύπρος από το έτος 2011. Από το 2014 συμμετέχει επίσης σε τουριστική έκθεση στη Σερβία. Στις εκθέσεις αυτές πραγματοποιούνται συναντήσεις B2B (μεταξύ ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της Ηπείρου και Tour

Operators) ή B2C (μεταξύ ξενοδοχειακών επιχειρήσεων και μεμονωμένων υποψήφιων πελατών). Επιπρόσθετα με τη συμμετοχή σε αυτές τις εκθέσεις μπορεί να πραγματοποιούνται συναντήσεις μεταξύ στελεχών της Περιφέρειας Ηπείρου και tour operators. Οι συναντήσεις αυτές εξειδικεύονται πάντα με γνώμονα τις προτιμήσεις του κοινού που αναφέρονται (π.χ. στη Σερβία επειδή παρατηρείται αυξημένη ζήτηση για την επίσκεψη τουριστών σε θαλάσσιους προορισμούς, οι παρουσιάσεις αφορούν την προβολή των παραθαλάσσιων προορισμών της Ηπείρου). Επίσης τα τελευταία χρόνια η Περιφέρεια Ηπείρου διευρύνει τον κύκλο των επισκεπτών με τη συμμετοχή της σε εκθέσεις και σε άλλες χώρες, όπως το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ιταλία και η Ολλανδία. Ενδεικτικά θα αναφερθούμε στη συμμετοχή της Περιφέρειας Ηπείρου κατά το έτος 2021 σε **καμπάνιες και εκθέσεις**, (οι οποίες πραγματοποιήθηκαν διαδικτυακά εξαιτίας της έξαρσης του ιού COVID-19): α) σε καμπάνιες τουριστικής προβολής στη Γερμανία και το Ισραήλ, β) σε παρουσίαση της Ηπείρου και σε B2B συναντήσεις στις εκθέσεις: i) (TTR)ROMANIAN INTERNATIONAL TOURISM FAIR ROMEXPO I Γενικού Τουρισμού/Μεικτή, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Βουκουρέστι (Ρουμανία) από 18-21 Φεβρουαρίου 2021, ii) στην ITB Γενικού Τουρισμού, που διοργανώθηκε στο Βερολίνο (Γερμανία) από 9-12 Μαρτίου 2021, φιλοξενούμενη σε περίπτερο του EOT, με τη συμμετοχή και την αγορά επιπλέον κωδικών σε B2B συναντήσεις που υλοποίησε η Ένωση Ξενοδόχων Ιωαννίνων με τη συνεργασία των Επιμελητηρίων Άρτας, Θεσπρωτίας και Πρέβεζας, iii) στη Διεθνή Τουριστική Έκθεση IMTM Γενικού Τουρισμού/ Μεικτή, η οποία διεξήχθη στο Τελ Αβίβ (Ισραήλ) από 15 Μαρτίου έως 16 Ιουνίου 2021, με τη συμμετοχή εκπροσώπων τουριστικών επιχειρήσεων της Ηπείρου και του Δήμου Αρταίων, όπου φιλοξενήθηκε σε περίπτερο του EOT iv) στην έκθεση FERIENMESSEWIEN Γενικού Τουρισμού/Μεικτή, που διοργανώθηκε στη Βιέννη (Αυστρία) από 7-9 Μαΐου 2021 και όπου επίσης έγιναν προκαθορισμένες B2B συναντήσεις. Σε όλες τις προαναφερόμενες εκθέσεις υπήρχε συμμετοχή της Περιφέρειας Ηπείρου με εικονικό περίπτερο.

Μέσα στο έτος 2021 υπήρξε και η συμμετοχή της Περιφέρειας Ηπείρου (με φυσική παρουσία και δικό της περίπτερο), στην έκθεση εναλλακτικού τουρισμού TOURNATUR στο Ντίσελντορφ (Γερμανία), η οποία λειτούργησε από 27

Αυγούστου έως 5 Σεπτεμβρίου 2021, με τη συμμετοχή των Δήμων Ιωαννιτών και Κόνιτσας και την πραγματοποίηση B2B συναντήσεων.

- Ερώτηση: Σε τι άλλες δράσεις συμμετέχει;
- Απάντηση: Συμμετέχει επίσης σε *Workshop*.

- Ερώτηση: Τι ακριβώς είναι τα *Workshop*;
- Απάντηση: Είναι δράσεις με συγκεκριμένη θεματολογία κάθε φορά αναφορικά με θέματα τουρισμού. Με τελευταία αναφορά στο έτος 2021 σε συνεργασία με τον ΕΟΤ, η Περιφέρεια Ηπείρου (αποτελέσε έναν από τους χορηγούς του *Workshop*) συμμετείχε με εικονικό περίπτερο και B2B συναντήσεις στο Greek Alternative Tourism & Gastronomy *Workshop* που πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι από 13-15 Απριλίου και στην Κοπεγχάγη από 19-20 Απριλίου. Επίσης συμμετείχε με δικό της περίπτερο και στο *Workshop* “Benvenuti in Grecia” (διοργανώθηκε από τον ΕΟΤ Ιταλίας) από τις 12-14 Μαΐου και εκεί έγινε ιδιαίτερη παρουσίαση της Ηπείρου με τη συμμετοχή του Δήμου Ιωαννιτών και του Επιμελητηρίου Πρέβεζας.

- Ερώτηση: Άλλες δράσεις που συμμετέχει;
- Απάντηση: Λαμβάνει μέρος σε *Forum*. Η Περιφέρεια Ηπείρου συμμετείχε στις 12 Απριλίου 2021 στο διαδικτυακό *Forum* NEW DEAL EUROPE στο Βελιγράδι με συναντήσεις B2B και εκπροσώπους του Δήμου Πάργας. Σε αυτό πραγματοποιήθηκε παρουσίαση της Ηπείρου στο NEW DEAL EUROPE B2B MARKET PLACE FOR BALKAN REGION. Ακόμη συμμετέχει σε *συνέδρια*. Ενδεικτικά αναφέρουμε την παρουσίαση του προορισμού «Ήπειρος» στα πλαίσια του Διεθνούς Συνεδρίου «Tourman 2021», του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος, που διοργανώθηκε από 21-23 Μαΐου.

- Ερώτηση: Ο ΕΟΤ με ποιο τρόπο συνεργάζεται με την Περιφέρεια Ηπείρου;
- Απάντηση: Η Περιφέρεια συνεργάζεται με τα παραρτήματα *ΕΟΤ τόσο της Ελλάδας αλλά και άλλων χωρών*, προκειμένου να έρθει σε επαφή με δημοσιογράφους της κάθε χώρας και να προβληθεί η περιοχή της Ηπείρου. Τέτοιου τύπου συνεργασίες πραγματοποιήθηκαν το έτος 2021 με τα παραρτήματα: α) της Ιταλίας, και συγκεκριμένα με τη συμμετοχή στην ηλεκτρονική πλατφόρμα της ιστοσελίδας

www.advtraining.it. Η πλατφόρμα αυτή ανήκει στην τουριστική εφημερίδα Turismo&Attualità (σημαντική εφημερίδα της Ιταλικής Τουριστικής Αγοράς), και συμμετείχαν εκπρόσωποι των τουριστικών πρακτορείων και των touroperatorsόπως και άλλοι επαγγελματίες, οι οποίοι παρακολούθησαν το τρίμηνο διαδικτυακό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την Ελλάδα με τίτλο «Γίνε ο TravelGreekExpert!». Επίσης συμμετέχει και σε πρόγραμμα προβολής της Ηπείρου σε συνεργασία με τον ΕΟΤ Ιταλίας, β)των Κάτω Χωρών (Βελγίου, Λουξεμβούργου και Ολλανδίας) με τη συμμετοχή της Ηπείρου στην πλατφόρμα www.linktogreece.com καθώς και σε webinar που διεξήχθη στις 4 Ιανουαρίου 2021 με παρουσίαση της Ηπείρου ως τουριστικού προορισμού, γ)της Κύπρου με συμμετοχή και παρουσίαση της Ηπείρου στην «4^η Ψηφιακή Τουριστική Συνάντηση Ελλάδας-Κύπρου», που υλοποιήθηκε στις 17 Νοέμβρη, δ)της Ρουμανίας σε πρόγραμμα προβολής.

- Ερώτηση: Άλλες προωθητικές ενέργειες που πραγματοποιεί η Περιφέρεια Ηπείρου;
- Απάντηση: Η Περιφέρεια Ηπείρου υλοποιεί και άλλες προωθητικές ενέργειες όπως: 1)προβαίνει στην αγορά αναμνηστικών δώρων, που είναι αντιπροσωπευτικά της Ηπείρου και είτε αφορούν σε τρόφιμα που παράγονται στην Ήπειρο είτε σε είδη που αποτελούν κομμάτι της ιστορίας της περιοχής (π.χ. είδη λαϊκής τέχνης), 2)πραγματοποιεί καταχωρήσεις προβολής της Ηπείρου σε έντυπα μέσα ή σε τηλεοπτικά. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το έτος 2021 πραγματοποιήθηκαν δράσεις προβολής όπως: α) διαφημιστικό βίντεο της περιοχής σε συνεργασία με το Ελληνοελβετικό Επιμελητήριο, β)προβολή των χιονοδρομικών κέντρων στο blog: <https://xionodromika.gr> γ)διαφημιστική καταχώρηση στα εξής έντυπα μέσα: ΔΙΑΚΟΠΕΣ (Χειμερινό-Θερινό τεύχος), ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΚΑΣ (Νέας Υόρκης), TRAVELINGGREECE (εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ), TRAVELΘεσσαλονίκης, LET'SGOPREVEZAκαι ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΑ ΝΕΑ. Θα πρέπει επίσης να αναφερθούμε και στην πραγματοποίηση τηλεοπτικών γυρισμάτων της εκπομπής ΚΥΡΙΑΚΗ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ σε 2 επεισόδια (1 στην Π.Ε. Άρτας και 1 στην Π.Ε. Θεσπρωτίας) και στην εκπομπή Πράσινες Ιστορίες (ΕΤ 3). 3)Εκδίδει χάρτες και διαφημιστικά έντυπα προβολής της Ηπείρου. 4)Διοργανώνει press trips και familization trips.

- Ερώτηση: Τι ακριβώς είναι τα press και τι τα familization trips και πώς πραγματοποιούνται;
- Απάντηση: Τα press trips αφορούν τη φιλοξενία δημοσιογράφων, τηλεοπτικών σταθμών ή bloggers με στόχο την τουριστική προβολή. Τα familization (fam) trips αφορούν τη φιλοξενία δημοσιογράφων και τουριστικών πρακτόρων ή μόνο tour operators σε κάποια περιοχή. Στις περιπτώσεις αυτές ο ΕΟΤ διαμεσολαβεί και ζητεί πρόγραμμα από την Περιφέρεια Ηπείρου για την επίσκεψη δημοσιογράφων κλπ. Αν εγκριθεί από αυτούς τότε επισκέπτονται την περιοχή. Τέτοιου τύπου φιλοξενία πραγματοποιήθηκε κατά το 2021 με τηλεοπτικά συνεργεία του τηλεοπτικού σταθμού RAI, του National Geographic, δημοσιογράφων από τις Βαλκανικές χώρες (Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία) για την ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού καθώς και Έλληνες δημοσιογράφους.

- Ερώτηση: Ως προς το δίκτυο μονοπατιών Epirustrail τι ενέργειες πραγματοποίησε η Περιφέρεια Ηπείρου;
- Απάντηση: Συμμετείχε στις εργασίες της 4^{ης} Πανελλήνιας Συνάντησης Μονοπατιών στην Ξάνθη με παρουσίαση του δικτύου μονοπατιών Epirustrail. Επίσης η Περιφέρεια Ηπείρου με ενέργειές της κατάφερε να κατοχυρώσει το σήμα και την ονομασία Epirustrail στο δίκτυο μονοπατιών.

- Ερώτηση: Η Περιφέρεια Ηπείρου έχει ενταχθεί σε έργα συγχρηματοδοτούμενα από ευρωπαϊκούς πόρους;
- Απάντηση: Βεβαίως. Η Περιφέρεια Ηπείρου έχει ενταχθεί σε έργα που χρηματοδοτούνται από ευρωπαϊκούς πόρους και υλοποιούνται από την Περιφέρεια Ηπείρου όπως: α) η πράξη «Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου», με κωδικό ΟΠΣ5070532 που εντάσσεται στο Ε.Π. «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020». Στόχος του προγράμματος είναι η διατήρηση και η ανάδειξη της πολιτιστικής διαδρομής σε 5 αρχαία θέατρα της Ηπείρου (Αμβρακίας, Γιτάνων, Δωδώνης, Κασσώπης και Νικόπολης), προκειμένου να αναπτυχθεί περαιτέρω ο πολιτιστικός τουρισμός στην περιοχή. Σε αυτό το πρόγραμμα εντός του 2021, υπήρξε προβολή ενιαία στο τηλεοπτικό κανάλι EURONEWS. Επιπρόσθετα μέσω του προγράμματος ΕΣΠΑ, δημιουργήθηκαν 2 διαδικτυακά παιχνίδια (1 που

αναφέρεται σε ενήλικες και 1 σε παιδιά), τα οποία αφορούν αυτή την πολιτιστική διαδρομή.

β) Δημιουργία εκθεσιακού κέντρου με διαδραστική οθόνη πληροφόρησης στο λιμάνι της Ηγουμενίτσας, εντός του χώρου αναχωρήσεων-αφίξεων στα πλαίσια της Διακρατικής Συνεργασίας INTERREGADRIION 2014-2020 “Adrion 5 senses”. γ) Στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας INTERREGΕλλάδα-Αλβανία 2014-2020, ανέπτυξε τη δράση με τίτλο: «Προσκυνηματικές διαδρομές και προσκυνήματα στην Ελλάδα και την Αλβανία» με το ακρωνύμιο PROSFORA. Στα πλαίσια της δράσης έγιναν οι εξής ενέργειες: i) διαδικασίες επιλογής και ένταξη νέων μελών-επιχειρήσεων στο Δίκτυο Επιχειρήσεων Προσκυνηματικών Τουριστικών Διαδρομών, ii) συλλογή, εμπλουτισμός υλικού και κειμένων που θα ανεβαίνουν στο αποθετήριο του έργου, iii) σχεδιασμός έντυπου τόμου με τίτλο: «Προσκυνηματικές διαδρομές και προσκυνήματα στην Ελλάδα και την Αλβανία», iv) ίδρυση και στελέχωση του Κέντρου Πολιτιστικής Κληρονομιάς στα Ιωάννινα, v) σχεδιασμός και έκδοση έντυπου ενημερωτικού και προωθητικού υλικού στις 2 γλώσσες (Αγγλικά-Αλβανικά), vi) διοργάνωση ενημερωτικών εκδηλώσεων και παραγωγή προωθητικού βίντεο για την υλοποίηση του έργου και τέλος vi) διοργάνωση 6 εργαστηρίων στα Ιωάννινα με τη συμμετοχή τοπικών επιχειρήσεων και με απώτερο στόχο την επέκταση του δικτύου παρεχόμενων και ποιοτικών υπηρεσιών στον τομέα του θρησκευτικού τουρισμού. δ) Υλοποίηση του έργου: «Δικτύωση και προβολή του τουρισμού της Περιφέρειας Ηπείρου», με τη συγχρηματοδότηση του ΕΣΠΑ και εθνικών πόρων. Οι δράσεις του έργου αυτού που πραγματοποιήθηκαν το 2021 είναι οι εξής: i) διοργάνωση 1^{ου} Γαστρονομικού Φεστιβάλ Ηπείρου με τίτλο: «Μια Ήπειρος όλο γεύση», το οποίο διεξήχθη στις 16-19 Ιουλίου σε Πάργα και Πρέβεζα, ενώ συνοδεύτηκε από επισκέψεις σε επιχειρήσεις παραγωγής τοπικών προϊόντων τόσο στην Άρτα όσο και στην Πάργα και την Πρέβεζα. Τα προϊόντα παρουσιάστηκαν σε δημοσιογράφους από Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Η δράση αυτή πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Επιμελητήριο Πρέβεζας, Ενώσεις Ξενοδόχων της περιοχής καθώς και με άλλους τοπικούς φορείς, ii) υλοποίηση τριήμερης 1^{ης} συνδυαστικής εκστρατείας με την «Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου» και με θέμα «Πολιτισμός-Γαστρονομία», η οποία πραγματοποιήθηκε από 14-16 Οκτωβρίου

2021. Η εκστρατεία αυτή έγινε με τη συμμετοχή Ελλήνων και ξένων δημοσιογράφων, οι οποίοι επισκέφθηκαν τα 5 Αρχαία Θέατρα της Πολιτιστικής Διαδρομής, τον Ιερό Ναό Παρηγορήτριας στην Π.Ε. Άρτας και τα Ζαγοροχώρια στην Π.Ε. Ιωαννίνων και γεύτηκαν τοπικά προϊόντα της Ηπείρου. Σε αυτή τη δράση συνέδραμαν και οι Εφορείες Αρχαιοτήτων Άρτας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Πρέβεζας. Η εκστρατεία αυτή περιελάμβανε και βιωματικό μέρος με δράσεις όπως συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες π.χ. rafting ή συμμετοχή σε βιωματικές δράσεις (όπως άνοιγμα φύλλου παραδοσιακής ηπειρώτικης πίτας κλπ.), iii) συμμετοχή στη Διεθνή Έκθεση Τουρισμού World Travel Market (WTM) Γενικού Τουρισμού, που πραγματοποιήθηκε στο Λονδίνο (Αγγλία) από 1-3 Νοεμβρίου 2021. Η Περιφέρεια Ηπείρου σε παράλληλη εκδήλωση με την έκθεση αυτή, παρουσίασε τη δράση «Ηλιος-Θάλασσα», σε βρετανούς δημοσιογράφους και πρόσφερε προϊόντα που παράγονται στην περιοχή. Η δράση πραγματοποιήθηκε σε εστιατόριο του Λονδίνου με τη συμμετοχή του Δήμου Ιωαννιτών και της Ένωσης Ξενοδόχων Πάργας, iii) στη Διεθνή Έκθεση Τουρισμού PHILOXENIA στη Θεσσαλονίκη από τις 12-14 Νοεμβρίου 2021.

- Ερώτηση: Υπάρχουν και άλλες προωθητικές ενέργειες προβολή της Ηπείρου;
- Απάντηση: Η Περιφέρεια Ηπείρου χρησιμοποιεί τους πόρους της για να στηρίξει αθλητικές διοργανώσεις διεθνούς ή πανελλαδικής εμβέλειας ή άλλα αθλητικά γεγονότα, με σκοπό την τουριστική προβολή της περιοχής και την προσέλκυση τουριστών. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι από το 2013 έως και το 2021 (με εξαίρεση το έτος 2020, που δεν πραγματοποιήθηκαν αγώνες εξαιτίας της πανδημίας COVID-19) διοργανώνονται κάθε χρόνο στα Ιωάννινα οι αγώνες RUNGREECE. Επιπρόσθετα φέτος που διεξάγεται ο Διεθνής Ποδηλατικός Γύρος Ελλάδας θα τερματίσει στην πόλη των Ιωαννίνων την 1^η Μαΐου 2022, αποτελεί σπουδαίο αθλητικό γεγονός. Τέλος θα πρέπει να αναφερθούμε ότι στις 20-2-2019 διοργανώθηκε φιλικός ποδοσφαιρικός αγώνας μεταξύ της πρωταθλήτριας ομάδας του 2004 και της Επίλεκτης Ομάδας Ηπείρου, στο Εθνικό Στάδιο Ζωσιμάδες στα Ιωάννινα και στο πλαίσιο του εορτασμού της απελευθέρωσης των Ιωαννίνων, με στόχο την προβολή της Ηπείρου. Ο αγώνας προβλήθηκε ζωντανά και σε αποκλειστικότητα από το τηλεοπτικό κανάλι NOVASPORTS 1 HD, ενώ για

τους επόμενους 6 μήνες προβαλλόταν βίντεο (τουριστικής προβολής) της Περιφέρειας Ηπείρου πριν από ζωντανούς αγώνες.

- Ερώτηση: Η Περιφέρεια Ηπείρου τι άλλου τύπου δράσεις τουριστικής προβολής διενεργεί;
- Απάντηση: Η Περιφέρεια Ηπείρου παραμένει ενεργή σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Instagramκλπ), πραγματοποιεί διαγωνισμούς και σε συνεργασία με Ενώσεις Ξενοδόχων της Ηπείρου, προσφέρονται στους νικητές δωρεάν διαμονές σε καταλύματα της περιοχής.

- Ερώτηση: κα Μαρκούλα θα ήθελα να αναφερθείτε και στις δράσεις προβολής των αγροδιατροφικών προϊόντων της Ηπείρου που υλοποιεί η Περιφέρεια.
- Απάντηση: Η Περιφέρεια Ηπείρου επίσης σε συνεργασία με τοπικούς φορείς (Επιμελητήρια, Δήμους, παραγωγούς τοπικών προϊόντων) προσπαθεί παράλληλα με την τουριστική προβολή να παρουσιάσει και τα τοπικά προϊόντα της Ηπείρου, ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο την τοπική οικονομία. Συνεπώς συμμετέχει σε αρκετές δράσεις προβολής και προώθησης τοπικών προϊόντων. Ορισμένες από τις δράσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2021 είναι: 1) Συμμετείχε σε *καμπάνιες προβολής προϊόντων και εκθέσεις*: α) "Bites of Greece", που διοργανώθηκε στη Μεγάλη Βρετανία από 31 Μαΐου έως 31 Ιουλίου 2021 β) Delifair, που πραγματοποιήθηκε στις 4-8 Οκτωβρίου 2021 και γ) Food Expo Digital 14-18 Ιουνίου 2021, δ) Διεθνή Έκθεση Τροφίμων ANUGA στην Κολωνία (Γερμανίας), από 9-13 Οκτωβρίου 2021, με τη συμμετοχή 13 επιχειρήσεων τυροκομικών προϊόντων, ελαιολάδου και γλυκισμάτων, δ) 1^η Διεθνής Έκθεση Εναλλακτικού Τουρισμού Γαστρονομίας και Οίνου, από 22-24 Οκτωβρίου 2021. Όλες οι προαναφερόμενες καμπάνιες και εκθέσεις διεξήχθησαν διαδικτυακά εξαιτίας του ιού COVID-19 με τη συμμετοχή παραγωγών τοπικών προϊόντων της Ηπείρου, οι οποίοι έλαβαν μέρος σε B2B συναντήσεις. 2) Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν με φυσική παρουσία: α) η ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ έκθεση στις 16-20 Οκτωβρίου 2021 στα Ιωάννινα με τη συνδρομή των Δήμων Δωδώνης, Ζίτσας και του Επιμελητηρίου Ιωαννίνων, όπου οι εκθέτες-παραγωγοί πωλούσαν λιανικά τα προϊόντα τους, β) η ECO LIFE SHOW & NORDIC FOOD FAIR, που έγινε στο Μάλμε (Σουηδίας) στις 17-18 Νοεμβρίου 2021, γ) στην 85^η Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης, που διεξήχθη στις

11-19 Σεπτεμβρίου 2021, με τη φιλοξενία παραγωγών τοπικών προϊόντων στο περίπτερο της Περιφέρειας Ηπείρου, δ) Διεθνής Έκθεση Τροφίμων και Ποτών FOOD and LIFE, από 1-5 Δεκεμβρίου 2021. Για τη συμμετοχή των παραγωγών αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων η Περιφέρεια Ηπείρου αναλαμβάνει επίσης και τη διοργάνωση των επιχειρηματικών αποστολών σε κάθε έκθεση.

- Ερώτηση: Σε τι είδους άλλες δράσεις προβολή αγροδιατροφικών προϊόντων συμμετέχει η Περιφέρεια Ηπείρου;
- Απάντηση: Έλαβε μέρος σε *προωθητικές ενέργειες και εξαγωγικές δράσεις*. Από 15 Οκτωβρίου έως 15 Νοεμβρίου 2021 η Περιφέρεια Ηπείρου συμμετείχε στην προωθητική εξαγωγική δράση GREEKNORDIC-BALTICTRADE, η οποία περιελάμβανε προώθηση και τοποθέτηση προϊόντων σε σούπερ μάρκετ και εστιατόρια των Σκανδιναβικών Χωρών για ένα μήνα. Επίσης συμμετέχει και σε προωθητικές δράσεις και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, όπως π.χ. το Ηνωμένο Βασίλειο.
- Ερώτηση: Υπάρχουν καινοτομίες που πραγματοποιεί η Περιφέρεια Ηπείρου;
- Απάντηση: Τα τελευταία χρόνια η Περιφέρεια υλοποιεί καινοτόμες δράσεις όπως: α) για παράδειγμα δημιούργησε μια εφαρμογή κινητού με τίτλο «Βρες τοπικά προϊόντα γύρω σου», με την οποία ο υποψήφιος πελάτης αναζητά τα πλησιέστερα σημεία πώλησης τοπικών προϊόντων για να μπορεί να τα προμηθευτεί όπου κι αν βρίσκεται, β) καταχώρησε τοπικές επιχειρήσεις αγροδιατροφικού τομέα στην ηλεκτρονική πλατφόρμα «MY FARM MARKET».
- Ερώτηση: Διοργανώνει άλλες προωθητικές δράσεις των προϊόντων;
- Απάντηση: Βεβαίως. Ενδεικτικά αναφέρω ότι κατά το έτος 2021 διοργάνωσε Fam Trip επιχειρηματιών από τη Γερμανία και πιο συγκεκριμένα από την ευρύτερη περιοχή της Ρηνανίας-Βεστφαλίας στις 7 Ιουλίου 2021 με σκοπό την εξαγωγή τοπικών προϊόντων της Ηπείρου και τη διεύρυνση της αγοράς των αγαθών αυτών. Επίσης πραγματοποίησε press trips με Γερμανούς δημοσιογράφους και αξιωματούχους για την προώθηση των αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων της περιοχής.

- Ερώτηση: Τέλος θα ήθελα να ρωτήσω με ποιους άλλους φορείς συνεργάζεται η Περιφέρεια Ηπείρου για την υλοποίηση όλων αυτών των δράσεων που προαναφέρθηκαν;
- Απάντηση: Η Περιφέρεια Ηπείρου αναπτύσσει σταδιακά όλο και περισσότερες δράσεις ως προς την προβολή της Ηπείρου και των αγαθών της. Σας ανέφερα μόνο τις πιο πρόσφατες δράσεις που υλοποίησε η Περιφέρεια εντός του έτους 2021. Σε αυτή την προσπάθεια είναι αξιοσημείωτη και η συνεισφορά του ΕΟΤ, των Δήμων, των Επιμελητηρίων, των Ενώσεων καταλυμάτων καθώς και των Εφορειών Αρχαιοτήτων που υπάγονται στην περιοχή και εκάστοτε συνεργάζονται μαζί μας .

- Ερώτηση: Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας και εκτιμώ ιδιαίτερα τη συνεισφορά σας.
- Απάντηση: Παρακαλώ και είμαι στη διάθεσή σας για περαιτέρω διευκρινήσεις αν χρειαστεί.

Παράρτημα Γ

Παροχή στοιχείων από Περιφερειακή Υπηρεσία Τουρισμού Ηπείρου Υπουργείο Τουρισμού: Περιφερειακή Υπηρεσία Τουρισμού Ηπείρου-Συνέντευξη από τον κ.Γκιώκα Γεώργιο.

Στις 10-4-2022 παραχωρήθηκε συνέντευξη (με φυσική παρουσία) από τον κ.Γκιώκα Γεώργιο- Προϊστάμενο της Περιφερειακής Υπηρεσίας Τουρισμού Ηπείρου, ο οποίος αφού ενημερώθηκε ότι τα στοιχεία που θα συλλεχθούν θα χρησιμοποιηθούν στην εκπόνηση της διατριβής, παρέθεσε τα εξής στοιχεία:

- Ερώτηση: κ.Γκιώκα πότε παρατηρείται διέλευση τουριστών αρχικά στην Ήπειρο;
- Απάντηση: Στην Ήπειρο αρχικά κατασκευάστηκαν με πρόγραμμα του ΕΟΤ το έτος 1958 το Ξενία Άρτας και Ιωαννίνων και το Ξενία Ηγουμενίτσας κατασκευάστηκε το 1959. Παλαιότερα υπήρχαν τα λεγόμενα Χάνια σε περιοχές όπως το Τέροβο του Δήμου Δωδώνης κ.α. Ως προς το θαλάσσιο τουρισμό, στην Ήπειρο άρχισαν να προσελκύονται τουρίστες στις αρχές της δεκαετίας του 1970 αρχικά στην Πάργα της Π.Ε. Πρέβεζας. Λίγα χρόνια αργότερα άρχισε να αναπτύσσεται σταδιακά και η ευρύτερη περιοχή, διότι με την αύξηση της επισκεψιμότητας, δεν υπήρχε επαρκής αριθμός καταλυμάτων που να μπορεί να καλύψει τις ανάγκες στέγασης των τουριστών. Έτσι άρχισαν να δημιουργούνται μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, όπως π.χ. το Preveza Beach στην Καστροσυκιά Π.Ε.Πρέβεζας.

- Ερώτηση: Ως προς τη Θεσπρωτία πότε παρατηρείται αρχικά προσέλευση τουριστών;
- Απάντηση: Τα Σύβοτα της Π.Ε. Θεσπρωτίας αρχίζουν την τουριστική δραστηριότητα από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, όπου αρχικά λειτουργούσαν 2 τουριστικές μονάδες. Αυτές οι 2 περιοχές ήταν από τις πρώτες που είχαν επισκεψιμότητα σε τουρίστες. Από το 2000 και έπειτα, με την ολοκλήρωση του αυτοκινητόδρομου της Εγνατίας Οδού ξεκίνησε η ολοένα και αυξανόμενη προσέλευση τουριστών και από άλλες περιοχές, γεγονός που συνέβαλλε και στη διεύρυνση της τουριστικής δραστηριότητας σε άλλες κοντινές περιοχές, όπως η Αμμουδιά (Δήμος Πάργας), η Πέρδικα (Δήμος Ηγουμενίτσας) και το Κανάλι (Δήμος Πρέβεζας), διότι βρισκόταν κοντά στις ήδη πιο ανεπτυγμένες προαναφερόμενες περιοχές. Μέχρι το 2000 οι τουρίστες στην πλειοψηφία τους ήταν από περιοχές της Ηπείρου, διότι ως την κατασκευή της Εγνατίας Οδού και αργότερα της Ιόνιας Οδού η περιοχή αυτή ήταν σχετικά απομονωμένη οδικά.

- Ερώτηση: Πού θεωρείται ότι οφείλεται αυτού του είδους η πρώιμη ανάπτυξη και δώστε την εικόνα της.
- Απάντηση: Θα πρέπει να αναφερθούμε ότι σε περιοχές της Πρέβεζας από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 πήγαιναν τουρίστες τόσο από περιοχές των Ιωαννίνων όσο και της Άρτας, οι οποίοι έκαναν τις διακοπές τους και αργότερα πολλοί κάτοικοι της Π.Ε. Ιωαννίνων έφτιαξαν και τις εξοχικές τους κατοικίες κοντά σε παραλίες της Π.Ε. Πρέβεζας όπως Κανάλι κ.λ.π. Αυτό συνέβαινε γιατί το οδικό δίκτυο προς την Πρέβεζα ήταν πιο ασφαλές και προσβάσιμο για τους κατοίκους των Ιωαννίνων. Επίσης πολλοί κάτοικοι από την περιοχή της Αμμουδιάς της Π.Ε. Πρέβεζας και της Πέρδικας της Π.Ε. Θεσπρωτίας ήταν μετανάστες στη Γερμανία και οι οποίοι γυρίζοντας στον τόπο τους κατασκεύασαν τα πρώτα τουριστικά καταλύματα.

- Ερώτηση: Άλλες περιοχές της Ηπείρου πώς άρχισαν να αναπτύσσονται;
- Απάντηση: Με το Διάταγμα χαρακτηρισμού Παραδοσιακών Οικισμών που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ αρ.594/τ.4/13-11-1978, στην Ήπειρο χαρακτηρίστηκαν αρχικά παραδοσιακοί οικισμοί, π.χ. οι Καλαρρύτες, το Συρράκο, το Μικρό και το Μεγάλο Πάπιγκο, το Μονοδέντρι, το Νησί Ιωαννίνων κ.α. Σταδιακά διευρύνθηκε –

υπό προϋποθέσεις- ο χαρακτηρισμός παραδοσιακών οικισμών και σε άλλες περιοχές της Ηπείρου.

- Ερώτηση: Πώς δηλαδή ξεκίνησε η τουριστική αξιοποίηση των παραδοσιακών οικισμών;
- Απάντηση: Σε ορισμένους από τους προαναφερόμενους παραδοσιακούς οικισμούς, ο ΕΟΤ προκειμένου να τις αναπτύξει τουριστικά, προχώρησε στη μίσθωση κατοικιών για 10 έτη από ιδιώτες και τα μετέτρεψε σε τουριστικά καταλύματα, επιστρέφοντάς τα μετά την παρέλευση της δεκαετίας στους ιδιοκτήτες τους. Τέτοια χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν περιοχές του Ζαγορίου (όπως π.χ. το Πάπιγγο) και των Τζουμέρκων π.χ. το Συρράκο, οι Καλαρρύτες. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η περιοχή του Ζαγορίου δε διέθετε αρχικά ούτε 100 κλίνες ενώ στις μέρες μας είναι περίπου 3.200.
- Ερώτηση: Πότε άρχισαν να αξιοποιούνται τουριστικά και άλλες περιοχές της Ηπείρου όπως για παράδειγμα τα Τζουμέρκα;
- Απάντηση: Από το 2010 και έπειτα άρχισε να αξιοποιείται τουριστικά και η περιοχή των Τζουμέρκων (ως προς τον ορεινό τουρισμό), όπου σήμερα απαριθμεί περίπου 850 κλίνες. Επίσης σας παραθέτω και τον παρακάτω πίνακα για να δείτε τη διαχρονική εξέλιξη των τουριστικών καταλυμάτων σε όλη την Ήπειρο. Σημειωτέο δε ότι από τα στοιχεία του πίνακα που σας παραθέτω δύναται να υπάρχει απόκλιση της τάξης του $\pm 1\%$:

Περιφερειακή Ενότητα	2005		2012		2022	
	Επιχειρήσεις	Κλίνες	Επιχειρήσεις	Κλίνες	Επιχειρήσεις	Κλίνες
Ιωαννίνων	280	5296	454	9998	551	12290
Άρτας	29	827	35	1021	46	1341
Θεσπρωτίας	250	4836	374	6737	480	10122
Πρέβεζας	619	12289	812	16524	1027	23492
Σύνολο:	1178	23248	1675	34280	2104	47245

- Ερώτηση: Τι συμπεράσματα εξάγουμε από τον πίνακα που μόλις μου παραθέσατε;
- Απάντηση: Από τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις διαμονής από το 2005 έως και το 2022 αυξήθηκαν σε ποσοστό 78,6% ενώ οι κλίνες αυξήθηκαν σε ποσοστό 103%. Κατανοούμε λοιπόν την πολύ μεγάλη αλλαγή που έχει συντελεστεί τα τελευταία 20 χρόνια περίπου.

- Ερώτηση: Σας ευχαριστώ πολύ κ.Γκιώκα τόσο για το χρόνο σας όσο και για τα στοιχεία που παραθέσατε γιατί είναι εξαιρετικά χρήσιμα.
- Απάντηση: Παρακαλώ και είμαι στη διάθεσή σας για ότι χρειαστείτε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγγέλη Βαρβάρα (22-01-2017). Κινηματογραφικά Γιάννενα από λίγο έως πολύ. ΤΥΠΟΣ-
i. Ανακτήθηκε από <https://typos-i.gr/article/kinhmatografika-giannena-apo-ligo-ews-poly>

Anilio Park. Ανακτήθηκε από <https://www.aniliopark.gr/to-anilio-adventure-park-stirizei-emprakta-tin-prospatheia-tis-eocha-kai-ton-athliton-chionodromias-gia-tin-diexagogi-toy-panellinioy-protathlimatos-2021>

Βικιπαιδεία Η Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια. Ανακτήθηκε από <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cc/EpirusInLayers.svg>

Γήτας Μίλτος (24-08-2018). Ιωάννινα: Πρωτάθλημα Σκι Στο Κανάλι Αμφιθέας.

Ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/society/981469/ioannina-protathlima-ski-sto-kanali-amfitheas>

Γκόρου Βάσω (18-09-2020). Ιωάννινα: 1^{ος} Διεθνής Αγώνας Κωπηλασίας. Ανακτήθηκε από <https://www.ertnews.gr/perifereiakoi-stathmoi/ioanina/ioannina-1os-diethnis-agonas-kopilasias>

Γεωπάρκα. Ανακτήθηκε από https://www.topoguide.gr/geology/geology_geoparks.php

Δήμος Αρταίων. Ανακτήθηκε από <http://www.arta.gr>

Δήμος Πρέβεζας. Ανακτήθηκε από <http://www.dimosprevezas.gr>

Deep Blue Divers. Ανακτήθηκε από <http://deepbluedivers.gr>

Δήμος Κόνιτσας. Ανακτήθηκε από <https://www.konitsa.gr/activity/iamatikos-tourismos-3>

Εθνικά Μονοπάτια (Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας-Αναρρίχησης). Ανακτήθηκε από http://www.eooa.gr/?page_id=568

Εθνικό Τυπογραφείο <http://www.et.gr/index.php/anazitisi-fek>

Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης. Ανακτήθηκε από <https://www.eepf.gr/el/tomeis-drashs>

Ελληνική Στατιστική Αρχή (2011). Ανακτήθηκε από

<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM04/2011>

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού. Ανακτήθηκε από

<https://www.visitgreece.gr/el/experiences/>

Επιμελητήριο Άρτας. Ανακτήθηκε από <https://www.e-artas.gr/stoicheia-episimon-foreon>

Επιμελητήριο Θεσπρωτίας (Διοικητικός Προϊστάμενος: κ.Ζουμπούλης Πέτρος).

Ανακτήθηκε από cci@e-thesprotias.gr

Επιμελητήριο Ιωαννίνων (κα Ζιώγα Μαρία). Ανακτήθηκε από info@cci-ioannina.gr

Epirus Trail. Ανακτήθηκε από

https://www.topoguide.gr/Epirus_Trail/Epirus_Trail_gr.php

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, EURES(2020).Ανακτήθηκε από

<https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=380&acro=lmi&lang=el&countryId=GR®ionId=GR2&nuts2Code=GR21&nuts3Code=null®ionName=%CE%89%CF%80%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%BF%CF%82>

Zagori Mountain Running. Ανακτήθηκε από <https://www.zagorirace.gr/empeiria/>

Ιατρικός Σύλλογος Ιωαννίνων. Ανακτήθηκε από <https://www.isioanninon.gr/events>

INSETE (Δεκέμβριος 2020). Περιφέρεια Ηπείρου. Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας

και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2019.

Ανακτήθηκε από https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/05/20-12_Epirus-1.pdf.

INSETE (Δεκέμβριος 2021). Περιφέρεια Ηπείρου. Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2020. Ανακτήθηκε από https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/05/21-12_Epirus-2.pdf.

IOANNINAOLD.NEW.YOU Επίσημος Ταξιδιωτικός Οδηγός Ιωάννινα. Δήμος Ιωαννιτών. Ανακτήθηκε από <https://travelioannina.com>

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. Οι άγνωστες αλπικές λίμνες της Πίνδου (14 Οκτωβρίου 2019) <https://www.kathimerini.gr/society/1047048/oi-agnostes-alpikes-limnes-tis-pindoy>

Κυριαζής Δημήτρης (27-12-2015). Τα 20 ωραιότερα γεφύρια της Ηπείρου που στέκουν ακόμα. LiFO. Ανακτήθηκε από <https://www.lifo.gr/now/greece/ta-20-oraiotera-gefyria-tis-ipeiroy-poy-stekoyn-akoma>

Love For Travel. Tzina Varotsi. Ανακτήθηκε από <https://lovefortravel.gr>

Μπαλής Δημήτρης. (25-09-2020). Την Ήπειρο επέλεξε για προετοιμασία η Ολυμπιακή Ομάδα της Σουηδίας. Ανακτήθηκε από https://www.huffingtonpost.gr/entry/ten-epeiro-epelexe-yia-proetoimasia-e-olempiake-omadas-tes-soeedias_gr_5f6db52ac5b61af20e73f5fb

Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος. Ανακτήθηκε από <https://www.grhotels.gr>

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ανακτήθηκε από <https://www.uoi.gr/category/synedria>

Παπαδημητράκης Γ. Εναλλακτικές μορφές τουρισμού και η συμβολή τους στην ανάπτυξη της τουριστικής οικονομίας της χώρας. Ανακτήθηκε από <http://www.taxhorizon.club/el/αρθρογραφία-7/αρθρογραφία->

[69/εναλλακτικές-μορφές-τουρισμού-και-η-συμβολή-τους-στην-ανάπτυξη-της-τουριστικής-οικονομίας-της-χώρας-11861](#)

Πατριδογνωσία. Ανακτήθηκε από <https://www.geogreece.gr/parka.php>

Περιφέρεια Ηπείρου. Διεύθυνση Δια Βίου Μάθησης, Απασχόλησης, Εμπορίου και Τουρισμού. (Διευθύντρια: κα Μαρκούλα Ιουλία-Τηλέφωνο Επικοινωνίας: 2651364142, e-mail: i.markoula@php.gov.gr).

Περιφερειακή Ενότητα Άρτας. Ανακτήθηκε από

http://www.peartas.gov.gr/index.php?option=com_content&view=category&id=21&Itemid=22

Ποδήλατο από το δάσκαλο98. Ανακτήθηκε από

<https://podilato98.blogspot.com/2011/07/contact-podilato98.html>

Πολιτιστική Διαδρομή Αρχαίων Θεάτρων της Ηπείρου. Ανακτήθηκε από

<https://ancienttheatersofepirus.gr>

Ράφτινγκ στην Ήπειρο. Ανακτήθηκε από

<https://www.visitgreece.gr/el/inspirations/rafting-in-epirus>

Rafting athletic center.Αρίστη Ζαγορίου. Ανακτήθηκε από

<https://rafting-athletic-center.gr/index.php>

Run Greece. Αγώνες πόλης για όλους. Ανακτήθηκε από

<https://www.run-greece.gr/index.php/el/races/ioannina-race>

Σας χαρίζουμε τον πλούτο μας (Περιφέρεια Ηπείρου). Ανακτήθηκε από

<http://www.epirustreasures.gr>

Σπήλαιο Περάματος Ιωαννίνων. Ανακτήθηκε από

<https://www.spilaio-perama.gr/spilaio-perama>

Σπήλαιο Πραμάντων «Ανεμότρυπα» (Δήμος Βορείων Τζουμέρκων). Ανακτήθηκε από

<http://www.voreiatzoumerka.gr/index.php/2015-09-08-12-10-47/2015-10-05-21-29-14/2015-10-05-22-10-30>

Summer Greece. Τουριστικός Οδηγός. Ανακτήθηκε από

<https://summer-greece.com/gr/portals/node/paralies-stin-arta>

Thesprotia3d. Αξιοθέατα Θεσπρωτίας. Ανακτήθηκε από

<https://www.visit-thesprotia.gr/>

Το φαράγγι του Βίκου. Ήπειρος. Ανακτήθηκε από

<https://travelphoto.gr/vikos-gorge-φαράγγι-βίκου/>

Τρεις ελληνικές Περιφέρειες στις πιο φτωχές της Ευρώπης (01-03-2018).

Ναυτεμπορική. Ανακτήθηκε από

<https://m.naftemporiki.gr/story/1325507/treis-ellinikes-perifereies-stis-pio-ftoxes-tis-europis>

Τσαντικός Γ.(21-4-2022).Τουρισμός 2021: 127 εκατ.ευρώ στην Ήπειρο.Τυπος-ι.

Ανακτήθηκε από

<https://typos-i.gr/article/toyrismos-2021127-ekate-eyrw-sthn-hpeiro>

Trip Advisor LLC. Ανακτήθηκε από <https://www.tripadvisor.com.gr>

Visit Preveza. Ανακτήθηκε από <https://www.visitpreveza.gr>

Υπουργείο Ανάπτυξης, Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού. Μελέτη Τουριστικής

Ανάπτυξης Περιφέρειας Ηπείρου (Οκτώβριος 2003). Ανακτήθηκε από

http://www.gnto.gov.gr/sites/default/files/files_basic_pages/perilipsi_hpeiros.pdf

Υπουργείο Τουρισμού- Περιφερειακή Υπηρεσία Τουρισμού Ηπείρου.(Προϊστάμενος

κ.Γκιώκας Γεώργιος. Τηλέφωνο επικοινωνίας: 2651048866, e-mail:

giokas_g@mintour.grpytep@mintour.gr)

Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου. Ανακτήθηκε από

<https://www.pindosnationalpark.gr>

Χάρτης με όλες τις Παραλίες της Ηπείρου. Ανακτήθηκε από

<https://epirus-beaches.blogspot.com/p/paralies-ipirou-xartis.html>